

február 2016

novinky z radnice

život a kultúra trnavy

foto: Elena Ursinyová

mesto trnava ■ ročník XXVII ■ číslo 1 ■ nepredajné!

Pavol Tomašovič

...a z víťazov budú porazení...?

Na začiatku bol sen. Sen o vyviaznutí z marazmu života, o rýchlosti, zázraku, novej ceste. Všetko bolo síce prítomné len v myšli ako v hmle, nebolo vidieť cieľ, ale myšlienka sa stala prítomná, vedelo sa, že je.

Začalo prevládať posadnutie, ktoré opantalo oči túžbou po víťazstve a úspechu.

Takto načrtáva Alessandro Baricco atmosféru doby v románe Tento príbeh. Príkladom sú preteky, ktoré symbolizujú dvadsiate storočie. Preteky vo výrobe, v rýchlosti zmien, v hromadení zisku bez ohľadu na krajinu. Preteky, ktoré majú viac porazených než víťazov. To všetko sa deje na „doskách“ rozpadajúceho sa sveta.

Zvýraznený je udalosťami prvej a druhej svetovej vojny. V oboch má „každá jednotlivá bitka vlastný priebeh a vývoj, nezávisle od všetkých ostatných“ (s. 100).

Kontinuita vývoja a logického porozumenia sa rozpadla.

Vznikol nesúlad medzi myslením a realitou. Je to svet, v ktorom sa „končí akákoľvek čitateľná geometria“ (s. 96) a do spoločnosti i myslenia nastupuje chaos, úpadok a strata hraníc medzi osudom a náhodou, medzi dobrom a zlom.

Prichádza k zlyhaniu celého doterajšieho vnímania hodnôt, videnia sveta i spoločnosti. „Celý systém sa zrútil, v časovom rozpätí niekoľkých neistých pohľadov sa rozsypalo to, čo bolo ešte včera skalopevným základom....“ (s. 99).

Niet sa o čo oprieť a jednotlivec, ktorému ešte zostala spomienka na minulé, sa stráca vo svete bez porozumenia.

„Nachádzal sa všade a nikde, stratený v scenári bez pevných bodov, kde boli zbabelosť a odvaha, povinnosť a právo veličinami rozsypanými na prach“ (s. 99).

V osamelosti bytia svet „dezertoval“ z mysle jednotlivca. Zostali v nej „len roztrúsené útržky, nič kompletne, len fragmenty“ (s. 99), z ktorých nebolo možné vystavať ani nový svet, ani sieť porozumenia. Jednotlivec zostal sám a v prázdnote, kde bojuje o prežitie. Človek bol „vrhnutý do neurčitého sveta,

v ktorom nebolo viac Dejín...“ (s. 112), nič, čo by ho spájalo s realitou či svojou minulosťou. Každý mal svoj vlastný príbeh, svoje dejiny, ktoré však nezapadali do Dejín spoločenstva ľudí, ktorého bol súčasťou, do ktorého bol vtiahnutý. Stratilo sa zrkadlo na posúdenie kontúr vlastného konania.

Rýchlosť i opantanie úspechom charakterizuje aj naše 21. storočie. Je na nás, či budeme v tomto duchu bez ohľadu na ostatných zvyšovať rýchlosť a krúžiť ako na pretekárskej dráhe rok čo rok. Kolo za kolom až k záverečnému cieľu. Je však aj iná cesta.

Naplniť každý darovaný deň úctou, podanou rukou v snahe spolu s ostatnými premeniť kolobeh dní na zmysluplné naplnenie.

V tomto roku sme na to dostali opäť príležitosť.

NOVINKY Z RADNICE

Život a kultúra Trnava

Vydavateľ: Mesto Trnava

IČO: 00313114

Evidenčné číslo: EV 2899/09

ISSN 1339-8989

Náklad 5 000 ks

Šéfredaktor: Ing. Pavol Tomašovič

Redaktorka: Elena Ursinyová

Redakcia: Radnica, Hlavná 1,

917 71 Trnava

Číslo telefónu: 033/32 36 344

E-mail: pavol.tomasovic@trnava.sk

elena.ursinyova@trnava.sk

Grafická úprava: Andrej Grossmann

Tlač: ŠOPA PRINT

Bratislava, Škultétyho 1

Novinky z radnice nájdete

aj na nzs.trnava.sk

(eu)

Aj rozpočet mesta na tento rok počíta so zlepšovaním životného prostredia.....

Vyrovnaný rozpočet mesta Trnavy na tento rok schválili poslanci mestského zastupiteľstva na 7. riadnom zasadnutí 15. decembra 2015. Na strane príjmov sa počíta so sumou 45 311 197 eur, na strane výdavkov je suma 47 360 552 eur. Schodok medzi príjmami a výdavkami mestská samospráva vyrovná z rezervného fondu a úveru na skládku komunálneho odpadu vo výške 350 000 eur.

Viac peňazí v porovnaní s minulým rokom pôjde najmä do oblastí životného prostredia, sociálnej starostlivosti, mládeže, športu a kultúry.

V tomto roku sa má napríklad uskutočniť revitalizácia parku na Kapitulskej ulici a v pláne je aj zabezpečenie projektovej dokumentácie rekonštrukcie Ružového parku vrátane námestia s parčíkom a fontánou pri Evanjelickom dome s nadviazaním na začiatok obnovenej pešej zóny. Pokračovať budú prípravy na výstavbu nového parčíka Belu IV., ktorá sa začne už v tomto roku, a plánuje sa vyhlásenie architektonickej súťaže so zahraničnou účasťou na rekonštrukciu územia parku Pri kalvárii. Mesto obstará projektové dokumentácie aj na celkovú obnovu Parku Janka Kráľa a na úpravu vodného toku Trnávky vrátane výsadby vhodných drevín.

Realizácie sa v tomto roku majú dočkať napríklad aj projekty humanizácie dvoru č. na Vodárni a dvorov č. 2 a 3 na Zátvore, rekonštrukcie detského ihriska pri Mama klube na Limbovej ulici, detského ihriska a verejného fitparku v areáli AŠK Slávia. V nadväznosti na nový most na Radlinského ulici a plánovanú rekonštrukciu miestnej komunikácie pri Kostole sv. Jakuba bude zrekonštruovaný aj priestor pri Pamätníku Antona Bernoláka. Z začať sa má tretia etapa revitalizácie areálu v Kamennom mlyne. Mesto pokračuje v opatreniach na zmiernenie dopadov zmeny klímy. V tohtoročnom rozpočte

sa počíta s financovaním projektovej prípravy a realizácie rôznych adaptačných opatrení ako napríklad tienenie prístreškov na zastávkachestskej autobusovej dopravy pergolami s popínavou zeleňou, rôzne spôsoby zadržiavania dažďovej vody na verejných priestranstvách, ochladzovanie prostredia vodnou hmlou či fontánkami a vodnými plochami, zlepšovanie mikroklimy strešnou a vertikálnou vegetáciou. Suma je určená aj na podporu malých adaptačných projektov navrhnutých a realizovaných občanmi mesta.

Občania dostanú možnosť navrhnuť a realizovať svoje predstavy o využití a obnove nefunkčných verejných priestorov aj prostredníctvom projektu Mestské zásahy Trnava. Mobilný kvetinový záhon, ktorý sa v uplynulých dvoch rokoch tešil na Trojičnom námestí nielen obdivu Trnavčanov, ale aj návštevníkov mesta, má už tento rok skrásľovať aj Námestie sv. Mikuláša.

Nové projekty sú naplánované aj v sociálnej oblasti. Patria k nim sociálne centrum v časti bývalej Základnej školy na Mozartovej ulici, ktoré by malo poskytovať sociálnej služby rôznym cieľovým skupinám obyvateľov, a rekonštrukcia objektu na Coburgovej ulici na účely poskytovania sociálnych služieb osobám v krízovej životnej situácii. Mesto v tomto roku zabezpečí projektovú dokumentáciu, k samotnej realizácii dôjde v prípade získania nenávratného finanč-

ného príspevku z Integrovaného regionálneho operačného programu.

V oblasti kultúry sa okrem dotácií a pravidelných podujatí organizovaných mestom počíta napríklad aj s obnovou vonkajšej strany mestského opevnenia na úseku od lávky na Hlbokej ulici po Západoslovenské múzeum a ilumináciou opevnenia od križovatky Hlbokej a Rybníkovej až po lávku za Bazilikou sv. Mikuláša. Spracovaný bude projekt prezentácie najstaršej sakrálnej stavby na území mesta – jedinečného karnera za bazilikou, a v tejto súvislosti sa uskutoční archeologický výskum medzi karnerom a mestským opevnením.

Rozpočet mesta Trnavy na rok 2016 je zverejnený na webstránke mesta trnava.sk. O realizácii tohtoročných aktivít a projektov zahrnutých v tomto rozpočte budeme priebežne informovať aj na stránkach Noviniek z radnice. ■

Jana Gmitterová

Zahlasujeme a vyhrajeme pre trnavské detičky ihrisko s Včielkou Majou

Trnavská mestská samospráva sa zapojila do súťaže o desať detských ihrísk s názvom Žihadielko v celkovej hodnote 870 000 eur, ktoré postaví v letných mesiacoch spoločnosť Lidl. Aby sme jedno z veselých detských ihrísk s motívom Včielky Maje a jej kamarátov získali, musíme vyhrať internetové hlasovanie, ktoré prebieha do 29. februára 2016 na internetovej adrese zihadielko.lidl.sk.

Na stránke sa stačí prihlásiť cez vaše facebookové konto alebo sa zaregistrovať, počkať na potvrdzujúci e-mail a raz za 24 hodín označiť svojho favorita. Hlas navyše pre Trnavu môžete získať prejdením jednoduchej hry, v ktorej stačí zozbierať nektár z tridsiatich kvietkov a nekliknúť pritom na taký, v ktorom strieha pavúček Tekla. Do súťaže sa zapojilo 96 slovenských miest, ktoré sú rozdelené do piatich skupín podľa počtu obyvateľov. Preto dúfame, že sa nám v tejto konkurencii podarí „vyklikáť“ veselé ihrisko pre naše trnavské detičky. Ihrisko Žihadielko je určené pre deti od 2 do 12 rokov. Jeho rozmer je 16 x 20 metrov a bude sa na ňom nachádzať osem herných prvkov. Ihrisko je roz-

delené do dvoch zón podľa veku detí – 2 až 6 rokov a 6 až 12 rokov. Tomu sú prispôsobené aj dopadové plochy, pre menšie deti je to liata guma, pre väčšie štrk. Deti sa budú môcť zahrať na dvoch hradoch, pieskovisku,

kolotoči, hojdačkách či prevažovadlách. Všetky herné prvky sú vo veselých a hravých motívoch s podobizňami Včielky Maje a jej kamarátov. Na ihrisku nebudú chýbať ani lavičky a stojan na bicykle. ■

Publikum.sk

Mestské zásahy prichádzajú do Trnavy

Mestské zásahy sú na Slovensku už pomerne zavedeným formátom, mnohí ich určite poznáte z iných miest. Ich cieľom je vylepšenie verejného priestoru mesta po funkčnej a estetickej stránke. Nejde pritom len o pomenovanie jeho nevyužitých či slabých miest, ale aj o navrhnutie rôznorodých riešení – takzvaných zásahov. Možnosť zapojiť sa má celá verejnosť. Uzávierka prijímania podnetov a zásahov je 5. apríla 2016.

Mestské zásahy sa po prvýkrát uskutočnili pred siedmimi rokmi v Bratislave z iniciatívy architektov Matúša Valla a Olivera Sadovskeho. Odtedy prebehli vo viacerých slovenských a českých mestách. Ukázalo sa, že je to výborná možnosť, ako zapojiť širšiu odbornú i laickú verejnosť do riešenia problémov miest a diskutovať o nich.

Cieľom Mestských zásahov Trnava 2016 je nájsť v meste problematické alebo nevyužitú miesta a kreatívne do nich zasiahnuť. Dôležité je, že zásah

môže mať rôznu formu – od umeleckých inštalácií, úpravy zelene, či tvorby nových zelených plôch až po zložitejšie architektonické koncepty. Mestské zásahy Trnava 2016 vznikajú v úzkej spolupráci s trnavskou mestskou samosprávou, ktorá má silný záujem vybrané návrhy zrealizovať. Z toho dôvodu sme zostavili panel odborníkov, ktorý všetky prijaté návrhy posúdi a odporučí mestu konkrétne zásahy na realizáciu. Nejde však o súťaž, len o snahu pozrieť sa na jednotlivé

zásahy a verejný priestor mesta z viacerých pohľadov a realizovať to najvhodnejšie.

Sú dve priame možnosti ako sa zapojiť: Pridaním podnetu alebo pridaním projektu.

■ **Projekt** je konkrétny návrh zásahu do verejného priestoru, ktorý môže mať rôznu podobu. Vždy je však potrebné pripraviť krátky opis, pridať fotografiu miesta, kde chcete zásah realizovať a jeho jednoduchú vizualizáciu, kresbu, či zákres do fotografie.

■ **Podnet** je príležitosťou pre každého na to, aby upozornil na miesta to verejnem priestore Trnavy, o ktorých si myslí, že by potrebovali zásah. Podnety budú následne slúžiť ako inšpirácia pre architektov či iných odborníkov pri príprave zásahov. Pri návrhu zásahu bude potom uvedený aj autor podnetu. Výstupom zásahov budú aj publikácia a výstava, ktorá prebehne počas júna 2016 v Synagóge

– Centre súčasného umenia. Mestské zásahy Trnava 2016 organizujú Publikum.sk, Mesto Trnava, združenie ÚzemnéPlány.sk, Galéria Jána Koniarka v spolupráci s ďalšími partnerskými organizáciami a jednotlivcami.

Všetky podrobnosti o Mestských zásahoch nájdete na adresách: <http://trnava.zasahy.sk>, <http://www.facebook.com/MestskeZasahyTT> ■

(red)

Mesto vyhlásilo súťaž o dotácie v deviatich oblastiach

Mesto Trnava vyhlásilo súťaž o získanie dotácií v roku 2016 na aktivity v oblastiach športu, mládeže, výchovy a vzdelávania, záujmovej umeleckej činnosti a kultúry, charity, zdravotne znevýhodnených, zdravia a drogovej prevencie, ekológie a životného prostredia a adaptácie na zmeny klímy. Na tieto účely vyčlenila mestská samospráva v rozpočte mesta spolu 155 640 eur. Uzávierka podávania žiadostí je 15. februára.

Žiadosti o dotácie musia byť vyplnené na vzorových tlačivách, ktoré sú zverejnené na internetovej stránke mesta v sekcii Občan/Úradné tlačivá a odoslané na adresu Mesto Trnava, Hlavná 1, 917 71 Trnava.

Každá žiadosť musí povinne spĺňať kritériá v zmysle Všeobecne záväzného nariadenia č. 457, ktorým sa určuje metodika poskytovania dotácií z rozpočtu mesta Trnava.

Každý žiadateľ môže predložiť v jednom roku maximálne dve žiadosti o dotáciu, bez ohľadu na oblasti, do ktorých sú žiadosti zamerané, pričom účel týchto žiadostí nesmie byť rovnaký. V prípade doručenia viacerých žiadostí bude uchádzač o dotácie vyradený zo súťaže.

Dotácia sa neposkytuje žiadateľovi, ktorý v predchádzajúcom roku použil poskytnutú dotáciu na iný účel alebo nepredložil zúčtovanie dotácie či nedodrжал zmluvné podmienky o jej poskytnutí.

Informácie k dotáciám a darom poskytnú:

■ Športové aktivity

Mgr. Eduard Guniš
eduard.gunis@trnava.sk

■ Aktivity mládeže

Ing. Katarína Haršányiová
katarina.harsanyiova@trnava.sk

■ Výchova a vzdelávanie

PhDr. Monika Bašnáková
monika.basnakova@trnava.sk

■ Záujmová umelecká činnosť a kultúrne aktivity

Mgr. Daniela Štefková
daniela.stefkova@trnava.sk

■ Charita

Mária Peciarová
maria.peciarova@trnava.sk

■ Zdravotne znevýhodnení

Ľubica Novanská
lubica.novanska@trnava.sk

■ Zdravie a drogová prevencia

Mgr. Ingrid Huňavá
ingrid.hunava@trnava.sk

■ Ekológia a životné prostredie

Ing. Alena Dostálová
alena.dostalova@trnava.sk

■ Adaptácia na zmeny klímy

Ing. arch. Soňa Balázžová
sona.balazova@trnava.sk ■

Prvá trieda pre nadané deti má byť na Vančurovej

Mesto Trnava oznamuje, že v školskom roku 2016 / 2017 pripravuje otvorenie prvej triedy pre nadané deti v Základnej škole s materskou školou na Vančurovej ulici 38 v Trnave. Do triedy pre nadané deti budú žiaci prijímaní na základe diagnostiky, o ktorú musí požiadať zákonný zástupca dieťaťa v Centre pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie. Na diagnostiku je potrebné dieťa objednať. V Trnave túto službu ponúka elokované pracovisko CPPPaP M. Schneidera Trnavského, Jiráskova 25, Trnava, kontaktná osoba Mgr. Margita Tarbajová, tel. č.: 033 / 55 03 904. Diagnostiku je potrebné vykonať do termínu zápisu detí do školy, ktorý sa uskutoční 7. a 8. apríla 2016. Mesto otvorí triedu pre nadané deti za predpokladu dosiahnutia zákonom stanoveného minimálneho počtu diagnostikou doporučených detí.

Niektoré z najčastejších charakteristík nadaných detí: netypické záujmy, čítanie, písanie, počítanie už v predškolskom veku, pričom sa tieto zručnosti naučili ako samoukovia, vysoká aktivita, intelektuálna zvedavosť, klade nie náročných otázok, široká slovná zásoba, používanie vzhľadom na vek nezvyčajných slov a slovných spojení, záujem o globálne problémy a otázky morálky, etiky a hraníc, vyhadzovanie komunikácie s dospelými alebo staršími deťmi, ale aj neochota podriaďiť sa príkazom, autoritám, potreba vysvetľovania požiadaviek dospelých, perfekcionizmus, snaha byť najlepší, neochota zmieriť sa s prehrou.

Zdroj: www.nadanie.sk ■

Martin Jurčo, foto: autor

Ekoporadňa Živica: Nápadov je dosť aj pre Trnavu, stačí ich len realizovať...

Málo zelene, nedostatočné prírodné zázemie, suché letá s horúčavou znásobenou plochami betónu a asfaltu – to sú dlhodobé charakteristiky nášho mesta. Platili už vtedy, keď ešte hrozba globálneho otepľovania nebola témou dňa, ale skôr sci-fi literatúry. Intenzívne aktivity mestskej samosprávy zamerané na zmiernenie dopadu zmeny klímy a zadržiavanie vody v meste pomôžu, ale nestačia. Aby sme dokázali udržať Trnavu ako miesto vhodné na život pre ďalšie generácie, musíme zmeniť aj svoje myslenie. Nebudeme začínať od nuly. Aj medzi mladými Trnavčanmi sú ľudia, ktorí si uvedomujú, ako je pre nás dôležité uviesť do praxe pravidlá trvalo udržateľného spôsobu života. Treba však spojiť sily. Mestská samospráva preto chce podporovať dobrovoľníctvo, do Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta zaradila projekt komunitných záhrad a spolupracuje na projekte Mestské zásahy Trnava 2016, ktoré môžu byť zamerané aj na tvorbu nových zelených plôch.

O tom, ako môžu byť environmentálne aktivity zaujímavé a prínosné nielen pre komunitu nadšencov prírody, ale i pre celé mesto a ako by sa nimi mohla inšpirovať aj Trnava, sme sa rozprávali s Petrou Ježekovou z mimovládnej neziskovej organizácie Živica, ktorá sa venuje vzdelávaniu aj ekoporadenstvu. Živicu nájdete v Bratislave, Zvolene a vo Vzdelávacom centre Zaježová. Petra Ježeková vyštudovala environmentalistiku na Prírodovedeckej fakulte UK v Bratislave a Environmental Policy program na AI NOVA v Svätom Jure. V Živici pôsobí na rôznych pozíciách od roku 2002. Absolvovala stáž v partnerskej ekoporadni v rakúskej organizácii Die Umweltberatung. Je certifikovaná eko-upravovačka a má za sebou niekoľko sezón ako včelárka. Čo stálo na začiatku ich ekoporadne?

- Vznikli sme v roku 2000, pretože aktivisti na čele s Jurajom Hipšom chceli dostať viac environmentálnej výchovy do škôl. A tak začali vymýšľať rôzne interaktívne programy pre deti z materských a základných škôl. Postupne sme sa profesionalizovali a dnes sme najväčšou organizáciou tohto druhu na Slovensku.

■ **Vašou víziou je hlavne inšpirovať ľudí, aby prostredníctvom nesebeckého vzťahu k prírode opäť hľadali vlastnú**

prírodnosť. Akým spôsobom ich oslovujete a čo ponúkate?

- Máme niekoľko projektov, a to nielen pre jednotlivcov, nadšených mladých ľudí, či seniorov. Je to napríklad Zelená škola, vhodná pre menšie i väčšie školy v mestách, pre vidiecke i pre sídliskové deti. V našich projektoch sa zameriavame na to, aby ľudia, ktorí žijú v meste, nemuseli kvôli ochrane prírody niekam cestovať. Priamo tam, kde žijú, sa môžu v rámci voľného času venovať rôznym aktivitám súvisiacim s prírodou. V tomto ohľade sú zaujímavé aj naše projekty mestské včely, komunitné záhrady a lokálna mena.

■ **Zaiste nepôsobíte len v Bratislave, ale sledujete, ako sa vyvíjajú podobné aktivity v ďalších mestách na Slovensku. Platí, že čím väčšie mesto, tým viac takýchto projektov?**

- Poznáme ľudí napríklad z komunitných záhrad v Banskej Bystrici a projekt mestské včely realizujeme v Považskej Bystrici, Žiline, Kežmarku a Lučenci. Tam sú aktívne občianske združenia, a tak sa s nimi snažíme spolupracovať. Našou víziou nie je pôsobiť všade, ide nám skôr o to, aby sme poradili, pomohli, a potom sledovali, ako to kde funguje. Vzájomne sa inšpirujeme.

■ **Povedzte si viac o možnostiach aktivít environmentál-**

neho charakteru v mestách. V prípade Nitry alebo Trenčína ide o mestské lokality, ktoré sú vzdušnejšie, v prípade Trnavy ide skôr o husto zastavané územie.

- Minulý rok nás práve oslovil a radil sa s nami jeden stavitel bytovky z Trnavy. Uvažoval o mestských včelách na bytovku, o strešnej záhrade a o tom, ako by sa dalo okolie ozeleniť. Myslím, že ľudia aj v Trnave takéto aktivity chcú, len o nich nevedia natoľko, aby ich mohli začať aj realizovať. A pritom na to netreba

veľa. Na začiatku je azda vhodné akékoľvek pestovanie. Stačí na to aj malá predzáhradka, balkón, strechy, ktoré sú na to dimenzované. To je dobré a vhodné pre každé mesto. Mestské včely v hustej zástavbe asi nie sú celkom ideálne, pretože obyvatelia sa ich boja. Ale ony lietajú len na kvety, nie do domácností. Preto je dôležitá aj výchova a hlavne vhodne cielená informačná kampaň. Napríklad nedávno sme sa boli pozrieť v Bazileji vo Švajčiarsku na mestské úle v husto obývanej oblasti, a nemali tam so včelami žiadne problémy. Ďalšie zaujímavé akcie sú vhodné pre školy – napríklad projekt Územie chránené školou. Deti často chodia do blízkeho parku alebo na ihrisko, kde obyvatelia odhadzujú odpadky alebo benevolentní psíčkari po svojich psíkoch neupracú. Táto lokalita sa označí ako územie chránené školou a deti sa o ňu starajú. Máme skúsenosti, že potom sú títo problematickí obyvatelia tolerantnejší a nestáva sa, že by pokračovali v znečisťovaní lokalít. Napríklad vo Zvolene sme mali školu, ktorá sa starala o park, kde im prekážali najmä spomínaní neporiadni psíčkari. Deti rozvešali obrázky po stromoch, na ktorých napísali a nakreslili, čo im prekáža, a takto sa postupne naučili vzájomne komunikovať. Po čase sa problém s exkrementmi vyriešil. Psíčkari to začali rešpektovať a deti sa tam môžu hrať.

■ Existuje všeobecný recept ako nájsť prvý impulz na naštartovanie takýchto aktivít? Obyvatelia sídlisk sú často veľmi rozdielni, väčšina je pracovne zaneprázdnená, takže je naozaj problém zaangažovať ich do nejakej systematickej činnosti. Nehovoriac o tom, že na sídlisku je niekedy doslova anonymné bývanie.

- Dôležitý je pozitívny príklad a nejaký ťahúň, ktorý motivuje

ostatných. Podstatné je začať. Napríklad v prípade komunitných záhrad máme skúsenosť, že stačia dvaja aktívni nadšenci, ktorí začnú a ťahajú takýto projekt povedzme dva roky. A potom sa vytvorí jadro, takže môžu nastúpiť iní. Komunikačné toky dnes už nie sú problémom, tam robí dobrú službu internet a sociálne siete. Ale sú príklady, že sa dá oslovovať aj klasicky. Napríklad v okolí jednej komunitnej záhrady adresovali obyvatelom do schránok pozvánky na stretnutie a oboznámenie s takýmto projektom. Dávajú ich na nástenky na miestnych úradoch v kluboch, a podobne. Internet je však v tomto najmocnejší.

■ Ako je to s pozemkami a plochami na budovanie napríklad komunitných záhrad? Majú aj mestské samosprávy záujem, aby niečo také vzniklo?

- Sú záhrady, kde sa aktivisti dokázali dohodnúť s mestskou časťou, ktorá im prideliла mestský pozemok. Ale máme skúsenosti z Bratislavy aj s mobilnou komunitnou záhradou na Sasinkovej ulici, kde dal k dispozícii plochu súkromný majiteľ. Teraz sa tam chystá výstavba a aktivisti si našli nový priestor, mobilnú zeleň jednoducho preniesli a záhrada funguje ďalej. Vždy je to o tom, že organizácia musí byť zodpovedná. Ak niekto začne s projektom a potom ho zanedbá, záhrada je zarastená, ďalší obyvatelia sú z toho sklamaní, a tým sa aj celá myšlienka takéto projektu dostáva do úzadia. Ešte horšie je to so zanedbanými mestskými včelami, ktoré potom obťažujú aj ďalších včelárov. Ale ak sa to nezanedbá, negatívne reakcie nezaznamenávame. Treba však počítať aj s ďalšími nástrahami ako je napríklad závisť. S tým sme sa stretli v prípade pestovania zeleniny v projekte Krasňanský zelovoc. Tam sa niektorým obyvateľom asi nepáčilo, že prázdna

plocha je zrazu pekná, tak im v noci všetko vytrhali. Ale dobrovoľníkov to neodradilo, a všetko si znovu vypestovali. Vodárenskú komunitnú záhradu zase vyplavilo. Mali tam bahno a vodu. Oni sa však nevzdali, všetko očistili a fungujú ďalej. Jednoducho sa netreba nechať hneď odradiť.

■ Mnoho je však stále tých, čo plastové a sklené fľaše hádžu medzi zmesový odpad, a na výsadbu stromov na sídlisku gánia s odôvodnením, že im stromy budú tieniť a padajúce listy z nich ničť lak auta...

- Je to o prioritách. Každý by si mal uvedomiť, aké sú stromy dôležité. Stále sa málo hovorí o tom, ako udržiavajú mikroklimu, koľko kyslíka taký strom vyprodukuje. V neposlednom rade sa zabúda, že aj na sídlisku robia celkom inú atmosféru. Je to krajšie aj na pohľad, keď nájdeme lokality so stromami a lavičkami. A treba si tiež uvedomiť, ako dokáže zlepšiť klímu zelená plocha v lete na sídlisku a ako sa správa betónové parkovacie miesto, ktoré teplo ešte znásobuje.

■ V Trnave máme teda predpoklady, aby vznikli všetky zo spomínaných projektov. Stačí len, aby sa ohlásili nadšení ľudia a ostatné sa dá vymyslieť.

- Komunitné záhrady a plochy môžu byť rôzneho typu. Ak ide o seniorov, komunitná záhrada môže mať viac okrasných rastlín a kvetov, lavičky, kde sa dá posedieť s domácimi miláčikmi. Pokiaľ si to zoberú na starosť mladí ľudia, vzniknú tam preliezačky a miesto na stretávanie mamičiek. Ak chcú mladí ľudia niečo pestovať, tak tam vzniknú hriadky. Variácií je dosť, záleží od vzájomnej dohody. V prípade mestských včiel je treba absolvovať nejaký kurz, nájsť si napríklad skúseného včelára. Treba získať nejakú skúsenosť, aspoň rok sa treba so včelami zaoberať, mali by ste strpieť občasnú žihadlo,

jednoducho, nabrať skúsenosti. Potom si zodpovedne treba povedať, že ich idem chovať a nájsť vhodné miesto. Treba zvážiť aj ďalšie aspekty – aby včely nevylietavali do okien v tesnej blízkosti obydľí, aby úle boli tienené, nosnosť strechy, a podobne. Dôležité je tiež, aby mali blízko vodu a mali kam lietať. Preto je najlepšie, keď sa projektom zaoberajú viacerí dobrovoľníci. Pri každej spomínanej aktivite vieme poradiť, pre ktorú skupinu je vhodná,

aké sú doterajšie skúsenosti a čo všetko je potrebné.

■ Akú vekovú kategóriu najviac oslovujú vaše projekty?

- Pokiaľ ide o vekové kategórie, máme väčšinou mladších aktivistov, vo veku od 20 do 40 rokov. Potom je to skupina starších ľudí, ktorí majú záujem najmä o komunitné záhrady. Pokiaľ ide o včelárstvo, tam je priemer okolo 70 rokov. Mestské včely však vôbec nie sú nová vec. Tie tu boli vždy, ale teraz idú viac do módy,

pretože väčšina z nás pracuje ďakde pri počítači a chce si kompenzovať sedavú prácu nejakou aktivitou v prírode. Tie príklady sa dajú čerpať najmä v západných krajinách. Veď len blízka Viedeň má milión mestských včiel najmä pri cintorínoch, v parkoch, podporujú tam včelárov. Včely sú vo Viedni na opere, v Paríži na divadlách a dokonca sa niektoré väčšie reštaurácie a hotely prezentujú aj tým, že ponúkajú svoj vlastný med. ■

Martin Jurčo, foto: archív TU

Zomrel matematik a dlhoročný dekan Pedagogickej fakulty TU Pavel Híc

Vo veku 67 rokov zomrel v Trnave jeden zo zakladajúcich členov Pedagogickej fakulty Trnavskej univerzity, jej dlhoročný dekan aj vedúci Katedry matematiky a informatiky Pavel Híc. Celý život sa venoval pedagogickej a vedeckej práci v oblasti matematiky a stál aj pri zakladaní a kreovaní novodobej Trnavskej univerzity.

Docent Pavel Híc (*30. december 1948 Devičany – †15. január 2016 Trnava) pôsobil tri funkčné obdobia vo funkcii dekana Pedagogickej fakulty Trnavskej univerzity a rovnako tri obdobia ako prodekan. S kontinuitou jeho pôsobenia vo vedení fakulty sa spájajú aj úspechy Pedagogickej fakulty TU ako jednej z najstabilnejších a progresívnych fakúlt univerzity a zároveň úspechy v ratingovom a rankingovom hodnotení, v ktorom sa Pedagogická fakulta TU dlhoročne umiestňuje na najvyšších miestach.

Pavel Híc v rokoch 1968 – 1974 študoval na Prírodovedeckej fakulte UK v Bratislave odbor matematika a deskriptívna geometria. Pôsobil na Katedre matematiky na Pedagogickej fakulte v Nitre (1973 – 1987), Katedre matematiky Materiálovotechnologickej fakulty STU v Trnave (1987 – 1994) a od roku 1994 až do súčasnosti bol vedeckým a pedagogickým pracovníkom na Katedre matematiky a informatiky Pedagogickej fakulty Trnavskej univerzity. Venoval sa najmä výskumu spektrálnej teórie

Pavel Híc (vľavo) preberá Cenu Martina Palkoviča (2014) od rektora Trnavskej univerzity M. Šmida.

grafov, algebre a teórii čísiel. Publikoval desiatky vedeckých a odborných prác a vysokoškolských skript napríklad aj z oblasti teórie vyučovania matematiky a matematických a matematicko-didaktických predmetov pre učiteľov 1. stupňa. Popri tvorbe didaktických materiálov a učebníc matematiky

sa venoval aj rôznym moderným metódam vo vyučovaní matematiky ako je e-learning, tvorba elektronických kurzov z matematiky pre žiakov základných škôl a prvých štyroch ročníkov osemročných gymnázií, či blended learningu v príprave budúcich učiteľov (kombinácia štandardnej

výučby a vyučovania prostredníctvom internetu). O medzinárodnom vedeckom uznaní Pavla Híca svedčí viac ako sto citácií jeho prác z rôznych oblastí matematiky a informatiky v renomovaných vedeckých časopisoch či pozvaná prednáška na Srbskej akadémii vied v Belehrade. Ako vedúci riešiteľ získal a riešil deväť vedeckých projektov, z toho dva projekty bilaterálnej spolupráce medzi Trnavskou univerzitou a Univerzitou v Niši (Srbsko).

Ako pripomenul súčasný dekan Pedagogickej fakulty TU prof. René Bílik, aj mladší kolegovia a študenti si na docentovi Pavlovi Hícovi cenili predovšetkým jeho priateľský a priamy prístup, schopnosť rýchlo a správne sa rozhodovať a ochotu vypočuť si argumenty a hľadať spravodlivé a efektívne riešenia. „Slovenská matematika stratila v ňom skvelého odborníka

(eu)

Hlavná cena v súťaži Samospráva a Slovensko bez bariér

Mesto Trnava získalo Hlavnú cenu v ôsmej etape súťaže Samospráva a Slovensko bez bariér 2014 – 2015. Ocenenie v decembri 2015 v Bratislave prevzala vedúca odboru stavebného a životného prostredia mestského úradu v Trnave Iveta Míterková, ktorá koordinuje realizáciu bezbariérových projektov v našom meste už od roku 2008.

Nejde o prvé ocenenie tohto druhu, mestská samospráva uspela so systematickým odstraňovaním bariér na území mesta už v siedmej etape súťaže Samospráva a Slovensko bez bariér 2010 – 2013. V spolupráci s občianskym združením Klub vozíčkarov v Trnave a s Úniou nevidiacich a slabozrakých mesto naďalej systematicky vytvára podmienky pre nezávislý pohyb hendikepovaných občanov na území Trnavy. Bezbariérovosť sa stala samozrejmom podmienkou pri rekonštrukciách objektov, tvorbe ucelených trás či prepojení jednotlivých kľúčových inštitúcií. „Verím,

a naša fakulta a jej študenti a učelia vynikajúceho kolegu a pedagóga,“ povedal R. Bílik.

Pavel Híc bol členom viacerých odborných a vedeckých združení a ako uznávaný odborník bol členom vedeckých rád Trnavskej univerzity, Univerzity Cyrila a Metoda v Trnave a Vedeckej rady Pedagogickej fakulty UK v Bratislave. Od roku 1989 býval s manželkou a dcérou Luciou priamo v Trnave a zúčastňoval sa aj na aktivitách celej Trnavskej univerzity nielen ako člen jej akademického senátu, ale aj popularizátor rozličných fakultných a univerzitných podujatí. Je nositeľom dvoch pamätných medailí Trnavskej univerzity a medaily udelenej pri príležitosti 15. a 20. výročia založenia novodobej Trnavskej univerzity. V roku 2014 mu rektor univerzity udelil Cenu Martina Palkoviča za pedagogickú prácu. ■

že našou snahou sme prispeli k vytváraniu prostredia priateľského nielen k vozíčkarom, ale aj mamičkám s kočkami či starším občanom so zhoršenou pohyblivosťou,“ povedala Iveta Míterková a dodala, že s cieľom pomôcť hendikepovaným občanom pri plánovaní pohybu v meste vytvorili tento rok aj interaktívnu bezbariérovú mapu, na ktorej sú označené bezbariérové WC, rampy, priechody, objekty a parkovacie miesta pre imobilných. Po dohode so zástupcami vozíčkarov a doplnení najaktuálnejších údajov bude mapa zverejnená na webovej stránke mesta. ■

Ľudia a udalosti

■ **1. 2. 2006** – V Ivanke pri Dunaji umrel prorektor novodobej Trnavskej univerzity, profesor na univerzite Gregoriana v Ríme, zakladateľ vydavateľstva Dobrá kniha, publicista a kňaz FÉLIX LITVA, ktorý vyrastal v Trnave, kde mu r. 1997 udelili Cenu Mesta Trnavy a kde je aj pochovaný (10. výročie).

■ **2. 2. 1551** – V Suche nad Parnou sa narodil politik, diplomat a cirkevný hodnostár ŠTEFAN SUHAI, ktorý v Trnave študoval a neskôr pôsobil na trnavskom seminári (465. výročie).

■ **3. 2. 1906** – V Rajci sa narodil matematik, stredoškolský pedagóg, autor učebníc matematiky ANTON DUBEC, absolvent trnavského gymnázia a jeho neskorší profesor (110. výročie).

■ **3. 2. 1936** – V Trnave sa narodil dramatik, básnik, rozhlasový dramaturg, prekladateľ a publicista IGOR RUSNÁK (80. narodeniny).

■ **4. 2. 1736** – V Košiciach umrel historik, mecén výtvarného umenia a bývalý profesor Trnavskej univerzity FRANTIŠEK ČERNOVIČ, trnavský rodák, autor historickej práce o vzniku Trnavskej univerzity (280. výročie).

■ **4. 2. 1821** – V Moravskom Svätom Jáne sa narodil predseda Spolku sv. Vojtecha a biskup JOZEF BOLTIŽÁR, ktorý v Trnave študoval a neskôr aj pôsobil vo funkcii arcibiskupského vikára (195. výročie).

■ **4. 2. 1986** – V Bratislave umrel pedagóg, redaktor a odborný publicista LAURENT HOREČNÝ, ktorý pôso-

Jozef Kordoš, Trnavská univerzita, Katedra klasických jazykov

Známi i neznámi autori historickej Trnavskej univerzity X.

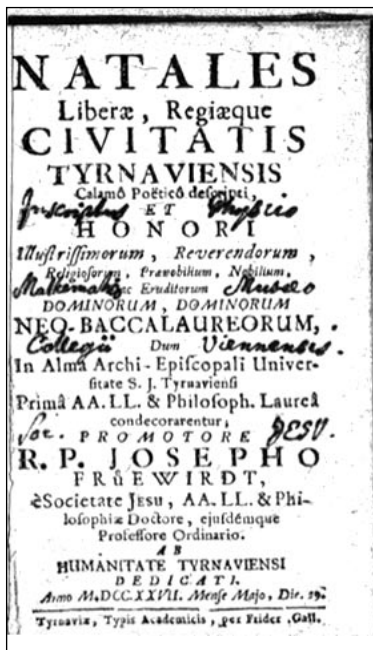
Mikuláš Jánossi, trnavský Ovidius

V roku 1727 vydala univerzitná tlačiareň historickej Trnavskej univerzity (1635 – 1777) pri príležitosti slávnostnej promócie tohoročných bakalárov knižku s názvom *Natales regiae ac liberae civitatis Tyrnaviensis calamo poetico descripti*, čo z latinčiny možno preložiť ako Zrod slobodného kráľovského mesta Trnavy opísaný perom básnika.

V pomerne krátkom období – zaiste aspoň z pohľadu tej doby – išlo o druhé dielo, ktorého hlavnou témou bol vznik Trnavy. V porovnaní s prvou básňou o vzniku mesta, ktorou bol epos Štefana Čibu *Tyrnavia nascens* (Zrod Trnavy) z roku 1706 (tohoto dielu sa venoval článok v aprílovom čísle *Noviniek z radnice* 2015), išlo však o dielo oveľa výpravnejšie. Zjavné je to už len z toho, že rozsah *Natales* je viac ako dvojnásobný, spolu 2 210 veršov.

Kto je autorom tohto diela, sa z knihy nedozvieme. Titulný list udáva len meno promotóra, hlavného akademického hodnostára, ktorý predsedal slávnostnej promócií čerstvých bakalárov v roku 1727, a pod krátky prozaický úvod k básni sa podpisuje *Poesis Tyrnaviensis*, trnavská poézia. Moderná historická a literárna veda však autorstvo pripisuje Mikulášovi Jánossimu (1701 – 1741), ktorý v tom čase pôsobil na Trnavskej univerzite ako profesor poetiky a akiste aj rétoriky, pretože bolo zvykom, že práve profesor venoval čerstvým absolventom svojej triedy pri príležitosti slávnostnej promócie dielo tohto druhu. Podobne je to aj v prípade eposu Štefana Čibu, hoci tam sa k autorstvu hlási *Musarum Tyrnaviensium Chorus*, zbor trnavských múz.

Čím sa teda trnavská poézia líši od zboru trnavských múz? Okrem zjavne väčšieho rozsahu svojej básne je to na prvý po-

hľad aj iný verš – kým *Tyrnavia nascens* je zložená podľa vzoru klasickej vergiliovskej epiky v daktylských hexametroch, báseň *Natales* dáva prednosť mierne náročnejšej forme verša, ktorou je elegické distichon. Ďalej je to nepochybne obsah básne a teda i názor na to, ako mesto Trnava vzniklo.

Hlavným hrdinom básne *Natales* je hrdina *Tyrnavus*, syn uhorského kráľa Bela II. Slepého, obľúbenec bohyně poľnohospodárstva Ceres a nasledovník Triptolema, teda ten, ktorý prináša kultúru. Hoci ide o kráľovského syna, ktorý nad inými urodzenými vyniká v bojových zdatnostiach, jeho hlavnou zásluhou je to, že celej Panónii prináša agrikultúru. Pri zavádzaní roľníctva prichá-

Ľudia a udalosti

bil v Trnave ako učiteľ na Obchodnej akadémii, na Vyššej hospodárskej škole a v rokoch 1966 – 77 bol vedúcim Katedry slovenského jazyka a literatúry PdFUK (30. výročie).

■ 7. 2. 1946 – V Košiciach sa narodil futbalový tréner KAROL PECZE, ktorý v rokoch 1994 – 1997 a 2008 – 2009 trénoval futbalistov prvoligového Spartaka Trnava (70. narodeniny).

■ 9. 2. 1971 – V Trnave umrel profesor a riaditeľ Strednej ekonomickej školy JÚLIUS LANÁK, priekopník zavedenia strojopisu ako učebnej a praktickej disciplíny na Slovensku (45. výročie).

■ 11. 2. 1616 – V Rakúsku sa narodil profesor Trnavskej univerzity a dekan jej teologickej fakulty KRIŠTOF WEISS (400. výročie).

■ 11. 2. 1946 – V Pezinku sa narodil tanečník, baletný majster, choreograf a pedagóg DUŠAN NEBYLA, dlhoročný sólista Baletu SND v Bratislave, ktorý v Trnave založil štúdio baletu a súčasného scénického tanca a Súkromné tanečné konzervatórium. V roku 2007 mu za osobný prínos v rozvoji umeleckého vzdelávania v Trnave udelili Uznanie za zásluhy o rozvoj a reprezentáciu mesta Trnava (70. výročie).

■ 13. 2. 1946 – V Dolnej Krupej umrela grófká MÁRIA HENRIETA CHOTEKOVÁ, pestovateľka a šľachtiteľka ruží, zakladateľka rozária v Dolnej Krupej, ktorá počas 1. svetovej vojny robila ako dobrovoľníčka vrchnú ošetrovateľku v lazarete Červeného kríža umiestenom v Treimannovej sladovni v Trnave (70. výročie).

dza aj na miesta, kde dnes leží Trnava, čo vzbudí závisť bohyně múdrosti a vzdelanosti Pallas Atény, resp. Minervy, ktorá tie miesta chce pre svoj kult. Spor medzi bohyňami o Tyrnava rozrieši napokon Jupiter, najvyšší boh, ktorý ho prisúdi Cerere. Pallas Aténa sa však nevzdáva a v hneve nahucká proti nemu Pana, resp. Fauna, ktorý ho natoľko prestraší, že sa Tyrnavus rozpustí na vodu a zmení na riečku Tyrnavu. Jeho dcéra Tyrnavia, plod lásky k Cerere, sa potom zo žiaľu zmení na jej brehu na mesto, ktoré dostalo po nej meno – Tyrnavia. Táto premena sa však neuskutoční zo dňa na deň, ale počas viacerých storočí od čias mýtických až po básnikovú súčasnosť. V podobnom mytologickom rámci sa potom opisuje vznik hôr a rybníkov, priestor dostávajú opisy rôznych historických udalostí, trnavské kostoly sú premenené príbytky bohov, ktorí Trnavu navštevovali, univerzita svätýňou antickej bohyně múdrosti.

Podobne ako v epose *Tyrnavia nascens* sa ani v tejto básni neprezentuje čitateľovi historická pravda o vzniku mesta, ale – ako tento postup literárnej fikcie nazývajú súveké príručky básnickej tvorby – pravda poetická. Báseň *Natales* navyše predstavuje mytologický náprotivok historického eposu Štefana Čibu, pretože základný rámec príbehu netvorí historické postavy ani osobnosti, ale celkom fiktívni mytologickí hrdinovia. Tí stváňujú príbeh o vzniku Trnavy ako ľahko prehliadateľnú alegóriu, ktorá zobrazuje úrodnosť krajiny, a to nielen doslova poľnohospodársku, ale aj pokiaľ ide o plodnosť literárnej a vedeckej produkcie, cirkevné ustanovizne ako príbytky bohov a univerzitu ako kráľovské sídlo vzdelanosti. Základným literárnym motívom, ktorý sa pri tom v básni opako-

vane objavuje, je motív premeny, pričom hlavnou premenou je premena pustého miesta pokrytého hustým trním, akým Trnava pred príchodom hérao Tyrnava bola, na mesto, ktoré má všetky atribúty skutočného kultúrno-hospodárskeho centra Panónie, teda Uhorského kráľovstva.

To pomerne ľahko umožňuje identifikovať veľký básnický vzor klasickej latinskej literatúry, ktorého národnú obdobu sa Jánossi pokúša vytvoriť – je ním pochopiteľne Ovidius a jeho slávne *Metamorfózy*, čiže *Premeny*. Ovidiovsky hravý prístup k poézii je Jánossimu celkom vlastný, pretože vážnu epiku, za predstaviteľa ktorej možno v súvekej literatúre považovať práve epos Štefana Čibu, s obľubou a na mnohých miestach úspešne paroduje. Vďačným príkladom je situácia, v ktorej sa Aténa dožaduje konečného splnenia sľubov o založení jej chrámu v Trnave, ktoré od Jupitera dostala. Jej netrpezlivosť komentuje Jupiter slovami, že ženy sú jednoducho netrpezlivé, nedokážu znieť ani kratučký odklad a na svoju obhajobu podotýka, že riadenie vesmíru nemožno porovnávať so spravovaním domácnosti:

Vy ale, pokolenie ženské, vy (aby som povedal pravdu) odklad aj naozaj krátky sotvaže zvládzete znieť,

ako sa ľahučko navíja vreteno na vaše palce, lopotnou námahou nie je na kužel namotať niť.

Zdá sa vám potom, že riadiť sa dá tak aj nezmerný vesmír, jediným pokynom ihneď vybaviť všetko sa dá.

Ako z ukážky vidno, vzápätí tiež dodáva, že to nejde ani jediným pokynom hlavy, čím naráža na prastaré homérske zobrazenie najvyššieho božstva, podľa ktorého Zeus všetko riadi jediným kývnutím hlavy. Nie je preto nija-

Ľudia a udalosti

■ **15. 2. 2011** – V Prahe umrel zaslužilý majster športu ALEXANDER ZVOLENSKÝ, rodák z Modranky a absolvent trnavského gymnázia, majster Slovenska v behu na 800 a 1 500 metrov, reprezentant a neskorší tréner (5. výročie).

■ **16. 2. 1931** – V Trnave sa narodil orientalista, arabista, prekladateľ a odborný publicista SVETOZÁR PANTUŤEK, v rokoch 1991 – 93 riaditeľ Orientálneho ústavu ČSAV v Prahe (85. výročie).

■ **20. 2. 1996** – V Trnave bol založený Filatelistický klub Tirnavia, ktorému udelili Uznanie za zásluhy o rozvoj a reprezentáciu mesta Trnava za rok 1997 (20. výročie).

■ **23. 2. 1811** – V Hrnčiarovciach sa narodil v Budapešti pôsobiaci kováč, zvonolejár a vynálezca JOZEF POZDECH, jeden z vodcov Novej školy slovenskej (205. výročie).

■ **24. 2. 1941** – V Trnave sa narodil novinár, publicista a pedagóg EDUARD KRÍŠTOFOVIČ, bývalý riaditeľ Mestského domu osvety v Trnave a predseda Vincechu – Trnavského spolku priateľov vína (75. narodeniny).

■ **25. 2. 1896** – V Dohňanoch sa narodila spisovateľka a prekladateľka ANNA GLEIMANOVÁ, dcéra Ferka Urbánka, ktorá prežila detstvo v Trnave, kde chodila do ľudovej i meštianskej školy (120. výročie).

■ **27. 2. 1746** – V maďarskom Györi umrel historik, profesor Trnavskej univerzity a rektor seminára MICHAL FÖLDVÁRI (270. výročie). ■

P.R.

kým prekvapením, ak sa vo vážnom, vergiliovsky ladenom epose Štefana Čibu najvyšší boh Jupiter naozaj práve takto zobrazuje: ako *nutu qui cuncta gubernat*, teda ten, ktorý riadi všetko pokynom. Napokon, trnavská poézia, ako autor sám seba po krátkom úvode predstavuje, sa týmto svojím prístupom nijako netají, keď v závere básne hovorí, že za inšpiráciu nevďačí ani Klió, múze histórie, ani Melpomené, múze tragického básnictva, ani Kallipopé, múze epického básnictva, či Erató, múze milostnej lyriky, ale Thálii, múze veselého básnictva. Hoci je humorné ladenie príznačné pre celú báseň, pre dnešného čitateľa to zaiste neznamená, že by šlo o čítanie len zábavné a celkom oddychové. Báseň svojím obsahom, zložitým členením na šestnásť spevov, množstvom mytologických a historických alúzií či odkazov na iné diela ako súvekých, tak i klasických autorov určite kládla značne vysoké nároky už aj na

svojich adresátov a Jánossiho súčasníkov. Pôvodné diela vydávané pri príležitosti slávnostných absolventských promócií tak okrem tvorivých schopností svojich autorov veľmi dobre zrkadlia aj vzdelanostnú úroveň, ktorú profesori historickej Trnavskej univerzity štandardne dosahovali, v neposlednom rade tiež vzdelanostnú úroveň jej absolventov, od ktorých sa zjavne očakávalo, že jemné nuansy takéhoto diela budú schopní vychutnať a náležite oceniť.

Od príležitostnej a inštitucionálizovanej literárnej tvorby modernej doba nemá veľké očakávania; Jánossiho *Zrod slobodného kráľovského mesta Trnavy* však potvrdzuje, že Trnava aj v jeho časoch bola príbytkom múz a vzdelanosti, zaiste tiež Poézie Trnavskej, ktorá plody svojej tvorivosti vydávala celkom pravidelne a pre všetkých, ktorí sa nedajú odradiť náročnosťou štúdia na ceste k poznaniu vlastnej kultúrnej minulosti a dedičstva. ■

Literatúra:

Ján Milan DUBOVSKÝ: Začiatky Trnavy podľa dvoch eposov. in: *J. Šimončič a kol.: Trnava 1988*. Bratislava: Obzor 1991, s. 186 – 214.

Elisabeth KLECKER – Franz Römer: „Von Dornen zum Musenhain. Nicolaus Jánossi, Natales civitatis Tyrnaviensis (1727). In: *SAMBUCUS. Zborník prác z klasickej filológie, latinskej medievalistiky a neolatinistiky*. Trnava: Typi Universitatis Tyrnaviensis 2005. s. 81 – 99.

Súťažná otázka: Ktoré klasické dielo rímskej literatúry je hlavným antickým vzorom básne Mikuláša Jánossiho?

Správne odpovede zasielajte do 20. februára 2016 na adresu: Katedra klasických jazykov, Trnavská univerzita, Filozofická fakulta, Hornopotočná 23, 918 43 Trnava alebo emailom na klasjaz@truni.sk. Z účastníkov súťaže vyžrebujeme jedného, ktorý získa knižnú cenu.

Jozef Šimončič

Ad: Kultúrno-historický objav?

Ešte raz a trochu inak o liste kanonika Jakuba Haška z roku 1665 „o návrhu katedry slovenčiny na Trnavskej univerzite (?)“. Téma bol venovaný článok v *Novinkách z radnice*, august / september 2015, str. 11 – 12.

Vznik problému

V dvojčísle Literárneho týždenníka zo 17. júna 2015 vyšiel článok Neznáme svedectvo o slovenčine, v ktorom autor Viliam Jablonický reaguje na pravidelnú rubriku Ľudia a udalosti v *Novinkách z radnice* (marec 2015): „*K dátumu 21. 3. 1665, teda tohtoročnému 350. výročiu, priradili skutočný kultúrnohistorický objav: Ostrihomský kanonik Juraj Haško oznámil listom rektorovi Trnavskej univerzity, že ostrihomský arcibiskup ZAMIETOL jeho návrh zriadiť v Trnave aj katedru slovenčiny.*“ Autor svoj článok rozposlal aj e-mailovou

poštou a vyššie uvedené údaje rozšíril o informáciu, že zmienku o tomto fakte nenašiel v prácach jazykovedca Rudolfa Krajčoviča, znalca Trnavska Jozefa Šimončiča a predpokladá, že údaj je z textov Hadriána Radványiho. Nato komentoval zápas bernolákovcov, štúrovcov a ďalších o slovenčinu.

Okrem poďakovania za informáciu navrhol som v odpovedi požiadať autora rubriky Ľudia a udalosti v *Novinkách z radnice* Petra Radványiho o signatúru listu Jakuba Haška z 21. 3. 1665, prípadne aj o ďalšie identifikačné údaje.

S touto prosbou oslovila následne Petra Radványiho redakcia *Noviniek z radnice*. Jeho vysvetlenie, odkiaľ čerpal informáciu o liste Jakuba Haška, bolo zverejnené formou redakčného rozhovoru v augustovom a septembrovom dvojčísle *Noviniek z radnice* v roku 2015 na stranách 11 a 12 pod titulkom Kultúrno-historický objav?

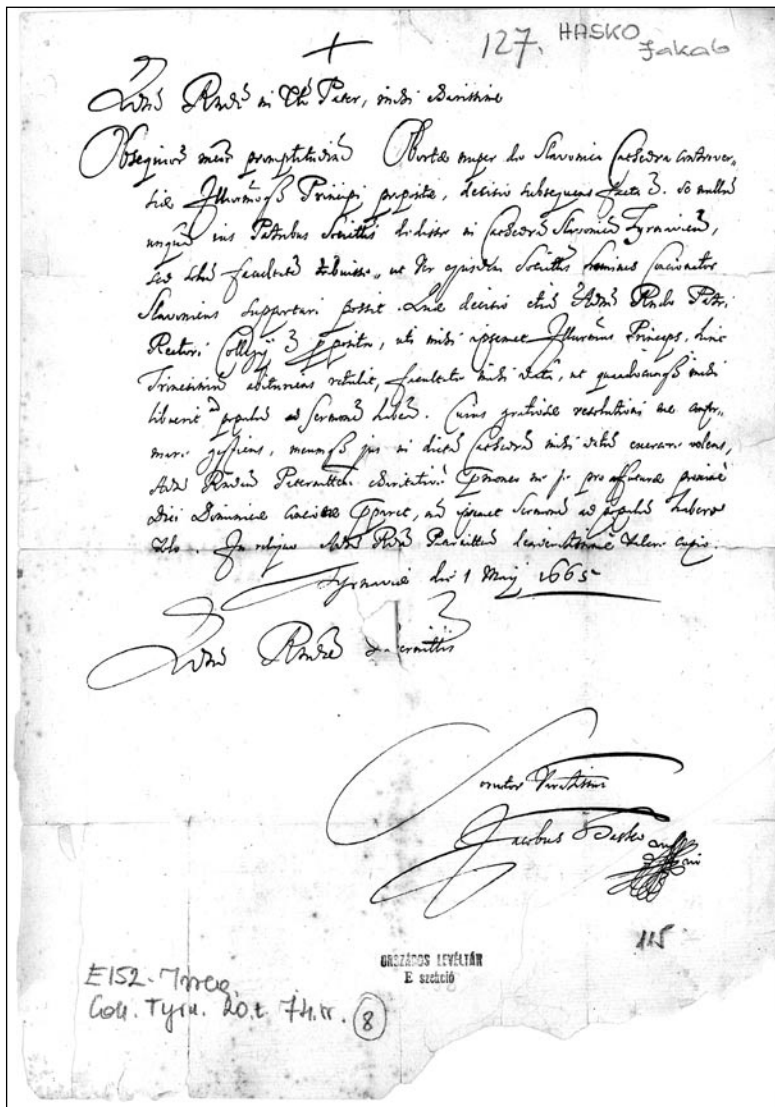
Musím upozorniť, že sa nebudem venovať obsahu jazykovedného problému okolo listu, ale jedine kritike jeho publikovania. Peter Radványi upozorňuje, že list je dávno známy a odvoláva sa na historika Jána Tibenského,

ktorý list publikoval ešte roku 1987 v štúdií Trnavská univerzita v slovenských dejinách v rovnomennom zborníku (ed. Viliam Čičaj, Bratislava: Veda 1987, s. 13-68). Bolo to ešte v období, keď sa názov Trnavskej univerzity musel písať s malým „t“. „Mimoriadne cenná je informácia o úsilí ostrihomského kanonika, neskoršieho nitrianskeho biskupa Jura-ja(!) Hašku zriadit' na Trnavskej univerzite „catedram slavonicam Tyrnaviensem“ – katedru slovenčiny. Jeho návrh však, ako to vyplýva z jeho listu rektorovi trnavskej univerzity z 21. marca 1665, odmietol ostrihomský arcibiskup s tým, že treba zostať pri systéme „concionator Slavorum, slovenských kazateľov.“

Prvé archívne údaje o liste Jakuba Haška

Dr. Tibenský nemal v rukách text Haškovo listu a odvoláva sa na str. 34, v pozn. 50: VANTUCH, A.: c. štúdia, s. 526-527. V pozn. 8 cituje prvý raz celý údaj: VANTUCH, A.: Trnava ako univerzitné mesto. *Historický časopis* 21, 1973, s. 497-525.

Dr. Anton Vantuch, CSc.,² bol pracovníkom Historického ústavu SAV. Jeho priširoké záujmy neobišli ani Trnavu a Trnavskú univerzitu. Obom venoval citovanú štúdiu. Domnieval sa, že slovenskí vzdelanci na Trnavskej univerzite sa pokúsili o zriadenie katedry slovenčiny. „Otázka bola veľmi aktuálna už v druhej polovici 18. stor., (sic!) ako o tom svedčí list Jakuba Hašku, neskoršieho nitrianskeho biskupa, rektorovi Trnavskej univerzity z 21. 3. 1665, ku ktorému sa podrobnejšie vrátíme inde. Haško v liste oznamuje, že arcibiskup odmietol žiadosť zriadit' katedru slovenčiny (catedram slavoni-

List kanonika Jakuba Hašku z 1. mája 1665

cam) s tým, že treba zostať len pri slovenských kazateľoch. Na rube listu je katalogizačná poznámka „De cathedra slavonica iure novo, No. 9 K. 8“ (pozn. 126). Bol to teda v poradí už deviaty písomný dokument o chystanej katedre a svedčí to prinajmenšom o tom, že jazykový úzus sa už vedome a možno na základe istých noriem – odkláňal od češtiny“. Keďže sme v literatúre pri prvom odkaze na originál listu Jakuba

Haška, preberám celú pozn. 126 ako pre nás najdôležitejší údaj: *Ob istae nupper Slavonica Catedra controversiae illustrissimeque Principi propositio decisio subsequens facta est. Se nullum unquam ius Patribus Societatis dedisse in Catedram Slavonica Tyrnaviensem. Sed solum facultatem tribuisse, ut per eiusdem Societatis homines Concionator Slavonicus supportari possit... tc. Celý list uverejním osobitne. Ori-*

¹ Omyl Dr. Tibenského; má byť Jakuba (!) Hašku.

² Vantuch Anton, pracovník Historického ústavu SAV. Narodil sa 1. 1. 1921 v Brušperku. Maturoval 1940 na klasickom gymnáziu v Ostrave. Študoval v Brne, Štrasburgu, Prahe, Bratislave francúzštinu a filozofiu. Diela: Príbeh Jany z Arcu, Ján Sambucus, Homér a básnický svet, Dejiny francúzskej literatúry, Molière - tridsať rokov na javisku. Dr. Vantuch roku 2001 zomrel v Prahe.

ginál sa nachádza v MOL, Acta jesuitica irregistrata.

Zrekapitulujme naše doterajšie poznatky:

1. Citovaný Dr. Ján Tibenský, DrSc., ktorý v svojej štúdiu z roku 1987 uviedol údaj o liste Juraja (!?) Haška z 21. 3. 1665, prevzal ho z príspevku Dr. Vantucha v Historickom časopise z roku 1973.

2. Dr. Anton Vantuch, CSc., v štúdiu Tnava ako univerzitné mesto. Historický časopis 21, 1973, č. 4 s. 497-525 prvý raz uviedol, že originál sa nachádza v Magyar Országos Levéltár (ďalej MOL) – Maďarský krajinský archív, Acta jesuitica irregistrata.

3. Roku 1975 vydal Dr. Ferencz Maksay inventár fondu Magyar Kamara Archivuma a dnes by sa dal údaj o uložení listu Jakuba Haška spresniť: MOL Budapest, s. 74-75: E 152, Acta Jesuitica – Acta irregistrata: Collegium Tyrnaviense 233-240.

4. Dr. Vantuch v texte štúdie i pozn. 126 oznámil, že k listu Jakuba Haška sa vráti a uverejní ho osobitne. Dr. Vantuch však z tejto povinnosti vycúval. Pracovníci Historického ústavu SAV publikovali svoje výsledky výskumov v Historickom časopise ako v oficiálnom periodiku, ale ročníky 1974 – 1980 (prezrel som ich) nenaznačujú, že by sa Dr. Anton Vantuch vrátil k listu Jakuba Haška. Publikoval tu rozličné recenzie francúzskych monografií, dokonca aj recenziu nemeckých dejín Srbska, rozličné správy, ba aj štúdiu *Martin Szentiványi* – príspevok k jeho životu a dielu (Historický časopis 1979, 4, s. 533-552), kde cituje aj Archivum Romanum SJ (katalógy), pravdepodobne študoval aj v Ríme, ale k listu Jakuba Haška

sa už nevrátil. Môžeme sa len domnievať, čo bolo za tým.

Spresnenie údajov o Haškovom liste

Dr. Jozef Klačka z Archívu SAV mi oznámil, že prezrel správy o publikačnej činnosti, ktoré pracovníci SAV pravidelne predkladali, ale zo zachovaných správ sa zdá, že Dr. Vantuch sa už k listu Jakuba Haška nevrátil. Zároveň odporúčal obrátiť sa na Slovenskú národnú knižnicu, kde majú evidenciu o publikovaných tituloch a na ich údaj sa možno spoľahnúť. O tento údaj som Slovenskú národnú knižnicu v Martine požiadal a Dr. Darina Janovská, riaditeľka odboru služby, mi listom 25. 9. 2015 oznámila (pošta mi ho doručila 8. 10. 2015), že prezreli Slovenskú národnú bibliografiu z rokov 1974 až 2004, ale údaj o publikovaní listu Jakuba Haška Dr. Vantuchom nenašli. Prof. PhDr. Richard Marsina, DrSc., od 5. do 18. 6. 2002 študoval v MOL Budapešť Acta jesuitica vo fonde Magyar Kamara. Keďže predtým fond inventarizoval Dr. Ferenc Maksay a ešte roku 1975 vydal jeho inventár³, prof. Marsina mohol presne identifikovať list i jeho signatúru ako: MOL Budapešť, E 152 Magyar kamara, Acta jesuitica – acta irregistrata, Collegium Tyrnaviense, fasc. 20 (raktári szám 239) fol. 115, list Jakuba Hašku zo dňa 1. 5. 1665. Prof. Marsina sa domnieva, že hoci je tu rozdiel – list je z 1. 5. 1665 a Dr. Vantuch uvádza dátum 21. 3. 1665 – ide o ten istý list.⁴ Keď ho prof. Marsina študoval, bol označený na reštaurovanie.

O sprostredkovanie skenu či fotografie listu Jakuba Hraška z 1. 5. 1665 som požiadal prof.

Istvána Käfera z Univerzity Petra Pázmaňa v Pilišskej Čabe.

Sken listu Jakuba Haška mi prof. István Käfer poslal 29. 9. 2015 e-mailom. Maďarský krajinský archív oň požiadal riaditeľ Primaciálneho archívu Dr. András Hegedüs⁵ na pokyn prof. Käfera.

O autorovi listu z roku 1665 i jeho adresátovi

Autor listu Jakub Haško sa narodil roku 1622 v Lovčici – Trubíne, umrel roku 1695 v Novom Meste nad Váhom. Gymnázium vyštudoval v Trnave, filozofiu a teológiu vo viedenskom Pázmaneu. Bol učiteľom, kaplánom, farárom, najdlhšie v Smoleniciach (1653 – 1660). Od roku 1662 ako ostrihomský kanonik a slovenský kazateľ v Trnave, prepošť v Novom Meste nad Váhom, titulárny biskup a generálny vikár, nitriansky biskup a župan (1690 – 1691). Vyznačil sa ako horlivý rekatolizátor (získal vyše 500 protestantov) a ako vynikajúci slovenský predosvietenský kazateľ v Trnave. Veľmi ťažko ochorel, a preto sa roku 1691 vzdal biskupstva. Umrel v povesti svätosti. Ešte roku 1693 vydal *Abrahámfiho Knižku modlitieb nábožných*⁶.

Adresátom Haškovho listu bol P. Daniel Miturović SJ, Chorvát, narodený roku 1620 v Žažine. Do Spoločnosti vstúpil vo Viedni ako 20-ročný, štyri sľuby profesia skladal na Spišskej Kapitule roku 1654, zomrel v Košiciach roku 1669.

Podľa ročných katalógov Provinciae Austriae sa dá presne zmapovať jeho pohyb, pobyt v a funkcie, ktoré zastával v Rakúskej provincii: V rokoch 1640 – 1641 bol v noviciáte vo Viedni, 1643 – 1645 učil v Bratislave grécku gramatiku, 1645 – 1649

³ MAKSAY FERENC: *Magyar Kamara Archivuma*. (Kézirat). Budapest: MOL 1975, 327 s.

⁴ Ďakujem prof. Richardovi Marsinovi za kolegiálne oznámenie týchto skutočností v liste z 15. 9. 2015. Dr. Vantuchom uvedená archívna poznámka na chrbte listu dokazuje, že ide o ten istý list. Len jeho dátum uviedol nesprávne.

⁵ Sken listu poslal so sprievodným e-mailom prof. Käfer 29. 9. 2015.

⁶ *Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska*. Bratislava: Lúč 2000, s. 455 – 456.

študoval teológiu v Štýrskom Hradci, 1650 – 1651 bol kazateľom a prefektom školy, 1652 – 1653 kazateľ, špirituál, spovedník v Trenčíne, 1654 kazateľ a spovedník na Spišskej Kapitule, 1655 – 1657 v Bratislave kazateľ, konzultor, 1658 – 1660 v Trenčíne kazateľ, spovedník, konzultor, minister, prokurátor, správca kostola, 1661 superior v Šali, 1662 – 1663 v Trnave prokurátor, operarius, spovedník, 1664 v Bratislave kazateľ, katechéta, spovedník, konzultor, prézes kongregácie, 1665 v Trnave kazateľ, prézes kongregácie, spovedník, 1666 – 1669 v Košiciach prokurátor, spovedník, konzultor⁷. Po vysviacke sa pohyboval výlučne v slovenskom milieu. Jezuiti nevelmi rozlišovali medzi slovenčinou a chorvátčinou. Chorvát bol rektorom kolégia v Trnave, Slovák v Záhrebe.

Katalóg Provinciae Austriae SI na rok 1665 v Kolégiu SJ v Trnave uvádza mená 20 pátrov (7 z nich boli profesori na Trnavskej univerzite), 4 profesorov na gymnáziu, 8 teológov 3. ročníka, 12 z 2. ročníka a dvoch 1. ročníka, 8 poslucháčov filozofie (metafyziky) a 8 bratov, ktorí sa starali o materiálny, denný chod kolégia. Spolu 62 jezuitov Trnavskom kolégiu. P. Daniel Miturovič je uvedený na štvrtom mieste zoznamu členov univerzitného kolégia v Trnave s týmto zaradením: „concionator slavonicus, praeses *congregationis Agoniae Christi, operarius, confessarius templi*“ – slovenský kazateľ, prézes kongregácie Kristovej agónie, operarius (dušpastier), spovedník v kostole⁸.

Pointa

Juraj Haško ako ostrihomský kanonik a slovenský kazateľ v Tr-

nave (od roku 1662) z rozhodnutia arcibiskupa⁹ listom z 1. mája 1665 (bol piatok), adresovaným P. Danielovi Miturovičovi SJ, slovenskému kazateľovi v Univerzitnom kostole SJ v Trnave, oznamuje, keďže otcovia jezuiti nemali doteraz súhlas kázať po slovensky (cathedra Slavonica Tyrnaviensis), teraz majú na to ľudí, už od nedele (3. máj, bola nedeľa Cantate), môžu prevziať túto službu, čo sa dá na vedomie aj rektorovi kolégia¹⁰ ako predstavenému.

Žiaľ, nešlo teda o katedru slovenčiny na Trnavskej univerzite, a preto v tejto súvislosti ani nebol dôvod na 350. výročie. ■

Za informácie a pomoc ďakujem Dr. A. Hegedúsovi, Dr. Darine Janovskej, prof. I. Käferovi, Dr. J. Kláčkovi, prof. R. Marsinovi a riaditeľovi MOL Budapest.

⁷ LUKÁCS Ladislaus SI: *Catalogus generalis ...personarum Provinciae Austriae SJ. Romae: Institutum historicum SI, 1988, s.1034.*

⁸ LUKÁCS Ladislaus SI: *Catalogi personarum et officiorum Provinciae Austriae SI. III (1641-1655). Romae: Institutum historicum SI, 1990, s. 834 - 836.*

⁹ V rokoch 1642 - 1666 bol ostrihomským arcibiskupom Juraj Lipai.

¹⁰ Rektorom Trnavskej univerzity v rokoch 1664 - 1668 bol P. Ladslav VID SJ (1619-1686). In: *HOLOŠOVÁ Alžbeta: Rektori Trnavskej univerzity. Trnava: TU, 2009, s. 34 - 35.*

Margita Kániková, foto: archív A.K.

Zahynul v koncentráku. Jeho pamiatku pošpinili vandali hákovým krížom.....

Na Kukučínovej ulici v Trnave, oproti Obchodnej akadémii, je na rodinnom dome pamätná tabuľa Augustína Kubána, ktorý v posledných dňoch vojny zahynul v koncentračnom tábore Mauthausen. Na tabuli je sprejom načmáraný hákový kríž. Mnohí okoloidúci sa asi v duchu pýtajú, kto spojil obeť so symbolom jeho vraha.

Augustín Kubán, funkcionár Komunistickej strany Československa, po absolvovaní dvojročnej poľnohospodárskej školy v Trnave pracoval ako poľnohospodársky robotník, správca veľkostatku a neskôr ako kontrolór nemocenskej poisťovne v Trnave. Ako spomína syn Augustína Kubána Ivan, otec bol napriek osobnému hendikepu veľmi agilný, sčítaný človek, sociálne

zmýšľajúci komunista. Obdivoval francúzskych revolucionárov, hlavne Georga Jaquesa Dantona, ktorý v tridsiatom štvrtom roku svojho života skončil život pod gilotínou. Otcove filozofické knihy francúzskych revolucionárov sa nezachovali, ale jeho zlepšovacie návrhy, ako napríklad vetranie, ktoré bolo vlastne predchodcom dnešnej klimatizácie, jeho rodina využíva dodnes.

Obdivoval Sovietsky zväz ako záruku sociálnej spravodlivosti a bol predsedom Spoločnosti priateľov Sovietskeho zväzu. Aj napriek tomu, že v prvej svetovej vojne stratil v dôsledku zranenia na ruskom fronte pravú ruku, veľmi aktívne sa počas druhej svetovej vojny zapojil do odboja a bol spojkom medzi demokratmi a komunistami. Počas vojny v Trnave spolupracovali takmer všetky politické strany. Kubánovi pomáhala celá rodina, hlavne dcéra Mária, ktorá dobre ovládala nemecký jazyk. Začiatkom roka 1945 sa dozvedela o štyroch nemeckých vojakoch, ktorí chceli dezertovať. Snažila sa im pomôcť, ale jeden z nich bol zradca, prezradil ich a všetkých, spolu s Máriou, zatkl gestapo. 3. februára 1945 bol gestapom zatknutý aj jej otec, Augustín Kubán. Vo verajach dverí na povalu si urobil skrýšiu, kde mal ukrytú zbraň a rôzne dokumenty. Pri zatýkaní ju traja gestapáci nenašli ani po veľmi dôslednej domovej prehliadke. Velil im Trnavčan, syn majiteľa obchodu na námestí, u ktorého slúžila matka Augustína Kubána. Ten však do domu nevstúpil. Keď mu na terase vyčítala jeho počínanie, povedal, že jej syna musia zaisťiť, lebo dostali udanie.

Otec s dcérou boli väznení s ostatnými odbojármi na Univerzitnom námestí, v budove, kde je teraz Vojenský archív. Po brutálnom výsluchu sa Mária ocitla v ošetrovni a v nemeckom lekárovi spoznala priateľa vojakov, ktorým chcela pomôcť. Aj on ju spoznal a povedal, že je tam aj jej otec. Pri jednej pitke s gestapákmi sa dostal k jeho spisom a zistil, že ho udal Trnavčan. Vedel jeho meno a sľúbil ho prezradiť až pri odchode z Trnavy. Sprostredkoval aj stretnutie otca s dcérou.

Mária bola prepustená a otec pripravený na transport do Bratislavy. Odmietol ponúkaný útek, aby ušetril rodinu represálií. Videl, čoho sú Nemci schopní aj v posledných dňoch vojny. Spomínaný lekár ukradol gestapákom priepustky do tábora v Bratislave, aby matka s Máriou mohli navštíviť otca. Prikazoval im, aby priepustky nedali z rúk. Keď sa pri vchode do tábora čudovali, že v tak krátkom čase dostali priepustku na návštevu, spanikárili, utiekli a priepustky zostali v rukách strážcov. Nemci už vtedy mali iné starosti ako zisťovať, kto im dal falošné priepustky. Z Trnavy odchádzali o dva dni skôr, ako pôvodne plánovali. Koncom marca sa do

domu Augustína Kubána dobýjal nemecký vojak. Podľa popisu sedela to asi bol asistent spomínaného lekára, ktorý pravdepodobne chcel dodržať slovo, že pred odchodom im povie meno zradcu. Lenže doma nikto nebol a tak sa to meno nedozvedeli. So spomínaným nemeckým lekárom sa už nikdy viac nestretli a nevedia ani, či vojnu prežil.

Cez Moravu a Čechy bol Augustín Kubán odtransportovaný do koncentračného tábora v Mauthausene, kde v posledných dňoch vojny zahynul otrávený čiernou kávu. Keď v roku 1948 ponúkli jeho synovi Ivanovi prihlášku do komunistickej strany, ani chvíľu neváhal. Nasledujúci vývoj ho však presvedčil, že to nie je tá nová spoločnosť, za ktorú jeho otec bojoval a položil aj život. Spolu s matkou a ostatnou rodinou boli presvedčení, že keby Augustín Kubán nezahynul v koncentračnom tábore Mauthausene, určite by sa to stalo v Jáchymove, lebo to bol človek, ktorý nedokázal mlčať, keď sa niekomu diala krivda. Počmáranie pamätnej tabule na jeho dome na Kukučinovej ulici v Trnave hákovými krížmi je skutočne vandalský čin. ■

Simona Jurčová, Západoslovenské múzeum v Trnave

Trnavské mosty

Aké mosty môže mať mesto bez rieky? Každý Trnavčan predsa vie, že o rieke sa v Trnave nedá hovoriť. Trnavou neprechádza žiaden väčší vodný tok ako napríklad neďalekým Hlohovcom, Piešťanmi či Bratislavou, a dokonca ani nijaký umelý kanál ako v Benátkach alebo v Amsterdame. Napriek tomu Trnava má a oddávna musela mať mosty, mostíky či lávky, pretože ňou preteká...Trnávka.

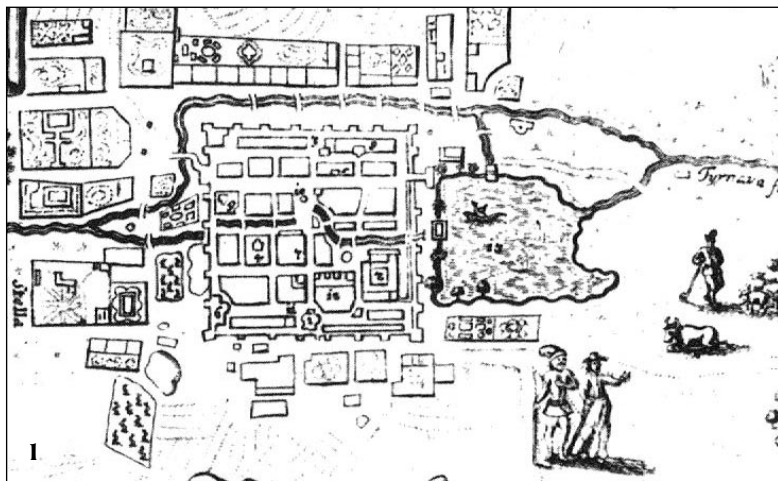
Dnes je Trnávka potok s minimom vody, silnejší prúd má len vtedy, keď poriadne zaprší, alebo keď sa topia ľady. V horúcom lete je hladina taká nízka, že vidno trávy rastúce na bahnitom dne. Starší Trnavčania si pamätajú kalnú bielu vodu a poriadny zápach z potoka počas cukrovárskych kampaní. Ťažko si vedeli predstaviť, že niekedy v ňom

plávali ryby. Pamätám si, ako gymnazisti usporiadali približne v roku 1979 z recesie akciu Rybačka na Trnávke. Vylovili však iba haraburdy. Možno povedať, že v tomto období sme potok skôr trpeli. Pritom kedysi dávno prilákal tento vodný tok našich predkov, aby sa v jeho blízkosti usadili a časom ho začali aj prakticky využívať.

Trnavčania na prechádzke cez most na ohybe toku Trnávky na Hospodársku cestu, okolo r. 1925

Ako tiekla Trnávka v stredoveku, to nevieme s úplnou presnosťou povedať, jej dnešný tok je výsledkom regulácií v minulosti. Na prvý pohľad vidieť zvažujúci sa terén od východných hradieb (od hrubého kostola) ku námestiu. Staré predmestské osídlenie, osada šošovkového typu v okolí Kostola sv. Mikuláša bola na vyššom mieste. Údolie Trnávka pravidelne zaplavovala, čo dokazuje aj najnovší archeologický nález tzv. haťovej cesty na mieste dnešnej Hviezdoslavovej ulice. Po dostavbe hradieb okolo mesta naplnila Trnávka vodou priekopy a vytvorila obrannú bariéru. Regulácia jej toku mohla neskôr eliminovať záplavy v centre. Za severnými hradbami bol trnavský rybník (ryby a riečne raky boli v minulosti bežnou súčasťou menu našich predkov). Na mape z roku 1727 je zakreslená veľká plocha rybníka aj Trnávka rozdelená do dvoch ramien. Jedno rameno tečie i dnes pozdĺž západných hradieb a v juhozápadnom kúte sa otáča smerom k dnešnej budove knižnice. Druhé rameno tieklo kedysi cez stred mesta – Hornopotočnou ulicou, námestím a Paulínskou ulicou. Von za južné hradby vytekalo na mieste dnešného parkoviska pred Kalokagatiou. Cez park sa k nej približovalo rameno od západných hradieb a obidva toky sa potom stretli. Na mape vidno, ako je Trnávka v centre prerušená pomerne hustou sieťou mostov a lávok. Z môjho pohľadu je najstarším vizuálne zdokumentovaným mostom ten, ktorý bol za Dolnou bránou. Na vedutách sa najčastejšie nachádza jeho vyobrazenie s dvoma sochami z roku 1770: Immaculaty a sv. Jozefa. Viedla ním cesta z Trnavy do Bratislavy. Po vybudovaní železnice cesta s mostom spájala stanicu s námestím. Každý fiaker tadiaľ prešiel a vysadil návestníka v niektorom z trnavských

Tok Trnávky na vedute z roku 1727

Stavidlo na potoku smerom na Štrky, foto: Blažej Vittek

Lazaret s kostolom, prvá polovica 20. storočia

hotelov či hostincov postavených na tejto trase.

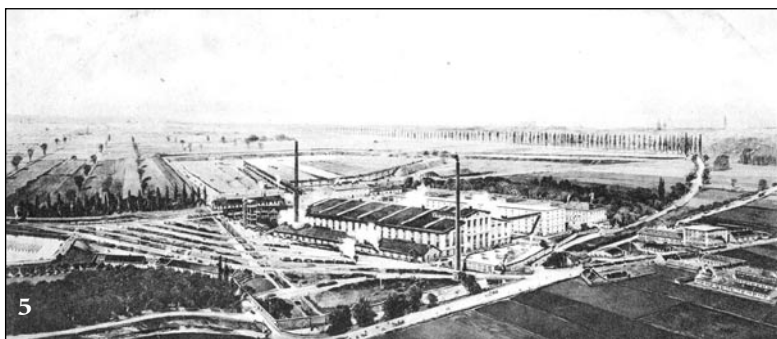
Za mesto, smerom k rekreačnej oblasti Štrky sa Trnavčania chodili pravidelne kúpať ešte v prvej polovici 20. storočia. Hladinu vody regulovalo stavidlo. Dnes tadiaľ tečie len úzky potok a po niekdajšom technickom zariadení niet ani pamiatky. Zostala tu iba cesta do Štrkov, ktorú preťal nový cestný obchvat. Ťažko si možno predstaviť, že sa tu niekedy niekto kúpal. Trnávka tiekla popri mestskom lazarete s kostolom sv. Fabiána a Šebastiána, neďaleko kalvárie a starého cintorína, kam viedla cesta cez most pri cukrovare. Most a kalváriu tu nájdete aj dnes.

Na pohľadnici z konca 19. storočia je komplex trnavského cukrovaru s pekne zakresleným odkloneným tokom Trnávky, ktorý smeroval k technickým zariadeniam fabriky. Za cukrovárom bolo vybudované zázemie pre nákladné vozne s koľajami, odkiaľ viedla trať pozdĺž Hospodárskej ulice ku stanici. Na pohľadnici vidno za sebou niekoľko mostíkov nesúcich koľaje ponad odklonený tok Trnávky. Úzkokoľajná trať viedla aj na západ mostom ponad Trnávku, zväžala sa ňou repa do cukrovaru. Nedávno bol na jeho mieste postavený nový cestný most spájajúci Trstínsku cestu s Kopánkou. Popred cukrovar tiekla Trnávka k západným hradbám. Väčší cestný a kedysi aj železničný most stále stojí priamo pred hlavným cukrovárskym priečelím.

Most pri bývalom parnom mlyne spájal starú ulicu U zeleného stromu s Hospodárskou cestou. V súčasnosti je okolie potoka medzi oboma mostmi za budovou obchodného reťazca v dezolátnom stave. Most sa v tomto strategickom bode osvedčil, i dnes funguje ako spojnica s Rybníkovou ulicou, a pri súčasnej dopravnej špičke zažíva cesta svoje ranné a popoludňajšie maximum.

Tehlový most ku kalvárii a odklon časti toku potoka do areálu cukrovaru

Areál trnavského cukrovaru koncom 19. storočia

Cestný a železničný most pred cukrovárom okolo r. 1918

Pred vybudovaním západného trnavského predmestia zvaného Špíglsál (v tridsiatych rokoch 20. storočia Nové mesto) sa dalo od promenády prejsť k usadlostiam na Hospodárskej ceste na niekoľkých miestach. Fungoval spomínaný most pri parnom mlyne, mostík za Františkánskou bránou a most na juhozápadnom nároží (od Malej promenády na stanicu). Medzi poslednými dvoma bola približne v strede ešte malá lávka naznačená na mape z roku 1895. Stavebný rozvoj za prvej republiky rozšíril mesto ďaleko za hradby. V územnom pláne sa rátalo s vybudovaním novej obytnej a školskej štvrte Nové mesto (Špíglsál) a so stavbou prístupovej cesty z centra. Na mieste niekdajšej Františkánskej brány bola vybudovaná veľká Bernolákova brána a cesta s novým širokým mostom ponad Trnávku ešte pred oslavami 700. výročia povýšenia Trnavy na slobodné kráľovské mesto. Na most potom nadviazala široká ulica, ku ktorej smerovali menšie ulice s rodinnou zástavbou. Ako prvú na nej postavili verejnú obchodnú školu (1937), potom strednú priemyselnú školu (1951) a napokon na konci ulice základnú školu (1959).

Most na konci promenády bol postavený šikmo cez oblúk otáčajúcej sa Trnávky. Viedla tadiaľ pešia trasa na trnavskú železničnú stanicu. Ešte v roku 1895 tiekla Trnávka Malou promenádou pred budovami Polnitzkého hotela (neskôr Evanjelický kostol a dom), pod spomínaným mostom za Dolnou bránou a pokračovala nezakrytá do záhrady za Emmerovou vilou. Na tomto úseku bol v roku 1895 ešte jeden menší most za Honvédskym pomníkom smerom na ulicu, kde bola neskôr postavená ľudová škola a kino Rádio (1925), podľa ktorého sa začalo hovoriť škole „Pod rádiom“. Mostík bol ale situovaný ďalej od dnešnej Rá-

7 Most pri parnom mlyne na ulici U zeleného stromu

8 Stavba Bernolákovej brány, cesty a mostu okolo r. 1937

9 Pohľad na most z dnešnej Hospodárskej ulice okolo r. 1970, foto: Ján Motulko

Trnavčania na prechádzke cez most na ohybe toku Trnávky na Hospodársku cestu, okolo r. 1925

Veduta Trnavy okolo r. 1800 s mostom za Dolnou bránou

Most za niekdajšou Dolnou bránou na pohľadnici okolo r. 1910

zusovej ulice a pozemky za ním boli ešte nezastavané domami. Začiatkom 20. storočia prekryli potok na mieste dnešného námestia SNP, vytvoril sa tam parčík a okolo roku 1914 postavili Hospodársku banku (knížnica) a vilky. V priebehu dvadsiateho storočia sa výzor parku menil a menili sa aj pomníky. Maďarských honvédov nahradil za prvej republiky Milan Rastislav Štefánik a Štefánika za socializmu vymenil pamätník SNP, podľa ktorého získalo námestie svoj názov. Koncom šesťdesiatych rokov bola prekrytá Trnávka aj medzi Hospodárskou ulicou (vtedy SNP) a Námestím SNP. Konštrukcia zábradlia pri zastávke mestských autobusov pred evanjelickým kostolom stratila opodstatnenie. Taká istá konštrukcia je použitá aj na zábradlí vedľa budovy Knižnice Juraja Fándlyho, kde odkrytá Trnávka vteká do Ružového parku. Zachovali sa na ňom zvyšky pôvodnej tyrkysovej farby. Konštrukcia aj farba sa stali vzorom pre nové zábradlie na moste pri Bernolákovej bráne (2015). Voda z druhého ramena Trnávky kedysi poháňala koleso mestského mlyna na začiatku Hornopotočnej ulice. Most so sochou sv. Jána Nepomuckého stál pred univerzitným kostolom a pamätal veru ešte študentov klasickej Trnavskej univerzity. Most bol logickou spojnicou pre sieť trnavských skratiek v línii Invalidská ulica – Stará ulička – Trnitá ulička – Hradobná ulička. Dalo sa tadiaľ rýchlo prebehnúť napríklad z Jeruzalemskej na Františkánsku. Socha z mosta zostala podnes na nároží budovy bývalej lekárskej fakulty. Od Univerzitného námestia po hlavné trnavské námestie preklenulo Trnávku niekoľko lávok vedľa seba, akoby ľudia potrebovali na týchto miestach viac komunikovať. V 19. storočí tento tok potoka prekryli. Na námestie kedysi Trnávka

vhádzala od Hornopotočnej ulice, ale o možnom ďalšom – bočnom vodnom toku vypovedá názov bývalej Vodnej uličky, ktorá bola pokračovaním Pekárskej ulice na Hviezdoslavovu. Tu niekde musel byť ten ostrov, ktorý sa spomína v súvislosti so smrťou kráľa Ľudovíta z Anjou (1382), a teda aj stredoveká kráľovská kúria (hrad?).

Trnávka tiekla celou Paulínskou ulicou a odkrytá bola ešte v štyridsiatych rokoch 20. storočia. Pred Kostolom sv. Jozefa stál most so sochou sv. Jána Nepomuckého. Na mape z roku 1895 sú zakreslené ešte dva mosty na konci Paulínskej ulice. Jeden na ulici Dolné bašty a druhý pri Emmerovej vile. V prvej polovici dvadsiateho storočia bol potok na Paulínskej už len stokou, semeniskom baktérií a zápachu, na ktorý sa ľudia sťažovali. Do plánovaného projektu kanalizácie Trnavy bolo zahrnuté aj jeho prekrytie realizované ešte za Slovenského štátu.

Za južnými hradbami viedla ponad obe približujúce sa ramená Trnávky cesta, ktorej význam v časoch prvej ČSR pomerne rýchlo vzrastal. Dnešná Kollárova ulica zažila vtedy stavebný boom – postavili tu mestskú plynáreň aj mestské parné kúpele (1931). Obe ramená Trnávky sa stretli pred násypom železničnej trate. Na Kollárovej ulici dnes zostal jeden most – vedľa súčasnej Právnickej fakulty TU (stará poliklinika).

V súčasnosti siaha rozloha Trnavy oveľa ďalej ako napríklad v polovici 20. storočia. Na juhu preklenul potok most na Mikovinyho ulici, ktorá spája priemyselnú zónu so sídliskom Linčianska. Vznikli železničné mosty nad cestami, cestné viadukty aj nové lávky pre peších: lávka ku stanici a dve nad Hlbokou ulicou – staršia k poliklinike a nová lávka k City Aréne.

14

Socha sv. Jozefa pri zábradlí na moste, 1949

15

Zastávka mestského autobusu pri evanjelickom kostole, Viktor Michalec, šesťdesiate roky 20. stor.

16

Mosty na Trnávke za juhozápadnými hradbami, 1895

Trnávka zostala pre Trnavčanov ako mierumilovný potok a pravdu o jeho dávných vrtochoch pochovali stáročia. Dnes si možno neuvedomujeme jeho prítomnosť v centre mesta, keďže ho nevidíme. Nie každý staviteľ ráta s nástrahami v podobe spodnej vody, a tak dokáže potok skomplikovať aj súčasný projekt. Na pozemku medzi Halenáarskou a Paulínskou ulicou zostala po takomto stavebnom pokuse jama s vodou, ktorá sa pomaly mení na rybník s rákosím. Na juhu mesta v oblasti Vajslovej doliny prichádza pri vyššej hladine Trnávky k prechodným záplavám.

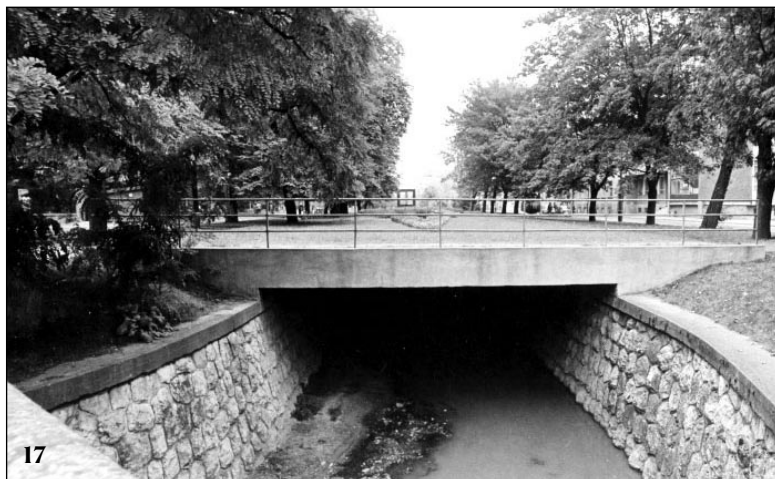
Áno, Trnávka je dnes prevažne pokojný potok, no treba ho rešpektovať a najmä skúsiť revitalizovať jeho tok a okolie a začleniť do oddychovej zóny pre Trnavčanov. Zatiaľ sú všetky mosty v Trnave strategicky umiestnené a zapojené do uličnej a cestnej siete. Možnože časom pribudne nejaký moderný nový mostík cez Trnávku ako trebárs tá stará lávka do promenády. Len taký prechádzkový. Taký náš umelecký Pont des Arts. Viete si ho predstaviť?

Epilóg

Po napísaní tohto článku som sa dozvedela, že v Trnave v priestore otvoreného schodiska k Poliklinike Družba ešte prebieha výstava fotografa Petra Lančariča pod názvom Trnavské mosty. ■

Zdroje:

Kol. autorov: Dejiny Trnavy, zväzok prvý, Mesto Trnava, 2010
 Obrazová príloha: Západoslvenské múzeum v Trnave (1, 6, 8, 9, 12.), Mesto Trnava, reklamná publikácia 1932 (7), archív Jozefa Filípka (4), pohľadnice a fotografia zo zbierky Jozefa Benku (5, 13), FB Štefana Chovančáka Fotky stará Trnava (3, 11), fotografie z rodinných archívov B. Kráľoviča (18), J. Olacha (10) a autorky (14, 17)

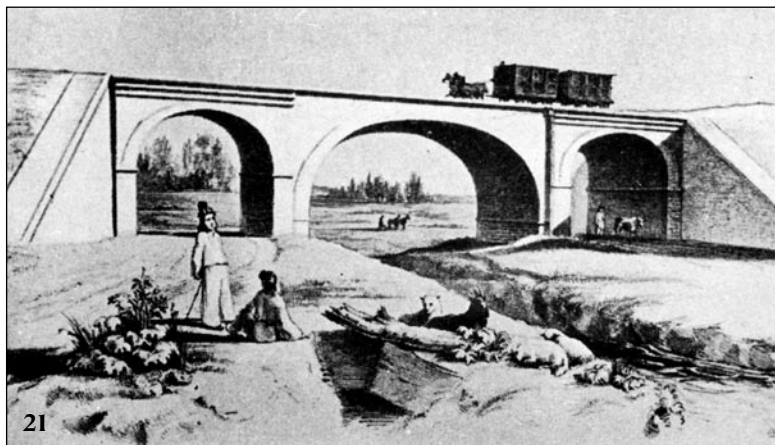
17

Prekrytie Trnávky a objekt z plenérovej výstavy Jozefa Jurču Sochy a objekty, 1971

18

Most so sochou sv. Jána Nepomuckého na Paulínskej ulici, okolo r. 1940

21

Viadukt konskej železnice pri Hrnčiarovciach nad potokom Parná, knižná grafika z 19. storočia

Iveta Pospíšilová, foto: archív Emíre Khidayer

Môžu žiť islam a kresťanstvo v mieri v Európe?

Pohľad milovníčky Trnavy a diplomatky v arabskom svete

Arabský svet očaril niekoľko generácií čitateľov úžasnými Rozprávkami tisíc a jednej noci, neskôr dobrodružnými literárnymi a filmovými príbehmi, bohatstvom nielen zlata a ropy, ale aj ducha. Tak, ako chodia zahalení obyvatelia pravoverných islamských krajín – muži menej, ženy viac, akoby nedostupným tajomstvom je pre celý nearabský svet zahalená ich kultúra a myslenie. Nestačí si prečítať korán. Na to, aby sme spoznali moslimskú mentalitu, jej korene a príčiny konania veriacich, sú potrebné roky života v tejto komunite. V našom regióne žije diplomatka i biznismenka, ktorá pozná svet islamu veľmi dobre vďaka svojim životným i profesionálnym skúsenostiam.

EMÍRE KHIDAYER (1971) sa narodila slovenskej matke a irackému otcovi a vyrástla v trnavskom regióne. Ako diplomatka pôsobila v Egypte, Kuvajte a Iraku. V Dubaji bola konateľkou firmy v oblasti IT. Minulý rok sa vrátila zo Sudánu, kde pracovala ako politická poradkyňa pre hlavného predstaviteľa OSN v Sudáne. Je autorkou kníh *Arabský svet – iná planéta?*, *Život po arabsky*, *Príbehy zo Sumhuramu* a *Dubajské tajomstvá*. Jej knihy vyšli aj v češtine, poľštine a angličtine. O problematike arabského sveta chodí prednášať na univerzity aj do kultúrnych inštitúcií v rôznych mestách Slovenska.

■ **Detstvo ste prežili v dedinke Žilkovce v okrese Hlohovec, ale pri každej príležitosti veľmi pekne hovoríte aj o Trnave. Je spojená s vašimi stredoškolskými štúdiami?**

- S nimi tiež do istej miery, avšak prevažuje žilkovský aspekt. Tam

šlo o spätosť s rodnou hrudou. So schopnosťou človeka dokázať sa postarať sám o seba, presne tak, ako sa to deje na mnohých slovenských dedinách od obrábania pôdy, cez zabezpečenie obživy, odevu a zdravého pohybu na vzduchu. Trnava v čase mojich štúdií mi ponúkla históriu, domáce hodnoty, ale aj istú formu zakonzervovanosti. Všetko malo vplyv na môj osobný vývoj a život.

■ **Aké sú teda tie pekné zážitky v našom meste, čoho sa týkajú? Chodievate sem aj dnes, keď veľmi často cestujete po svete?**

- Vždy sa rada vrátim do Trnavy. Napríklad Trnavský jarmok ponúka všetko v kocke. Remeslá sú nádherným prejavom ducha a mali by sme ich živiť a robiť. Návštevy knižnice sú mi nastálo zapísané do pamäte. Budova je krásna, má atmosféru, a to treba využívať.

■ **Vo vašej tvári, ale aj noblese vo vašom vyžarovaní sú zrejme gény, ktoré ste zdedili po otcovi. Ste jedináčik, pozornosť rodičov sa teda sústreďovala výlučne na vás. Mal váš otec zásadnejší vplyv vo vašej výchove a neskôršom profesionálnom smerovaní?**

- Tým, že rodičia sa pomerne skoro rozviedli, vrátane predtým skôr návštevného typu spoločného života, otec nemal v podstate žiaden vplyv na moju výchovu. Iná vec sú však gény, ktoré mi odovzdal. Tie, avšak tiež moja osobná charakteristika, zároveň spojená s výchovou k samostatnosti a zodpovednosti samého za seba (čo v prípade arabskej kolektívnej spoločnosti – moslimskej i kresťanskej absentuje), mali za následok, že som sa vydala na cestu, po ktorej kráčam.

■ **Chodievali ste ako dieťa aj do Iraku za príbuznými? Ako na vás vtedy pôsobil arabský svet?**

- Po rozvoide rodičov zostali iba fotografie, spomienky a Leninove spisy v arabčine na povale. Ako dieťa som v Iraku nebola. Prvýkrát som sa tam dostala v máji 2003 ako prvý slovenský diplomat, keď som riešila veci spojené s dôsledkami invázie, týkajúce sa budovy slovenského veľvyslanectva a jeho znovuoťvorenia.

■ **Ako prvá žena ste pracovali desať rokov v diplomacii pre Blízky východ. Čím ste presvedčili vtedajších kompetentných na ministerstve zahraničných vecí, že žena tam bude plat-**

**nejšia a osožnejšia, než muž?
A čím ste presviedčali arabských diplomatických partnerov, keďže vaša misia bola veľmi úspešná?**

- Nepresviedčala som. Bola som sama sebou.

■ Svoje skúsenosti a zážitky ste opisali vo viacerých literárnych tituloch – románe, rozprávkach, literatúre faktu. Dôvodom na ich napísanie bolo najmä šíriť pravdivé a objektívne povedomie o tejto časti sveta a jej špecifikách, alebo skôr potreba dostať zo seba poznatky a zážitky?

- Najskôr asi sklbenie oboch aspektov. Primárne však vychádzali z nedostatku informácií a ich vytrhnutia z kontextu. Taktiež médiá – nielen štandardné, ale i osoby, ktoré prinášali kusé útržky, nevytvárali kompletnú mozaiku. Tá mne chýbala, lebo prostredníctvom toho, čo bolo dostupné, nebolo možné pochopiť, ako myslia Arabi. Hoci je pomerne ťažké predstaviť objektívne kompletnú mozaiku na inom sociálno-politickom teritóriu, moje práce sa o to zasadili. Sú syntézou výpovede o arabskej spoločnosti v podobe, v akej jestvuje – bez pozlátky a v tvrdej realite. Z pohľadu orientalistu, človeka, pozorovateľa, diplomata, obchodníka a ženy, teda z viacerých uhlov pohľadu, plus priamo z prostredia a raritným spojením faktov a konkrétnych príbehov z praxe.

■ Aj v tomto období, keď sme viac alebo menej konfrontovaní s tzv. utečeneckou krízou, chodievate prednášať o tom, čo nás spája a čo nás s islamskou kultúrou rozdeľuje. Z vášho pohľadu a skúseností je možné spolužitie týchto dvoch kultúr v prevažne kresťanskej Európe?

- Spolužitie je možné, ale otázne je, aké spolužitie? Mierové, bezproblémové, tolerantné, prevažne akceptujúce nastavený systém existujúcich hodnôt, ku ktorým dospela Európa svojim aj bolestným vývojom? Ak hovoríme o ta-

kom, na to by museli byť prijímané iné kritériá a iné rozhodnutia. Také, ktoré zohľadňujú mentálny a emocionálny charakter prevažne islamských národov z krajín Ázie a Afriky. A tak sa, žiaľ, väčšinou nedeje. Cesta vzájomnej a obohacujúcej koexistencie násilnou a hlavne masovou formou nefunguje; jej efekt je práve opačný.

■ Najmä Slovensko rozčlenilo migrantov na kresťanov a nekresťanov. Všetci však v domovskej krajine žili v rovnakom kultúrnom prostredí. Dá sa skutočne očakávať, že kresťania sa integrujú rýchlejšie, než moslimovia?

- Myslím si, že áno, hoci sa takí nájdú aj medzi moslimami, tie prípady by som mohla konkrétne menovať. Na to zovšeobecňujúce áno mám pádny dôvod odpozeraný z niekoľkoročného pôsobenia v arabskom svete. Pekným príkladom je vlastná disciplína a návyky, ktoré sa prejavujú v záujme o veci verejné. Napríklad v južnom Libanone podľa toho, do akej dediny vstúpite, môžete pomerne jednoznačne posúdiť, či ide o kresťanskú alebo moslimskú dedinu. Kresťanská dedina sa od prvého domu či tabule s menom dediny vyznačuje usporiadenosťou, poriadkom a pomernou čistotou. Toto v moslimskej chýba. V nej sú odpadky všade, dokonca aj v idyllickej záhrade majiteľa. Ďalej to možno pozorovať na okupovaných územiach Izraelom s domami a pozemkami patriacimi Palestínčanom. Tam presne vidno hranicu v tom, že dom je upravený, ale svah pod ním je zahádzaný odpadkami. To znamená, že je podstatný či relatívny poriadok a čisto doma, ale vonku to nikoho nezaujímá. Iný príklad na porovnanie schopnosti vnútornej disciplíny mám zo Sudánu, keď som stála v rade na gratuláciu s koptami (miestnymi kresťanmi). Všetci stáli v rade pekne za sebou. Môj sudánsky známy, novinár a moslim, ktorý tam bol so mnou, to okomentoval, že kopti sú vše-

obecne viac vzdelaní ako moslimovia. Tento, pre mňa do očí bijúci zážitok po mesiacoch života v Sudáne a so Sudáncami, ktorí sú prevažne moslimovia, som si nemohla nevšimnúť. Ostro kontrastoval s opakovanými tlačenicami napríklad na letisku, keď som štandardne cítila dych na uchu a pasy na chrbte medzi rebrami.

■ V čom majú „strachy“ jednej i druhej strany opodstatnenie?

- V tom, že o sebe vieme pramálo. Zo strany prichádzajúcich ide o mimoriadne naivné a zidealizované predstavy, nemajúce oporu v reálnej praxi. Z hľadiska kvality informácií, ktorými disponujú vo svojich krajinách a predpojatosťou vytvorenou vo veľkej miere islamom, je to pre mňa, ktorá sa tejto kultúre venujem, pochopiteľné. Keď nedosiahnu naplnenie svojej predstavy, nastáva sklamanie, a to sa potom podľa konkrétnej situácie rozvíja. Pokiaľ ide o nás, žiaľ, minimálne zo strany špičiek EÚ a hlavne západných krajín nastal nový trend korektné a faktické informácie zastierať a deformovať. Okrem toho, že ide o podceňovanie občana, je to nebezpečná hra generujúca semenisko strachov, vzrodu i hnevu.

■ Ako vnímate súčasné politické a humanitárne riešenia?

- Odpoveď by vydala na samostatnú knihu. Načrtnem aspoň niečo, čo sa týka migrantskej krízy a jej stretu s Európou. Z môjho primárne akademického pohľadu ide o dve diametrálne odlišné kultúry. Sme susedmi, máme už nejakú skúsenosť za sebou – dobrú i zlú. To, čo sa momentálne deje, nie je len kríza utečencov, ale vo veľkej miere kríza migrantov, ktorú využívajú prostredníctvom legálneho vákua, ktoré im EÚ poskytuje. Pritom paradoxne práve tých občanov Ázie a Afriky, ktorí chcú prísť na jej územie legálnym spôsobom – ide o obchodníkov, vzdelaných ľudí, tzv. lepšiu strednú triedu, prípadne vyššiu – ambasády EÚ v súvislosti s vydaním víza

preverujú od A po Z a správajú sa k žiadateľom neraz pomerne dehoneštno. Hoci faktor vákua legálnych pravidiel je iba jedným momentom, je mimoriadne závažným na to, aby formoval aktuálne vzťahy medzi prevažne islamskými národmi a miestnym obyvateľstvom Európy s kresťanským podkladom a sekulárnymi prejavmi. Pravidlá vonkajších hraníc nefungujú, a to nahráva nielen utečencom, migrantom, ale aj tým, ktorí sa chcú z rôznych iných dôvodov, vrátane extrémistických, medzi nimi prepašovať, a možno aj niekomu inému. Tým, že pravidlá boli porušené, tento stav vnímajú aj prichádzajúci. Predtým bola Európa v ich predstavách glorifikovaná, dnes ju vnímajú ako

poddajnú a podriadenú ich svojvôli. To znamená, že mnohí tým, akú majú výchovu a v čom vyrástli, si to vyložia po svojom. Tak, ako dokážu chápať so svojím diapazónom chápania. To znamená, že Európa pred prichádzajúcimi národmi na základe svojich vlastných politických rozhodnutí stráca tvár. Tak sa k nej aj potom správajú. Ako by predtým nebolo vôbec mysliteľné. Potom má EÚ ako celok ťažšiu vyjednávaciu pozíciu a už sa to nabaľuje ďalej.

■ **Ste v kontakte s komunitou asýrskych kresťanov v Iraku, ktorú na sklonku minulého roka prijala Slovenská republika a v súčasnosti sú v azylovom zariadení MV SR v Humennom?**
- Nie.

■ **Poskytli by ste vy časť vášho domova utečeneckej rodine? Resp., pomáhate aj inak, okrem šírenia osvety, humanitárnym alebo charitatívnym organizáciám, ktoré pracujú s utečencami?**
- Utečenci, migranti, vojny, konflikty a nešťastní ľudia sú dôsledkom zlých alebo zámerných rozhodnutí. Po istej dobe pokoja na Starom kontinente je tu znova napätie. Všetci by sme sa mali zaoberať výhodami mieru. Mier versus vojna. Uvedomiť si, čo vojnu spôsobuje a či dáme prednosť bohatstvu z predaja a výroby zbraní, alebo ich postupnému vylučovaniu zo života. Potom by sme riešili ani ubytovanie utečencov vo svojich domovoch. ■

Bohumil Chmelík

Ján Koniarek: Drahá moja, vojnové hrózy, ani som o tem nemal vyprávať...

Akademický sochár Ján Koniarek, rodák z Voderád, po štúdiách v Ríme, Budapešti a Mníchove pôsobil v Srbsku. Po I. svetovej vojne zostal doma vo Voderadoch a od roku 1924 pôsobil v Trnave. V úryvku z divadelnej hry Záhrada spomienok Jána Koniarka, ktorej autorom je Bohumil Chmelík, Koniarek rozpráva svojej láske, ktorú pre vojnové udalosti opustil v Belehrade, svoje vojnové spomienky. Text bol napísaný na základe umelcovho životopisu a rozprávania jeho príbuzných. Jazyk rekonštruuje spôsob rozprávania Jána Koniarka po takmer dvadsiatich rokoch pobytu v zahraničí.

Divadelná hra Záhrada spomienok Jána Koniarka bola uvedená v Divadle Jána Palárika v rámci prehliadky „Súčasná slovenská dráma“ (2007), v Galérii Jána Koniarka bolo opakovane uvedené jej autorské čítanie.

„Tisícdevaťstoštrnásť bol v mojom živote najhorší jaký môže byť. Pamatuješ, rozlúčili sme sa, že idem na prázdniny. Len čo som prišiel, tešil som sa, že som doma, keď ma zastihla správa, že vypukla svetová

válka. Svetová válka! Prišli četníci a hned ma aj predviedli do Prešporku pred súd, že špión, – srbský špión! – žije v Srbsku, priateľ srbského predsedu vlády!! Vypadalo to na vlastizradu a obesenie. Panna Mária Trnavská, pomôž! Potom sa to zvrtilo a že okamžite idem s marškompániou jako vojak na front. Nás Slovákov dávali do zákopov pod ostnaté dróty, pod dostrel granátov. Ó Bože, strašné spomienky... nemal som začať vyprávať o válke.

Každú chvíľu granát. Výkriky, volanie o pomoc, krv, zranení, zabití, roztrhaní granátom... bez vody, bez jedla, bez spánku, v blate, – čekať až ťa zavalí alebo zabije. Len modlitby nás držali pri živote. Zo zákopov, drahá, som ti nemohol poslať frontový lístok do neprávneho Srbska!, ani naši doma moje dopisy nedostali...

Bol to nešťastný den. Od skorého rána sme mali veľké straty. Najprv nás v zákope zasáhli kamene – hovorili sme, len aby sa nišť horšieho nestalo! Dekovali sme sa jak sme mohli, ale mojeho najlepšieho kamaráta Janka roztrhal granát.

Zostal len odhodný plecniak. Vypadlo pár dopisov od mamenky, plesnivý slovenský chleba a pátričky. Tie vojenské pátričky som si zbral, na památku... a na pomoc!, držali ma pri živote, Panenka Mária ma ochránila. Pátričky opatrujem jak oko v hlave, aj do hrobu si ich zoberem.

A potom večer som bol zranený aj ja, noha!, nemohol som stúpiť na nohu. Celú noc som ležal bez pomoci, ráno zberali ranených a odnéšli ma do lazaretu. V noci mi omrzli nohy! A v lazarete doktor krič: prsty treba odrezat. „Tak režte, – režte, ket treba. Chcem žiť! Musím vydržat, doktor, chcem žiť!“ Myslel som na teba, moja drahá. Zafínal som zuby... o týden ma odlifruvali do lazaretu v Prešporku. Tu už bolo fajm. Milé sestričky, prevazy rany, dobrá strava, noha sa rýchlo hojila. Žili sme tam v tichosti, daleko od fronty, bez granátov, ...dakovali sme Bohu, že sme nažive, – od radosti sme spievali, slovenské, maďarské aj nemecké, aj sme sa vyfotografovali. Dovolili mi aj modelovat. A potom ma odvelili do Sedmohradu. Stavali

sme vojenské cintery. Keď sa veliteľ dozvedel, že som v Budimpešti študovaný sochár, vymyslel, že postavíme pomník cisaru našemu. Našli mi veľikú miestnosť, jakože ateliér a navozili hlinu. Tak som

pomaly modeloval... A odrazu že koniec války, – čo?: koniec války! – koniec války!., tak som nechal pomník pomníkom a fujás domov. A doma naši mysleli, že ma jako špióna v Prešporoku obesili...

Drahá moja, vojnové hrózy, ani som o tem nemal vyprávät... Dlhó po vojne som nemohol spávať. Prekláté granáty!, celé noci vybuchovali. Válka, válka... aj preto som nenapísal, drahá“.

Bohumil Chmelík, predseda Trnavského fóra '89

Trnavský rodák Karol Vaculík a Ján Koniarek

Trnavský rodák PhDr. Karol Vaculík, CSc. (Trnava 11. 1. 1921 – Kružberk 5. 7. 1992), bol významný historik, teoretik a kritik výtvarného umenia a organizátor kultúrneho života, ktorý prevažnú časť svojej obetavej práce zasvätil budovaniu Slovenskej národnej galérie. Vaculíkova štúdia Chvála sochárskeho realizmu je kľúčom k dielu Jána Koniarka.

Karol Vaculík pochádzal zo známej trnavskej rodiny, rodičia mali obchod a takýto kádrový rodinný pôvod v ére socializmu bol trvalou prekážkou v profesionálnom uplatnení. K. Vaculík po absolvovaní vysokoškolských štúdií v Bratislave, Viedni a v Prahe pracoval v pražskej Národnej galérii ako vedúci oddelenia starého umenia a od roku 1951 pôsobil v Slovenskej národnej galérii v Bratislave (SNG). Tu položil základy zbierok výtvarného umenia, ktoré sú prameňom pre poznanie a štúdium staršieho slovenského umenia, a umožňujú prehľad o výtvarnom prínose zakladateľských i neskorších mladších generácií moderného slovenského umenia. Zároveň budoval vzácnu zbierku starého európskeho umenia. Súčasťou jeho práce boli mnohostranné aktivity výstavné, vedecko-výskumné, publikácie syntetickej a monografickej povahy, i koncepcné rozširovanie SNG. Rozhľadný umenovedec musel v rokoch totalitného režimu odrážať „náznaky označujúce zakladateľské osobnosti slovenského moderného umenia za prejavy úpadkového buržoázneho vplyvu na umenie“, ako uviedol v publikovanom rozhovore. „Nekvalifikovanosť a arogancia týchto postojov dosiahla vrchol v tzv. „normalizátorskom období“ po rokoch 1968 – 69. Ako zámienku na radikálne zmeny v SNG použili mnou koncipovanú

výstavu Slovenské výtvarné umenie 1965 – 70 v Prahe“. Protestovalo sovietske veľvyslanectvo. „Diplomatom“ sa diela Fullu, Galandu i obrazy Tvorivej skupiny M. Galandu nepáčili, boli podľa ich označenia kontrarevolučné. Radikálne zmeny znamenali, že z miesta riaditeľa galérie bol „presunutý“ za vedúceho oddelenia starého umenia.

Karol Vaculík už počas štúdií prejavoval aktívny publicistický a kritický záujem o výtvarné dianie na Slovensku. Od roku 1942 pravidelne komentoval výtvarné výstavy v Smrekom vydávanom časopise Elán. Ako Trnavčan dôverne poznal Jána Koniarka a jeho dielo z častých návštev umelca v jeho ateliéri na Šaštínskej ulici. Výsledkom bola štúdia Chvála sochárskeho realizmu uverejnená v úvode obrazovej publikácie KONIAREK, ktorú v roku 1944 vydal Spolok slovenských výtvarných umelcov v edícii Súčasné výtvarné umenie. Vo fotografických reprodukciách publikácia predstavila desať diel Jána Koniarka. Text Vaculíkovej štúdie je dostupný v monografii SOCHÁR JÁN KONIAREK, ktorú v 2007 vydalo Trnavské fórum '89 (TF'89) v spolupráci s Galériou Jána Koniarka (GJK).

V rokoch 1939 až 1943 bol J. Koniarek docentom pre modelovanie Oddelenia kreslenia a maľovania Slovenskej vysokej školy technickej v Bratislave. V roku 1942 bola so-

chárovi Jánovi Koniarkovi udelená Národná cena za celoživotné dielo. Bolo to obdobie celonárodného uznania jeho sochárskeho diela. Po úmrtí Jána Koniarka pripravila SNG na prelome rokov 1953/54 reprezentačnú retrospektívnu výstavu pod názvom Jozef Hanula, Ján Koniarek – umelecký odkaz, na ktorej predstavili kolekciu 54 sochárskych diel. Stať o Koniarkovom umeleckom odkaze uverejnená v katalógu výstavy bola z pera K. Vaculíka. V stálej výstavnej expozícii národnej galérie venovali Koniarkovmu dielu samostatnú expozíciu zo sumarizujúcim pohľadom na umelcovu sochárske dielo. S odstupom rokov vyslovil K. Vaculík priane návratu k dielu J. Koniarka, ktorý sa pre ochorenie neuskutočnil.

Historička umenia prof. PhDr. Ľudmila Peterajová-Vaculíková, CSc., bola čestnou členkou občianskeho združenia Trnavské fórum '89. Na matiné Pocta Jánovi Koniarkovi 22. júna 2003 uviedla spomienky na Jána Koniarka a na svojho manžela. Galérii pri tejto príležitosti darovala Koniarkov Model náhrobníka rodiny Vaculíkovej. Neskôr prof. Peterajová-Vaculíková prevzala Cenu Trnavského fóra '89 udelenú in memoriam K. Vaculíkovi za jeho zásluhy o prezentovanie života a diela Jána Koniarka, ale aj ako akt ospravedlnenia za príkoria, ktoré v totalitnom režime prežíval a za ktoré sa mu nik neospravedlnil.

Dielo Karola Vaculíka nezabudnuteľné v kontexte slovenského výtvarného umenia je nám Trnavčanom vzácné aj pre možnosť autentického poznania života a diela Jána Koniarka.

Martin Jurčo

Spomienky Mikuláša Schneidera-Trnavského po tretí raz v autentickej podobe

Aj keď Mikuláš Schneider Trnavský bol doma najmä v žánri chrámovej a klasickej hudby – jeho súčasníci ho poznajú ako človeka s veľkým zmyslom pre humor. Už v polovici päťdesiatych rokov vznikla kniha jeho spomienok *Úsmevy a slzy*. Vedel s drobnokresbou opísať atmosféru nášho mesta i naturel starých Trnavčanov. Kniha sa dočkala od roku 1959 už tretieho vydania a jej prezentácia v Hudobnom oddelení Knížnice Juraja Fándlyho bola príležitosťou, aby sa hudobným programom predstavila široká rodina potomkov skladateľa.

Na prezentácii sme sa dozvedeli, že kniha spomienok *Úsmevy a slzy* v tejto podobe je vlastne návratom k pôvodnému textu skladateľa tak, ako ho písal v polovici päťdesiatych rokov. Prvé vydanie vyšlo rok po jeho smrti. „Vtedy sa redakčný kolektív k textu staval ako k nedokončenej veci. Keby žil, mohli by viac ovplyvňovať autora v písaní, najmä pokiaľ ide o reflexiu hudobného života. Takto zostalo len pri spomienkach. Prvé vydanie pripravilo Slovenské vydavateľstvo krásnej literatúry. Pri príležitosti storočnice skladateľa, v roku 1981, vyšlo vydanie druhé, vtedy už vo vydavateľstve Opus. Postoj redaktorov k textu bol v tom čase už trochu korigovaný, brali ho ako cennú výpoveď, ktorej treba byť vďačný,“ hovorí editorka textu, muzikologička Edita Bugalová, ktorá aktuálne tretie vydanie pripravila a snažila sa o podobu, ktorá bude čo najmenej zasiahnutá rôznymi redakčnými úpravami. Vrátila sa k celkom pôvodnému rukopisu a porovnávaním textov sa snažila hľadať originálnu podobu spomienok. „V jednej kapitole Na dôvažok som pridala aj jeho zaujímavé humoristické a básnické texty, ktoré sa uchovali v jeho pozostalosti.“ V prvej časti je autor chronologický v čase (o obsahu svedčia aj názvy kapitoliek, napr. Doba nynejšia, Od kindršúly až po maturitu, Cukrovar horí!, Trnava večer a v noci, Pod a za hradbami mesta, Magna Roma – Parva Roma, Zlatá doba hudby v Trnave, atď.), prechádza od detských ro-

kov cez spomienky na starú Trnavu v očiach rodičov až po vlastné reflexie. Postupne sa kontinuita začína akoby rozbiť. „Po vzniku republiky vznikla nová politická situácia a nie celkom pozitívne sa zrkadlila na odbornom raste skladateľa a využití jeho potenciálu. A tak popri humorných zážitkoch z mnohých spomienok mu občas vypadne aj slza,“ hovorí Edita Bugalová. Ako sme sa dozvedeli, Mikuláš Schneider-Trnavský začal základný text písať už v 40. rokoch. Spomienky sa dotýkajú najmä Trnavy, zrejme ďalšie spomienky boli napísané v rokoch 1956 – 57. Pravdepodobne už išlo o texty, ktoré vznikli z iniciatívy vydavateľstva a z rozhovorov so skladateľom. V prvom vydaní bol text ilustrovaný veselými perokresbami Edity Ambrušovej (1920 – 2015), ktoré boli nahradené v druhom vydaní

fotografickou prílohou. Dočkali sa návratu do textu aj v tomto aktuálnom vydaní. Akademická maliarka Edita Ambrušová v čase vzniku prvého vydania knihy žila v Trnave (v rokoch 1948 – 68) a venovala sa portrétnej tvorbe a krajinomalbe. Jej perokresby dokumentujú, že dobre naše mesto poznala, ale že aj výtvarne komunikovala so Schneiderovým textom. Aby sa čitateľ lepšie v texte orientoval, editorka Edita Bugalová ho doplnila o vysvetlivky dobových výrazov i o slovníček známych i menej známych osobností. Kniha spomienok trnavského skladateľa Mikuláša Schneidera-Trnavského *Úsmevy a slzy* je nielen príjemným dobovým návratom do starých čias, ale i jednou z kľúčových kníh pre ozajstných Trnavčanov, ktorých zaujíma história nášho mesta. ■

Pavol Tomašovič, foto: Blažej Vittek

Miroslav Danaj: Máme spoločné korene, kmeň, konáre aj listy

Do literatúry vstúpil prof. MUDr. Miroslav Danaj, CSc. (* 1. 1. 1946) úspešným debutom aforizmov *Niečim ťa možno liečim* (2008). Potvrdil v ňom nadhľad i schopnosť vtesnať pointu či múdrosť do skratky, precíznosť a rozvážnosť lekára nielen vo vzťahu k pacientovi, ale aj k textu. Pristupuje k nemu s úctou, rozvahou, hľadáním porozumenia a súvislostí. Naznačujú to i jeho ďalšie úspešné knižné tituly aforizmov *OnaQjšia káva* (2010), *Smiem si prisadnúť?* (2012) i zbierka poézie *Roztratená nahota* (2009) či krátke príbehy z dlhej cesty *V pohode, dá sa* (2011). Nový rok 2016 je pre ich autora spojený nielen so životným jubileom, ale i s prislubom novej knihy. V týchto dňoch mu vychádza vo vydavateľstve Matice slovenskej tretia kniha próz *Oči vlčích makov*. To je určite dôvod nielen na prisadnutie si k spoločnej káve, ale aj na pár otázok o tom, čím nás Miroslav Danaj lieči.

■ Čo naznačuje názov tvojej novej knihy?

- Pred sebou na stole mám zažltnutú fotografiu môjho starého otca, Slováka vo vojenskom mundaure rakúsko-uhorského oficiera. Padol v posledný deň vojny, keď mal môj otec tri roky. Vlčie maky mám rád. Majú svoje oči a sú všade. Boli aj tam, keď padli vojaci na Flámskych poliach v máji 2015 otrávení yperitom. Na počesť týchto padlých je Deň červených makov symbolom veteránov, ale o tom som vtedy, keď som dával názov svojej novej knihe, nevedel. V každej slovenskej obci je pomník venovaný padlým v I. svetovej vojne, ani na jednom som nenarátal menej než 50 zbytočne vyhasnutých životov. Môj dedo odpočíva kdesi v Taliansku pod vlčími makmi. Netuší, že sa naňho pozerá jeho vnuk... Vlčie maky, tie, ktoré som videl pri písaní titulu knihy, sú všade na lúkach, jarkoch, poľných cestách. Sledujú v knihe neraz komplikované vzťahy medzi mužom a ženou aj z pohľadu lekára. Boli tu pred nami, sú tu dnes a budú aj po nás.

■ **Rokmi zanecháva každý z nás stopu v priestore, v čase a v duši ľudí, s ktorými sa delí o účasť na spolubytí. V ubiehajúcom čase potrebujeme pre porozumenie, ale aj na pokračovanie bytia oddeliť jednotlivé dni či roky. Nový rok spájame**

s nádejou na plnší a lepší život. Tvoj vstup do života bol spojený s dvojnásobnou nádejou. Novoročnou i radosťou rodičov z tvojho narodenia. Nádej sa stala tvojím poslaním. Lekárskym i spisovateľským. Ostal pre teba január dňom, ktorý prehlbuje tvoju nádej?

- Prvý január je začiatkom a zároveň pokračovaním, a to nielen pre mňa a tých, ktorí sa v tento deň – v deň znamenia Kozorožca – narodili, ale aj pre všetkých ľudí našej planéty. Od chvíle, keď som začal vnímať tento deň ako začiatok Nového roka – a priznám sa, že neviem, koľko rokov som vtedy mal – nevnímal som ho ako výlučne môj sviatok. Narodení prvého januára mi dajú iste za pravdu, že postupne, ako im roky

pribúdajú, cítia trochu inak tú výnimočnú atmosféru Silvestra, ktorá je vždy sviatočná. Ľudia sa vyobliekajú, smejú, tancujú, či len tak sledujú rozhlas, televíziu. Čakajú na to, že odíde čosi, čo je už minulosťou, staré, niekedy dobré, inokedy zlé. Podávame si ruky, objímame sa, bozkávame, pravda, ak máme to šťastie, že je s kým. Priznám sa, nedával som si do nového roka nikdy žiadne veľké predsavzatia, lebo čo som neurobil vo všedné dni, to nový rok nenapravil. A priznám sa aj k tomu, že krédo „urob každý deň aspoň jeden dobrý skutok“ som sa snažil vždy naplniť po celý rok, a nielen na popud toho nového. Takto bez veľkých slov dokážeme urobiť za rok 365 skutkov, ktoré sú možno maličké, ale

aspoň nám prinesú radosť. Áno, aj pre mňa je prvý január symbolom nádeje v čosi nové, lepšie. V taký deň sa snažím rozmyšľať, akou myšlienkou by som tie nové dni začal a napíšem si to kdesi na kúsok papiera ako aforizmus, lebo na druhý deň by myšlienky odcválali. Po slávnostnej atmosfére nastáva realita všedných dní. Pritom si nemôžem odpustiť to, čo ma neteší. Pri novoročných ohlušujúcich „výbuchoch radosti“, ktoré trvajú nezriedka až do rána, by sme hádam mali trochu myslieť aj na živých tvorov, ktoré žijú po našom boku a ktoré takýto hluk doslova ničí.

■ Spojenie lekár a spisovateľ vnáša často do literatúry skrytý jemnocit pre neuchopiteľné chvenie života. V technickom svete sme stratili túto krehkosť. Nárokujeme si na život a zabúdame, že darom je každý deň. No vnímavý lekár je každodenne konfrontovaný s nádejou i úzkosťou, s krehkosťou ľudského života. Vnímam to z tvojich slov, ktoré si napísal vo svojich knihách. Tú krehkosť a úctu k slovu, to hľadanie skrytých odkazov, ktoré sú v každom živom človeku.

- Krehkosť sa stráca, ak sme zavalení množstvom a prázdny vecami či slovami. Valí sa na nás množstvo slov, ktoré sú občas ako ušľachtilá dovezená burina zahlušujúca to naše vzácne a ja-drné. Je sloboda slova. Navyše, ak sledujeme napríklad debatu v televízii, rozhlase, ak si otvoríme noviny alebo poštovú schránku, z ktorej sa na nás vysypú nechcené reklamné materiály za celý vyrúbaný les, dozvieme sa, že všetci – tí, čo obhajujú, aj tí, čo kritizujú alebo vychvaľujú svoj neodolateľne dobrý a hriešne lacný tovar, majú pravdu, a čitateľ či poslucháč si napokon povie rezignovane „dobré“. Ak sa vyberieme kamsi do supermarketov, kníhkupectiev či inak nazývaných domov s knihami,

nikto z nás si nechce kúpiť hlušinu alebo brak. Preto je dobré oddeliť zrno od pliev aj s pomocou ľudí, odborníkov, ktorí sa vo veci vyznajú, a viac načúvať hlasu múdrych vedúcich osobností v literatúre. Ak nám z minulosti zostalo dedičstvo, poklady, ktoré nám nikto nevezme, sú to práve oni, tí, pri slovách ktorých sa nám tajil dych.

■ Ani lekár ani spisovateľ to dnes nemá ľahké. Hlavne ak chce ostať verný podstate svojho remesla. Ak chce zostať pokorným pastierom bytia, slova i človeka. Ved' krehkosť, úcta či zmysel pre neuchopiteľné skutočnosti sa v dobe zameraanej na zisk a vlastný prospech príliš nenosia.

- Stratili sme zmysel pre celok. Nemožno vnímať veci oddelene. Inak ako lekár, inak ako spisovateľ, inak ako rodič, inak ako politik... Máme spoločné korene, kmeň, konáre aj listy. Všetko to žije spolu. Listy stromu sú tým, čo vidia ľudia, a napríklad pre lekára aj spisovateľa sú kyslíkom, slovom. Na to však, aby boli také, aké sú, je potrebné, aby im korene dodali dosť vlhky, aby mohol strom rásť zo živín. Napokon je potrebné, aby sme mali aj dosť slnka. My, zdravotníci, ale aj spisovatelia potrebujeme na to, aby sme mohli dať ľuďom kyslík či teplo, alebo ak treba tiež, aby si mali kde skloniť hlavu a oprieť sa o kmeň, tiež podporu ľudí okolo seba. V jednom aforizme mi napadlo, že „Aj opora potrebuje oporu“. Po roku 1989, keď sme boli všetci „na jednom mieste“ so spoločnými myšlienkami aj nádejami, sme sa konečne dočkali demokracie. Po otvorení hraníc sme začali porovnávať, ako sa máme my a ako sa majú tí, ktorí sú na tom ekonomicky lepšie. Mnohí sa už domov nevrátili. Tí, čo sme však ostali, sme sa museli krôčik po krôčiku učiť, že demokracia je zodpovednosť každého z nás a aj väčšia empatia k tým, ktorí stratili

zamestnanie či zostali na ulici. Niekedy tí „horší žiaci“ mali viac ako by si zaslúžili, lebo v tom vedeli „chodiť“. V samotnej medicíne sa stalo, že sme sa rozdelili na štátnych a súkromných. Pomaly už nepozná v jednom meste jeden lekár druhého a to isté platí aj o sestrách. Štátne zariadenia sú v červených číslach, pretože ošetrujú veľmi chorých a starých, ekonomicky náročných pacientov a život je len jeden. Nemožno diferencovať kvalitu liečby a náklady na ňu. Každý život je vzácny, či je to človek majetný alebo bezdomovec. A keď ho vyliečime, musíme neraz čakať na sociálne zariadenie, kam ho umiestnime. Na ulicu predsa nepôjde. Naštrbené vzťahy medzi pacientom a lekárom alebo sestrou nemožno vidieť čiernobielo. Chorému a jeho príbuznému je jedno, či má zdravotníctvo taký alebo onaký problém. Už je unavený z toho chodenia od doktora k doktorovi. Ak sa nenaplnia jeho predstavy o liečbe, potichu rezignuje, alebo naopak sa o tom dozvie celá spoločnosť prostredníctvom médií. Od lekárov a sestier sa samozrejme žiada, aby si zvyšovali kvalifikáciu; akým spôsobom a čo ich to stojí, ľudia ani nevedia. Aj zdravotníci sú preto nervózni, neraz majú pocit, že aj keď urobia objektívne viac práce, nemajú to celkom zaplatené. Pacienti, sestry aj lekári cítia dlhodobu krivdu, každý však vidí svoj problém zo svojho uhla pohľadu. No musíme si uvedomiť, že sme tu jedni pre druhých, pacienti aj zdravotnícki pracovníci, ale aj iní.

■ Dlhé roky pôsobil v Trnave. Vo fakultnej nemocnici na chirurgickej klinike, ale aj na Trnavskej univerzite, kde prednášaš ako profesor na Fakulte zdravotníctva. Popri tom odborné publikuješ a si členom rôznych špecializovaných tímov a organizácií. Tvoj život je naplno vyťažený. Napriek tomu

citlivo reaguješ aj na mesto Trnavu. Čo pre teba znamená?

– Každý človek má svoje mesto – lásku na celý život. Kedysi v roku 1959 som ako trinásťročný každú nedeľu skoro ráno odprezdával o dva roky staršieho brata Severína zo Serede do Trnavy. V centre mesta vyučoval privátne hru na akordeón (hovorili sme mu jednoducho harmonika) prísny pán profesor Richter. Od stanice sme sa s bratom striedali – vliekli sme ťažkú harmoniku cez celé mesto. Včas ráno vyzváňali zvony všetkých kostolov Malého Ríma, pozývali na malú omšu. Videl som, ako sa trúsili decentne vyobliekaní Trnavčania, sem-tam v zime v kožúškoch aj s mufmí (aby ich neoziabalo) a občas som zavoňal levanduľu alebo naftalín z vypratovaných skriň v prednej izbe. Tá vôňa vo mne zostala. V roku 1965, teda pred polstoročím, som začal chodiť do trnavskej nemocnice na prax ako medik. V inom meste som na praxi ani nebol, a tak nečudo, že som bol nadšený, keď ma do nemocnice prijali riaditeľ Pivovárči a jeho námestník primár Babák. Na chirurgii som poznal barda slovenskej chirurgie, žiaka

profesora Kostlivého, docenta Vojtecha Bruotha, vynikajúceho odborníka a špecialistu na úrazy. Tak sa stalo, že som asistoval ako mladý doktor pri operácii kolena známeho trnavského futbalistu, československého reprezentanta Karola Dobiáša. Prostredníctvom chirurgie som mal možnosť poznať aj všetkých „bílých andelov“ a ich Silencio sme pri zápasoch Spartaka pravidelne počúvali všetci chirurgovia na čele s docentom Bruothom, ale aj s primárom Holúbkom, Adulom Baloghom, Vojtom Stanislavským, Palom Caudtom, Ľudom Šalgotvičom. To vtedy pri zápasoch Spartaka na starom štadióne na chirurgii zostala len „služba“. Futbalisti boli v našej nemocnici „pečení, varení“. S mnohými pretrvávalo priateľstvo po dlhé roky. Bohužiaľ, viacerí z nich už medzi nami nie sú, ale do poslednej chvíle sme im boli v ťažkých chvíľach oporou. Trnavu a Trnavčanov som vlastne poznával počas svojej mladosti prostredníctvom práce na chirurgii. Boli to neformálne vzťahy, ktoré sa zakladali na vzájomnej úcte pacienta a jeho príbuzných a lekára. Vôbec som si nevedel a dodnes

neviem predstaviť, že by som niekoho sklamal. Samozrejme, ak do ich života nezasiahla taká choroba, na ktorú je medicína krátka. Na „neúspechy“ medicíny som si nezvykol, lebo pri nich strácame ľudí a ľudia sú pre seba, ale aj pre svojich blízkych nenahraditeľní. V prvej knihe krátkych próz V pohode, dá sa som sa vrátil tam, kde sa dá vrátiť len v spomienkach, ale nie v čase a v priestore. Hovorím o ľuďoch, ktorých som mal rád, ktorí ma obklopovali. Boli to príbuzní, študenti, ale aj známi, lekári počas štúdií v Košiciach i v Martine. Väčšina príbehov sa však odohráva v starobylej Trnave a okolí. Ako by som pri písaní počul znieť zvony všetkých tých vznešených kostolov, ktoré robia Trnavu Trnavou. Je to o živote bohatej histórie trnavskej nemocnice, o pacientoch, ale aj lekároch a sestrách, ktoré tu pôsobili. Trnava je mojím osudovým, kráľovským mestom, kde som na chirurgii od roku 1969. A mám tú česť pôsobiť 23 rokov na slávnej Trnavskej univerzite, ktorá vznikla v roku 1635, a hoci sa v roku 1777 presťahovala do Budína, bola v novodobých dejinách znovu obnovená. ■

Mgr. Ján Mička

Tirnavikum Severín Zrubec

Pred rokom sa uskutočnila v Západoslovenskom múzeu v Trnave inaugurácia poštovej známky prvého predsedu ZSF, básnika katolíckej moderny Severína Zrubca. Bol úspešným vystavovateľom, ktorého exponát známok s názvom Dnes sa točia rotačky získaval na medzinárodných výstavách zlaté medaily. Riaditeľ múzea Jozef Petráš túto zbierku získal pre múzeum, a tak je dnes súčasťou expozície v Múzeu knižnej kultúry v Trnave. V ankete o najkrajšiu poštovú známku Slovenska v roku 2014, ktorej

výsledky boli nedávno zverejnené, sa umiestnila na 1. mieste známka emisie Umenie od Petra Bohúňa s portrétom jeho manželky Žofie. Zo 419 účastníkov ankety, organizovanej zväzom filatelistov a Slovenskou poštou, a. s., získala 92 hlasov, t. j. 22%. Je potešiteľné, že hneď na 2. mieste so ziskom 48 hlasov je „naša“ trnavská známka, ktorá má neobvyčajný rovnobežníkový tvar s trojuholníkovými kupónmi po oboch stranách. Na obrázku je analogická pohľadnica Severín Zrubec s úspešnou známku. ■

Iveta Pospíšilová, foto: Zuzana Dohnalová

Prvá tohtoročná výstava v Galérii Jána Koniarka fandí mladosti Psychodelia Miriam Schniererovej

Do 28. februára si na prvom poschodí Kopplovej vily na ulici Zelený krížek v šiestich miestnostiach možno pozrieť výstavu, ktorá dáva priestor mladému výtvarnému umeniu. V kurátorskej koncepcii Jany Babušiakovej vystavuje jej generačná súputníčka Miriam Schniererová (* 1989).

Po štyroch menších samostatných výstavách autorky v uplynulých dvoch rokoch ide o jej doterajšiu najobsiahlejšiu prezentáciu. V priereze piatimi rokmi tvorby sú najviac zastúpené najnovšie diela. Pod názvom **Psychodelia predstavuje takmer tridsať komornejších i veľkorozmerných plátien, inštaláciu a objekty.**

Rodáčka z Nových Zámkov vyštudovala odbor propagačná grafika na Strednej škole úžitkového výtvarníctva J. Vydru v Bratislave a odbor Maľba a iné médiá na Vysokej škole výtvarných umení v ateliéroch prof. Ivana Csudaia a prof. Daniela Fischera. Magisterské štúdium ukončila v roku 2014.

„Miriam Schniererová chce diváka priviesť k veľmi podobnému scitliveniu a otvoreniu sa voči podnetom vlastného vnútorného sveta, ďaleko od hlučnej každodennosti, ktorá pre ne nemá čas ani miesto. Jej tvorba sa od začiatku sústreďuje na subjektívne prežívanie. Už v rámci bakalárskeho štúdia námety svojich obrazov hľadala vo vlastných spomienkach na detstvo. V rámci toho vyvinula maliarsku techniku nanášania farieb strieďaných s voskovými vrstvami, do ktorých následne zasahuje preškrabávaním a olupovaním. Odkrývanie farebných vrstiev

ukrytých pod nánosom vosku sa podobá odkrývaniu doposiaľ neznámych rovín spomienok. Nostalgické momentky z narodeninových osláv a ihrísk však nie sú len úsmevnou spomienkou na detstvo, ale predovšetkým spomienkou na jeho nenávratné zmiznutie v minulosti. Fascinácia prchavosťou okamihu a jeho nezastaviteľným prerodom z ‚teraz‘ na ‚kedysi‘.“ Toľko citácia kurátorky Jany Babušiakovej, ktorá je absolventkou katedry dejín umenia na Filozofickej fakulte Trnavskej univerzity.

S Miriam Schniererovou (na fotografii napravo) sa stretli pred pár rokmi na výstave, ktorú vtedy ešte poslucháčka VŠVU strážila. Po obsiahlejšom rozhovore a poznaní vtedajšej tvorby sa rozhodli pre spoluprácu. Spočiatku na tejto výstave chceli ukázať celú tvorbu výtvarníčky, ale napokon sa rozhodli pre prísnejší výber. Do prvých miestností zaradili najsúčasnejšie diela, ktoré ukazujú inšpiráciu módou 60-tych rokov 20. storočia a farebnou potlačou. Potom je tu miestnosť s inštaláciou, ktorá si vyžadovala

absolútnu tmú, čo zabralo asi najviac času pri príprave výstavy. Najšť adekvátne závesy, ktoré prekryjú akýkoľvek lúč svetla, aby vyniklo výtvarné nasvietenie. „Keď sme zistili, že sa nám nejaké dielo nehodí do konceptu alebo nemá v miestnosti popri iných priestor, nevie dýchať, museli sme ho aj so zatínaním zubov (smiech) vyradiť,“ hovorí kurátorka. V posledných miestnostiach návštevník nájde staršiu tvorbu autorky – ak pri takej mladej výtvarníčke možno vôbec o staršom období hovoriť. Ako však tvrdia spoločne s kurátorkou, jej výtvarný prejav sa rokmi výrazne zmenil. „Psychodelia je stav istého opojenia, omámenia. Chcela by som, aby takto na diváka pôsobili moje maľby, objekty, ich atmosféra alebo aj svetlá, do ktorých som ich inštalovala. S technikou, ktorú používam, som začala ešte počas bakalárskeho štúdia u profesora Csudaia. To boli iba chabé pokusy nanášať vrstvy mydla a vosku a následne ich odlupovať. Teraz možno vidieť už diela, kde takýto postup zaberá na plátne veľkú plochu. Sú to litre farby, ktoré pri

tejto technike použijem,“ vysvetľuje Miriam Schniererová.

Vo svojich dielach používa veľa pastelových, no i teplých odtieňov farieb. „Pastelové odtiene majú byť v kontraste s tmnou stránkou minulosti, rozlúčky so spomienkou. Nechcela som, aby obsah pôsobil depresívne, ale aby ho z tmy vytiahli tie farby.“ Niektoré diela nazvala autorka podľa subjektívnych pocitov danej chvíle, napríklad Nikdy som nechcela sfúknuť sviečku, Čakanie na Godota či Môj tieň. „Robím

si poznámky, ak ma niečo zaujme v médiách alebo v článkoch, knihách. Aj si ich triedim, aby som ich mala po ruke, keď sa mi to hodí ako názov, keď sa s tým stotožňujem.“

Na výstave predstavuje diela rôznych rozmerov. Ako sama hovorí, najradšej maľuje úplne malé obrázky, do ktorých sústreďuje väčšiu silu výrazu. Očarujúce sú objekty, ktoré akoby načierali do rôznych etáp mladosti umelkyne a atribúty detstva či tínedžerského veku (soška lebky, budík)

a premeny v ženu (flakón parfumu, ruža). Umiestnením jednotlivu v sklenených vitrínach pôsobia ako vzácne exponáty v múzeu či luxusné šperky v klenotníctve. Výstavu predstaviteľky najmladšej generácie slovenských výtvarníkov v Galérii Jána Koniarka by ste si nemali nechať ujsť. Najmä v prípade, ak sledujete vývoj umeleckej scény. Ide totiž o umelkyňu, ktorá sa určite nestratí v dave absolventov výtvarných škôl. Naopak, už teraz z neho výrazne vyčnieva. ■

Martin Jurčo, foto: René Miko

Tomáš Vůjtek: [NA GUT] Začíname!

Preklad: Miro Dacho; réžia: Viktor Kollár; dramaturgia: Miro Dacho; scénický výtvarník: Ján Zavarovský; kostýmy: Miroslav a Jaroslav Daubrava; hudba: Juraj Bielik; svetelný dizajn: Juraj Jakabčín; účinkujú: Michal Jánoš, Barbora Bazsová, Tomáš Vrvaník, Petra Blesáková a Martin Križan; premiéra: 12. decembra 2015 v Štúdiu Divadla Jána Palárika.

Najnovšia inscenácia predstavuje akýsi pomyselný vnútorný monológ nacistického zločinca Adolfa Eichmanna, jeho vnútorné vyúčtovanie skutočnosti, že počas druhej svetovej vojny sa stal jedným z hlavných vykonávateľov v mašinérii likvidácie ľudí. Adolf Eichmann (1906 – 1962) bol nemecký nacistický politik a funkcionár, príslušník SS, jeden z hlavných organizátorov nacistického holokaustu a koncentračných táborov. Tvorcovia ho na javisku charakterizujú s istým typom nadsadenia ako veľmi príjemného, citlivého a milého. On oslovuje jediného prítomného človeka, a to upratovačku Vlastičku. Tá je akoby nepísaným svedomím nás, ktorí sme sa na rovnaké osudy Židov mlčky a niekedy aj zistne pozerali aj na Slovensku, dokonca ešte viac zhovievavo ako inde. Inscenácia nie je životopisnou hrou o Eichmannovi, ale Eichmann je akoby jedným z mnohých zločincov toho obdobia, nie je prototypom masového vraha vzbudzujúceho strach, ale skôr typom posluš-

ného, napohľad milého, aj keď trochu úlisného úradníčka, ktorý len vykonáva potrebné príkazy. A jedným z nich bolo aj vyvražďovanie Židov.

Autor tejto hry, rodák z Frýdku-Místku Tomáš Vůjtek nemal k štúdiu dejín ďaleko. Vyštudoval český jazyk a dejepis na Pedagogickej fakulte v Ostrave. Od roku 1991 vyučuje dejiny kultúry na Janáčkovom konzervatóriu. Od sezóny 2007/2008 je aj dramaturgom Komornej scény Aréna

v Ostrave. Je dvojnásobným laureátom Dramatickej súťaže Ceny Alfréda Radoka a jedno z týchto ocenení získal práve za dramatický text *Slyšení* (pôvodný názov hry o Eichmannovi uvádzanej v našom divadle). Za hru *S nadějí*, i bez ní získal Cenu Hvězd na vrbě (2012). V minulosti sa venoval tiež rôznym ďalším témam z našich (teda česko-slovenských) dejín, napríklad kauze procesu s „protišťátnym spikleneckým centrom“ na čele s Rudolfom

Slánskym, ale aj Vladimírom Clementisom z roku 1952.

Hru [NA GUT] Začíname! napísal zhruba pred tromi rokmi. „Keďže som z Ostravy, bolo to najmä pre ostravských divákov. Išlo mi o reflektovanie moderných dejín a pripomenutie, že prvý transport do Osvienčimu bol organizovaný z Moravskej Ostravy. V tejto súvislosti bola dôležitá aj osoba asi najviac mediálne známeho nacistického zločincina Adolfa Eichmanna. Nemenej dôležité je, že neraz sa mnohí z nás stotožňujú s názorom akéhosi pasívneho prijímania židovského údely, že išli na smrť dobrovoľne,“ hovorí autor Tomáš Vůjtek a pripomína: „Baví ma dávať historické súvislosti do rôznych kontextov, ktoré sú niekedy až politicky nekorektné. Vďaka tomu sa tieto kontexty prihovávajú aj tomu, čím žijeme teraz, pretože dejiny sa nejakou neustále opakujú. Napríklad my sme neboli celkom schopní sa so všetkým vyrovnáť, takže tých kostlivcov v skrini máme veľa. Baví ma to odkrývať aj s pomocou sarkazmu a čierneho humoru.“

V spolupráci s režisérom Viktorom Kollárom sa dohodli, že by sa mali hľadať spoločné kontexty s moravským a slovenským publikom. „Jednoducho bolo dôležité posilniť slovenské reálie. Napadlo mi, že tá najslávnejšia akcia je prípad Rudolfa Vrba a Alfréda Wetzlera. Chceli zachrániť maďarských židov pred ich osudom, pretože v Osvienčime sa všetko pripravovalo na ich príchod a likvidáciu. Elita maďarskej židovskej rady nevarovala bežných židovských spoluobčanov ako si to Rudolf Vrba myslel, a všetko sa skončilo blamážou. Maďarskí Židia napokon išli na smrť. Tento prvok je asi tým hlavným, čím sa táto trnavská verzia líši od tej českej,“ pokračuje Tomáš Vůjtek a dodáva, že podobných až kontroverzných paralel by sme mohli nájsť

viac aj v súčasnosti. Spomeňme prvý slovenský vlakový transport z Popradu z marca 1942 a zaangažovanosť tamojších elit mesta ako Štefana Mnoheľa. Po ňom je dnes v tomto meste pomenovaná cirkevná škola a ulica vedúca zo železničnej stanice do mesta, odhalenie busty vojnového zločincina Ferdinanda Ďurčanského v Rajci, už odstránená tabuľa obdivovateľa Hitlera Jána Ferenčíka na Mestskom úrade v Ružomberku, a takto by sme mohli pokračovať.

Ako hovorí režisér Viktor Kollár, s autorom Tomášom Vůjtkom sa zoznámili v Zlíne, kde spoločne po predstavení odpovedali na otázky divákov. Trnavské divadlo vtedy uviedlo inscenáciu Máša a Beta podľa Egona Bondyho. Obaja majú záujem o podobný druh divadla, a preto spoločne pokračovali na trnavskom uvedení hry Henryka Ibsena Divákačka. Potom prirodzene prišla v decembri minulého roka spolupráca na hre o Eichmannovi. „Divadlo je morálna inštitúcia a jednou z jeho povinností, okrem zábavy, je aj vyrovnávať sa s našou minulosťou a ľuďom ju pripomínať. Podľa možnosti atraktívne ukazovať fakty, aké naozaj boli. To je jedna z tvárí aj nášho divadla. Inscenácia o Eichmannovi je akoby podobná hre Boží vták, teda ideme trochu inak na naše dejiny. Jednoducho chceme, aby mnohé veci boli povedané aj naplno,“ zdôrazňuje režisér Viktor Kollár. Eichmannovo rozprávanie by mohlo vyznieť aj vtipne a humorne, keby nešlo o ľudské životy. Zrejme tak rozmyšľal aj sám Eichmann. Teda ako úradník, ktorý do papierov zapracúva položky bez ohľadu na to, či ide o tovar, alebo o ľudské životy. A komunikácia Nemecka so Slovenskom je akoby len rokovanie medzi dvomi firmami. Hra je miestami až provokatívna, napri-

klad pri zmienkach o slovenskej ľudáckej vláde, nechýbajú ani narážky na lojálnosť katolíckej cirkvi s vtedajšou mocou. Hlavného predstaviteľa stvárnil v trnavskej inscenácii mladý herec Michal Jánoš. A práve jemu boli adresované slová uznania od divákov – za spontánnosť a autenticnosť na javisku v tejto náročnej postave, do ktorej sa priam prevtelil. Jeho Eichmann je prostáčikom, ktorého by sme chceli skôr poľutovať, než odsúdiť ako vojnového zločincina.

„Pri vytváraní tejto postavy som sa snažil pochopiť, v čom spočíva tá samozrejmosť jeho konania. Snažil som sa pochopiť jeho myslenie. Ak toto herec nájde, ukážu sa mu tie texty v trošku inom význame,“ hovorí Michal Jánoš, ktorý si čo-to k postave aj naštudoval, aj keď nechcel, aby ho ponor do témy ovplyvnil aj na javisku. „Zaujímá ma druhá svetová vojna, skôr som sa na to pozeral z tej druhej strany – britskej, americkej, ale ma zaujíma aj mašinéria vojny. Teda – keď sa takéto niečo spustí, aké sa to stane samozrejmé a ako ľudský život stratí cenu. V každej dobe a režime sa nájde nejaká skupina, ktorá môže za naše nešťastie. Vždy bude existovať zlo a závišť, a preto takéto hra vždy bude aktuálna.“

[NA GUT] Začíname! JE hra aj o našich dejinách a, napríklad, aj o hľadaní vinníka tam, kde azda ani nie je, v kolektívnej paranoji k rôznym skupinám ako sú Židia, Rómovia či utečenci. Navyše, v kontexte utečeneckej krízy táto téma akoby dostávala ďalšie dimenzie. Navyše, v kontexte utečeneckej krízy táto téma akoby dostávala ďalšie dimenzie. Ak chcete mať z hry naozaj pôžitok a možno sa aj niečo dozvedieť, odporúčame predtým prečítať si aspoň zopár riadkov o Adolfovi Eichmannovi a jeho viac než zvláštnom životnom príbehu. ■

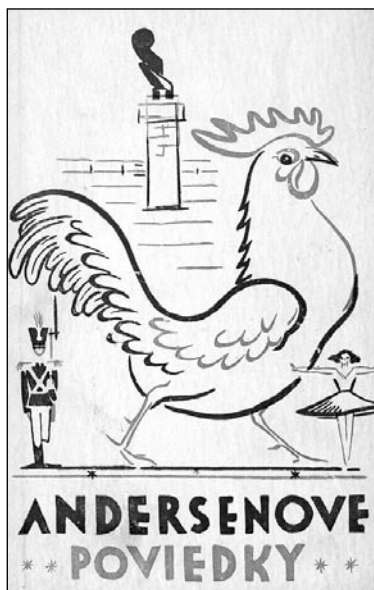
Milan Ševčík, Západoslovenské múzeum

Detský svet v minulosti: Rozprávky a hračky 20. storočia

V zbierkach historickej knižnice Západoslovenského múzea v Trnave sa nachádza okrem odbornej literatúry i menšia zbierka starých rozprávkových kníh z konca 19. storočia a prvej polovice 20. storočia. Múzeum sa preto rozhodlo prezentovať návštevníkom túto zbierku prostredníctvom výstavy **Detský svet v minulosti: Rozprávky a hračky 20. storočia**.

Výstava pozostáva z približne štyridsiatich rozprávkových kníh, ktoré sú doplnené starými hračkami, taktiež zo zbierok Západoslovenského múzea. Všetky vystavené knihy sú v slovenčine a mnohé z nich boli vytlačené v Trnave.

Chronologicky najstaršie sú z trnavského vydavateľstva Adolfa Horovitza, vydané v rokoch 1895 až 1905. Všetky napísal Martin Kollár – Jediná kravička, Statočný Cyrill, Z otrockých pút, O malom dievčatku, Obeť spovednej mlčanlivosti, Filozof – neverec v nesnádzach, Anjel milosrdenstva a iné rozprávky. Od Horovitza je vystavená ešte jedna brožúrka,

a to Miško Nález, jarmočný vyvolávač od Augustína Pauloviča z edície Paulovičove nové smiechy. Ďalšou skupinou knižočíek je edícia Urbánkova divadelná knižnica pre mládež z nakladateľstva František Urbánek a spol.

Vystavené sú rozprávky a povesti väčšinou od českých autorov s názvami ako Hadí kráľ, Zlatovláska, Pohádka zimného večera, Kulíšek a Vianoce. Urbánek vydával aj ďalšiu známu edíciu rozprávkových kníh, a to Zábavnú a poučnú knižnicu pre mládež. Z tejto edície sme vystavili knihy Štefana Hozu Srdce zlatých hodínok (zv. č. 1, 1941), Líška – Pipuška (zv. č. 3, 1941) Líška – Pipuška 2. zväzok (zv. č. 11, ilustroval J. Ladvenica, 1941), Márie Kočánovej Zlatá princezná (zv. č. 9, ilustroval Rudolf Fabry, 1941) a Márie Gavorníkovej V krajine sedmikráskok (zv. č. 19, ilustroval J. Mačúra, 1944). Mimo edícií vyšla kniha povestí od Anny Gleimanovej-Urbánkovej Kde bolo, tam bolo... (1926). Tretím trnavským vydavateľom je G. & E. Bežo (G. A. Bežo), z kto-

rého edície Knižnica zábavného a užitočného čítania evidujeme drobné dielo A. Beleka Na vysokých horách a mimo edície Andersenove poviedky, prerozprávané C. Gallayom a vydané v roku 1934.

Ďalšiu známu edíciu, a to Knižnicu slovenských detí, vydával trnavský nakladateľ Pavol Gerdelán. V historickej knižnici ZsM evidujeme zväzky č. 3 Krstiny u trpaslíkov: Výber z poľských rozprávok (ilustroval Karol Ondreička, 1943), č. 11 Kocúr Žmurko: Slovenské rozprávky (ilustroval Štefan Cpin, 1946) a č. 13 Rozprávky o zvieratkách (ilustroval Štefan Cpin, 1946). V Trnave vychádzali rozprávky aj v dvoch cirkevných vydavateľstvách. Prvý a známejší je Spolok Sv. Vojtecha, ktorý vydával viaceré edície rozprávkových kníh a, samozrejme, aj rozprávky mimo edícií (napr. Tik, tak a iné rozprávky od Jána Balka). Z edície Z ďalekých krajov: Rozprávky s obrázkami sme vystavili zväzok č. 9, ktorým je historická rozprávka z misijných dejín Japonska od

Jozefa Spilmanna Vnuk Kráľovnej. V edícii Knižnica školskej mládeže (1. séria) vyšlo napr. dielo J. C. Hronského Zlatý dážď (ilustroval Karol Ondrejčka, 1933). V edícii Zábavná čítanka vyšla rozprávka pre mládež od trnavského vydavateľa Františka Urbánka Obrázky z hôr (zväzok č. 3, 1905). Knihu vydal Spolok Sv. Vojtecha, ale vytlačená bola v Kníhtlačiarско-účastinárskom spolku v Martine. Z edície Knižnica Plameňa evidujeme zväzok č. 4, dielko Šťastný Bob od P. F. Finna. Známa je aj

edícia Zrno, z ktorej vystavujeme Rozprávky a bájky z celého sveta od Žely Inoveckej (zväzok č. 3, ilustroval Vincent Hložník, 1944). Druhým cirkevným vydavateľstvom je Posol Božského Srdca Ježišovho, z ktorého vystavujeme knihu od Jána Kráľička Ľalia Mohawkov (1946) z edície Hrdinovia viery. Knihy tohto vydavateľstva tlačil Bežo a spol. v Trnave. Spomedzi „netrnavských“ kníh môžeme spomenúť rozprávky Včielka Jelka zo žltého úľa (napísala Elena Prášilová, ilustroval A. Klimo, Nakladateľstvo Pravda, Bratislava 1950, edícia Knižnica mladých a najmladších), Sneženka a iné rozprávky (autori „teta Ľudmila“ a „ujo Mirko“, Vydavateľstvo Academia, Bratislava),

Čarovný klobúčik (autor Marián Malík, ilustrovala Margita Vargová, Nakladateľstvo Obzor, Bytča 1947, edícia Mladosť), O nespokojnej halúzke a iné rozprávky (autorka Mária Rafajová, vydal Transcius, Liptovský Mikuláš 1944, edícia Krásne rozprávky), Slovana a iné rozprávky (autorka Oľga Hatalová, ilustroval Fedor Klimáček, vydal Transcius, Liptovský Mikuláš 1948, edícia Knižnica Prameň), Figliar Miško (ilustroval Juraj Vovk, nakladateľ

Leopold Mazáč, Praha a Bratislava 1935, edícia Knižnica Mladosť), Japonské rozprávky (ilustroval F. Procházka-Pauker, Štátne nakladateľstvo Praha – Bratislava 1938, edícia Papršleky: Knižnica pre slovenskú mládež), Rozprávky o československých legiách v Rusku (napísal Jozef Gregor-Tajovský, Bratislava 1920), Magduša (autor Michal Šteinhíbel, ilustrovala Zuzka Medvedová, vydal Ján Horáček, Bratislava – Martin 1941, edícia Knihy pre mládež), Helenine oči (autor John Habberton, ilustroval Fraňo Kudláč, vydal Ján Horáček, Bratislava – Martin 1942, edícia Knihy pre mládež), Vzdychy zpod dereša (napísal Ján Domasta, ilustroval Štefan Horváth, vydalo Štátne nakladateľstvo, Bratislava

1951), Ivkova biela mať (autor Ján Bodenek, ilustroval Ľudovít Fulla, vydala Matica slovenská, Martin 1950, edícia Dobré slovo). K výstave je pripravené sprievodné podujatie pre deti prvého stupňa ZŠ s názvom Čítame si rozprávku. Podujatie sa uskutoční na objednanie na lektorskom oddelení ZsM. Výstava bola sprístupnená 28. januára 2016 a potrvá do 27. marca 2017. Autorom je Mgr. Milan Ševčík. ■

Martin Jurčo, foto: autor

Štefan Bugala by rád dopísal niektoré nedokončené omše svojho prastarého otca

Nie je veľa televíznych hudobných projektov z posledného obdobia, kde by sme za bicími nástrojmi nevideli a najmä nepočuli známeho slovenského hudobníka Štefana Bugalu (nar. 31. marca 1976 v Trnave). Pripomínať, že je pravnukom Mikuláša Schneidra-Trnavského a pochádza z významnej hudobníckej rodiny, je azda hovorením o známych skutočnostiach. Mnohým ostal ešte v pamäti výborný koncert jeho formácie Fuse Jazz spred pätnástich rokov v trnavskej synagóge.

Štefan Bugala, tým, že je veľmi flexibilný hudobník, hrá na viacero hudobných nástrojov, a je zaangažovaný do niekoľkých projektov, účinkuje v našom meste len sporadicky. Napríklad v hudobnom vstupe pri otvorení minuloročného Trienále plagátu Trnava alebo pri rodinnom muzicírovaní pri decembrovom uvedení knihy Úsmevy a slzy. Štefan Bugala študoval bicie nástroje a dirigovanie na bratislavskom konzervatóriu (1991 – 97) a potom ako prvý Slováč hru na marimbe a vibrafóne na Janáčkovej akadémii múzických umení v Brne (1998 – 2002). Už v tom čase sa úspešne prezentoval na viacerých medzinárodných interpretačných súťažiach, napríklad získal študentskú cenu na Concours Modern 2000, ale aj prvé miesto na súťaži Yamaha 2001 v Brne alebo v roku 2001 v St. Truidene v Belgicku a o rok nato v nemeckom Stuttgarte. V roku 2004 v produkcii Art Entertainment hral na celoeurópskom turné s muzikálom Jesus Christ Superstar. Z mnohých ďalších projektov spomeňme účinkovanie Štefana Bugalu na festivale Bažant Pohoda ako Duo Percufonia s J. Gregorovičom (2005), na festivale Melos-Étos (2005), na festivale Musica! festivale (2009-2014), z ďalších projektov Richard Müller – Potichu Tour (2010), Helena Vondráčková a hostia (Live DVD, Štátna opera Praha, 2010), lektorstvo na Letnej jazzovej dielni v Bratislave (2013 – 14), festivale Konvergencie (2014), Jana

Kirschner – Moruša Biela Tour (2014) a mnohých ďalších. Kompozície jeho formácie Fuse Jazz nájdeme na CD platniach Labyrinth (Hudobný fond, 2003) a Euphoric Union (Hevhetia, 2007). Spolupodielal sa aj na CD platniach Gabriely Gunčíkovej, Heleny Vondráčkovej, Roba Opatovského, Jany Kirschnerovej a na CD platni svojej manželky Jany Daňovej s názvom Daňovej priznanie (vyšlo v roku 1998).

■ Ako je to vo vašej rodine s hudbou a hudobným talentom?

- Väčšina z nás sme muzikanti – profesionálni aj poloprofesionálni. U nás sa od malička hralo a spievalo. Začínal som na klavíri ešte ako chlapec. To bol môj najobľúbenejší nástroj, na ktorom skladám aj hudbu. Neskôr som sa venoval aj gitare. Môj mladší brat Michal začal v tomto mojom období všetko sledovať, a preto sa aj

on neskôr zamerl na gitaru. Sesternice, ktoré žijú v Amerike, sú profesionálky, hrajú na husliach. Máme však napríklad brata, ktorý nie je hudobník. Takže tie gény sa na všetkých nepreniesli. Keď som chodil do hudobnej školy, ešte to bola ľudová škola umenia. Najprv to boli dva roky na zobcovej flaute, neskôr som štyri roky hral na klarinet. Na škole bola dokonca aj dychovka pod vedením známeho hudobníka Milana Kuzmu. Je však pravda, že som bol taký trochu prelietavý študent. Tam sa mi zapáčili bicie. Tak sa mi to pozdávalo, že som si povedal, že to by mohlo byť zaujímavé. Hral som teda na bicie v dychovke. A potom to bola priama cesta na konzervatórium. Samozrejme, musel som sa trochu pripraviť, a vtedy mi pomohol dnes už známy bubeník Róbert Rist z vtedajšej kapely Made To Mate. Rodinné povedomie o Mikulášovi

Schneidrovi-Trnavskom je v našej rodine stále prítomné. V múzeu pri bazilike nájdeme jeho osobné veci, ale čo mám odložené, sú krásne staré čisté notové papiere. Dokonca sú na nich pradedom vypísané aj husľové kľúče. Keď sú sviatky, spolu doma muzicírujeme. Na Štefana sa zídeme celá rodina. Sme totiž traja Štefanovia. Môj otec aj môj syn, dokonca aj môj starý otec bol Štefan.

■ Kde ste v Trnave vyrastali?

- Bolo to na sídlisku Družba, bol to klasický činžiak a detský sídliskový život. Bolo to blízko hradieb, dnes tam stojí neďaleko nový štadión. Pianoňo sme mali doma, čiže všetko som mal k dispozícii. Neskôr sme bývali na Študentskej ulici. V rámci štúdia som začal bývať v Bratislave na internáte, neskôr to bolo na súkromí na Karpatskej ulici, a tam bývam s rodinou doteraz.

■ Štúdium na konzervatóriu bolo pre vás isto zážitkom, pretože to nie je klasická stredná škola akú si pamätá väčšina z nás.

- Boli sme silné ročníky, bolo tam veľa talentovaných a dnes známych hudobníkov, napríklad Oskar Rózsa, Martin Valihora, aj dnes už nežijúci veľmi talentovaný muzikant Marek Brezovský. Vtedy ešte fungoval náš Big Band bratislavského konzervatória pod vedením Bohumila Trnečku. Po šiestich rokoch štúdia som premýšľal ešte nad ďalšou školou, a tak som zakotvil na Janáčkovej akadémii múzických umení v Brne. V tom období sa študovali bicie len v Brne, dnes sa to dá napríklad aj v Prahe na AMU.

■ Ako to je s hudobnou literatúrou alebo s hraním na bicích nástrojoch?

- Presne ako pri ostatných nástrojoch, napríklad ako pri klavíri. Keďže bicích nástrojov je veľa, niektoré dokonca ani ja neviem pomenovať. Mal som okrem všeobecných bicích špecializáciu aj melodické bicie, teda marimba a vibrafón. Keďže sú to melodické

nástroje, zápis je podobne ako na klavíri. Hrá sa to štyrmi i šiestimi paličkami, je to zaujímavé, ale aj vizuálne a efektné.

■ Aký je vibrafón ako hudobný nástroj? Aký má tento nástroj repertoár a koľko je u nás vlastne vibrafonistov?

- Vibrafonistov je aj u nás relatívne dosť. Vibrafóny sú na hudobných školách, študenti sa na tieto nástroje učia, čiže vychádzajú aj hotoví muzikanti. Pred pár rokmi to bola dosť veľká neznáma, pretože nástroj nebol hociakde. V rozhlase bol jeden, jeden vo filharmónii a jeden na konzervatóriu. Dnes sa situácia zmenila. Hudobnej literatúry je na počudovanie dosť, jazzovej aj klasiky. V klasickej hudbe sú sólo koncerty aj v kombinácii s orchestrom, aj v komornej hudbe nájdeme viacero, spomeňme napríklad autorov ako Ney Rosauero, Siegfried Fink, David Friedman, Gary Burton, Stefon Harris...

■ Spomínaná formácia Fuse Jazz ale neskôr aj Supple People boli kapely, s ktorými ste účinkovali už na konzervatóriu. Napríklad kapela Fuse Jazz sa predstavila aj na otváracom koncerte festivalu Bratislavské jazzové dni 2002.

- Počas školy som fungoval s rôznymi formáciami, aj v džezovom žánri, aj v populárnej hudbe. Boli to kapely v Bratislave aj v Brne, bola to výpomoc v rôznych orchestroch, napríklad v Štátnej filharmónii Brno, ale aj na koncertoch v rámci školy. Najťažšou vecou pre absolventa umeleckej školy je zamestnať sa. Do orchestra sa celkom jednoducho dostať nedá, a ani ich toľko nie je. Ja som túto ambíciu nemal, aj keď kedysi som ako konzervatorista vypomáhal napríklad aj v Symfonickom orchestri Slovenského rozhlasu, kde som bol jeden čas aj zamestnaný. Zvolil som si však cestu hudobníka v slobodnom povolání, hral som v rôznych projektoch, písal som hudbu, mám

doma aj malé štúdio. Mnohí sa ma pýtajú, či mám teraz nejakú kapelu. Ale čas letí, tá posledná fungovala zhruba pred desiatimi rokmi. Teraz v poslednom období sa čoraz viac zamýšľam nad skladateľskými aktivitami. Mám toho v hlave mnoho, ale aj v zásuvke, preto by som chcel vydať aj nejaké CD. Nešlo by len o jazzovú hudbu, ale aj o klasiku. Mali sme napríklad duo s Borisom Lenkom, niečo na pomedzí klasiky alebo vyšší populár s vibrafónom, akordeónom a perkusiami. Môj prastarý otec Mikuláš Schneider-Trnavský písal omše a mnohé z nich má nedokončené. Mojou ambíciou je niektoré tieto omše dopísať. Veľmi rád by som aj takto symbolicky sa spolupodieľal na dotvorení jeho diela. Dúfam, že to raz vyjde.

■ Vidavame vás na pódiu ale i v televíznych a rozhlasových projektoch. Hrali ste na veľkom koncerte k sedemdesiatinám Kamila Peteraja ale aj Marcely Laiferovej. Dlhé roky vás možno vídať ako kapelníka v rôznorodých televíznych reláciách ako boli a sú Slovensko hľadá Superstar, Hlas Československa alebo Legendy popu či Takí sme boli. Najčastejšie v zostave Juraj Gregorik, Pavol Bartovic, Michal Bugala, Juraj Zaujec a s ďalšími. Niektoré z týchto koncertov majú aj komerčný nádych.

- Všetky sú však o hudbe, veľmi ma práca na takýchto projektoch baví, sme stály tím spoluhráčov. Mnohí sa ma aj pýtajú, prečo hráme takú komerciu. Hovorím, že nie všetky piesne nám musia sedieť, ale je to zaujímavá práca. Baví ma aj tento smer, a tej hudby je tam skutočne veľa. V prípade Legendy popu bolo potrebné upraviť pôvodné skladby, ale všetko bolo po dohode so spevákmi. Niektorí chceli upraviť skladbu len trocha, iní ju dať do iného šatu, zmeniť tempo, harmóniu, ale niektoré ostali celkom ako originál. ■

Martin Jurčo, foto: archív autora

Na rozlúčku s Jankou Procházkovou

Väčšina z nás ju poznala ako milú, usmievavú speváčku, so zmyslom pre humor a inteligentné prepájanie speváckych čísiel. Aj keď Janka Procházková-Wielander (*1. september 1960 Prievidza †16. november 2015 Trnava) bola skôr známa medzi zahraničnými poslucháčmi, keďže viac spievala na pódiiach napríklad v Rakúsku, počas dlhoročného pôsobenia v populárnej hudbe mala možnosť účinkovať aj na rôznych súťažiach či v televíznych a rozhlasových reláciách. Odtiaľ si ju zapamätali aj priaznivci populárnej hudby na Slovensku a kapelníci veľkých orchestrov, ako je napríklad Big Band Pavla Zajačka, ju radi prizývali k spolupráci ako pohotovú interpretku širokého žánru pre takýto typ telesa.

Janka Procházková-Wielander absolvovala Strednú elektrotechnickú školu v Handlovej. Už tam sa úspechom vystupovala na školských akciách a sama sa sprevádzala s akustickou gitarou. Po maturite účinkovala ako speváčka v skupine Rozlet. Popritom bola známa aj zo speváckych súťaží Detvianska ruža, Krištáľová váza v Zemianskych Kostolánoch a Bystričké zvony v Banskej Bystrici. V roku 1979 prišiel prvý súťažný úspech Janky Procházkovej v spomínanej amatérskej speváckej súťaži Krištáľová váza, kde získala prvé miesto. Ešte úspešnejšia bola pre ňu sezóna 1980/81. Nielenže vyhrala celoslovenskú spevácku súťaž Bystričké zvony, ale zároveň získala možnosť od vtedy úspešného kapelníka a speváka Karola Konárika vystupovať v jeho sprievodnej skupine Scarabeus. Hneď ten istý rok s touto kapelou absolvovala turné vystúpení po

Škandinávií: vo Švédsku, Fínsku a Nórsku. Pre rozhlasové vysielanie nahrala vtedy len jedinú skladbu, a to 28. januára 1982 úspešnú pesničku z Bystričských zvonov '81 s názvom Džbán plný spomienok (sprevádzal ju Orchester Gustava Bromu).

Celé osemdesiate roky sa potom Janka Procházková venovala rodine a výchove dvoch detí. Aktívnu spevácku činnosť obnovila v roku 1992, keď začala spievať v kapele Dolanská šestka v Doľanoch. Od roku 1994 ju viac spoznávali aj slovenskí televízni diváci vďaka televíznej relácii Repete. Tvorca tejto prehliadky starších pesničiek Ivan Krajčíek jej ponúkol účinkovanie, a Janka sa tejto role pohotovo zhostila. Vyberala si najmä skladby z repertoáru Tatiany Hubinskej a trnavskej rodáčky Evy Kostolányiovej (Ako malý psík, Ťuk-ťuk, Pod', pod', prosím, Mestom zvoní smiech a ďalšie). S úspechom vystupovala aj v ďalších reláciách podobného typu. Od polovice 90. rokov s hudobníkom a spevákom Ľubošom Bilským v duu spievali na Slovensku, v Čechách, v Nemecku, ale najmä v Rakúsku vo Viedni, spolu absolvovali dovedna vyše poldruha tisíce vystúpení. Z tejto spolupráce vzniklo po nemecky spievané CD Alte Schlager a napokon aj Jankin jediný sólový album Ružové šťastie (Semeš Recording, 2000), kde si napísala hudbu k ústrednej piesni a všetky texty. Jankine piesne nájdeme aj na kompiláте niekoľkých CD Postač' zopár piesní. V roku 1999 nahrala spolu s Evou Máriou Uhríkovou, Adrianou Jakúbekovou a Miroslavom Švábom profilové CD Big Bandu Armádneho umeleckého súboru. S týmto telesom aj začas účinkovala.

Spomeňme aj ďalšie projekty, na ktorých sa Janka Procházková predstavila: koncert Je máj uvedený na Myjave venovaný hudobnému skladateľovi Jánovi Siváčkovi (veľmi úspešná bola ňou spievaná pieseň Ako mám žiť bez teba z prvej Bratislavskej lýry, ktorú pôvodne spievala Eva Pilarová), účinkovanie s kapelou Sweet Heart Band, účinkovanie s Big Bandom Radio Bratislava a s Big Bandom Pavla Zajačka (niekoľkokrát aj v Trnave) a nahrávanie rôznych tematických CD platní, napr. rozhlasový titul Požehnaný čas s podnázvom Vianočné želanía v piesňach (Vydavateľstvo Radio Bratislava, 1997). Minulý rok bola pripravená nová CD platňa Janky Procházkovej a Ľuboša Bilského s názvom Rieka. Žiaľ, Janka Procházková ju už nestihla nahráť. ■

Jaroslav Lieskovský

Nohejbalové jubileum v kráľovskej disciplíne

Trnavský vianočný smeč pri dvadsiatej kapitole dôstojnou poctou jeho zakladateľovi Róbertovi Zwiržinovi staršiemu

Loptová hra nad nízkou sieťou registruje v Trnave vyše polstoročnú tradíciu. Zásluhou vtedajšieho stredoškolského učiteľa Milana Fandla. Práve on sa pri jednej z návštev Moravy zoznámil s interesantným odvetvím zvaným nohejbal. Ihrisko SPTŠ na Zavarскеj ceste bolo od šesťdesiateho tretieho roku vychýreným dejiskom desiatok duelov. Neraz si sem prišli skonfrontovať nohejbalový kumšt aj vtedajší prvotligoví futbalisti Spartaka. Zaujímavé loptové dianie zo športoviska poľnohospodárskej školy čoskoro podniknulo zrod ďalších dvoch oddielov, v TJ SZM Fortuna a onedlho aj v TJ Slávia. Medzi ťahúňov patrila na hráčskom, trénerskom a organizátorskom poli neúnavný Róbert

Zwiržina starší (22. 11. 1938 – 7. 9. 2009). Tiež dlhý čas funkcionársky pôsobil v krajskom i slovenskom dianí. V Trnave rovnako stál pri zrode koncoročného turnaja v kráľovskej disciplíne trojíc. Jeho nasledovníci úspešne nesú usporiadateľskú štafetu doteraz. Trnavský vianočný smeč sa siedmy raz hral ako Zwiržinov memoriál. Pod strechou mestskej športovej haly súperilo štrnásť celkov zo Slovenska a Moravy. Bol medzi nimi aj excelentný Richard Makara. Držiteľ šiestich zlatých medailí z majstrovstiev sveta sa trnavským divákom predstavil pri jubilejnej vianočnej šou v bronzovej zostave Považian. Dres A-mužstva vsetínskeho Climaxu (4. miesto) si zasa obliekol Marek Novosad,

svetový šampión zo sezóny 2000. Dôstojnú bodku za dvadsiatym TVS dalo finále na tri sety. V ňom za dlhší koniec nohejbalového povrazu ťahala Reklama MH / Mnichovo Hradištie (Belko – držiteľ striebornej medaily z ME 2015, Budkai, Siládi). Striebornú priečku obsadil NK Hlohovec (Loskot, J. Ifka, Ráčík). Domáci nominovali do turnaja tri tímy. Áčko NK Slávia (Milan Buchel, Peter Hlinka, Juraj Zwiržina, Miroslav Kleštinec) si zahrlo štvrtfinále. Ďalšie dva celky, Knihárstvo Hanzlík (Mikuláš Hanzlík, Marek Kaľuha, Drahomír Kekeňák, Karol Serdel) a juniori Trnavy (Ján Dusko, Ľuboš Kranec, Peter Karell), skončili svoju púť v základných skupinách. ■

Jaroslav Lieskovský, foto: Eva Charfreitagová st.

Súrodenci hodili bremeno najďalej

V Trnave prvý raz vyhlásili výsledky celoslovenskej vrhačskej ankety, premiérový trón pre kladivára Marcela Lomnického a guliarku Patríciu Slošárovú

Záver starého roka sa už tradične spája v trnavskom atletickom balení s originálnym podujatím, Silvestrovskou cenou v hode bremenom. Tiež pri rozlúčke so športovou sezónou 2015 to tak bolo. Do kroniky pribudla 30. decembra už tridsiata tretia stať. Náčinie malo hmotnosť 10,5 kg a dĺžku 77 cm. V tréningovom sektore vrhačov Slávie klasifikovali devätnásť štartujúcich, výkonnostných aj rekreačných. Obe hlavné trofeje putovali do vitríny usporiadateľskej Slávie, keďže najďalej poslali bremeno jej členovia, súrodenci Libor a Eva Charfreitagovci. Organizačný štáb i tentoraz viedli ich rodičia. Z výsledkov 33. ročníka Silvestrovskej ceny, muži: 1. Libor Charfreitag ml., trojnásobný účastník olympijských hier a slovenský rekordér

Trnavčan Libor Charfreitag (vpravo), kladivársky majster Európy 2010, vyhral domácu Silvestrovskú cenu v hode bremenom devätnásť raz. Spolu s ním je na snímke Ján Malek, ktorý ako jediný z vrhačov absolvoval všetkých tridsať tri kapitol súťažnej rozlúčky so starým rokom.

v hode kladivom (Atletický klub AŠK Slávia Trnava, 40,32 m), 2.

Tomáš Kružliak (AC Stavbár Nitra, 38,74), 3. Jiří Koukal ml. (AK Spar-

tak Dubnica n. V., 31,57), 4. Daniel Danáč (Stavbár Nitra, 24,82); ženy: 1. Eva Charfreitagová ml. (Slávia Trnava, 14,27 m), 2. Andrea Mäsiarová (13,26), 3. Nikola Ganobčíková (obe TJ Orava Dolný Kubín, 11,23); 4. Miriam Karperová (Slávia Trnava, 6,65); muži od 35 rokov: 1. Roman Bachratý (Slávia Trnava, 22,06), 2. Jozef Osadský (Orava D. Kubín, 19,53), 3. Antonín Orlík (ČR / AK Hodonín, 16,84), 4. Peter Toman (Športové gymnázium Jozefa Herdu, 16,55). Po skončení súťaže sa jej účastníci

ci presťahovali do spoločenských priestorov mestskej športovej haly. Premiérovo tu vyhlásili výsledky celoštátnej ankety Vrháč roka. Z dospelých, podľa očakávania, nazbieral najviac bodov nitriansky kladivár Marcel Lomnický, ôsmy v pekinských MS 2015. Trofej za anketové prvenstvo mu odovzdajú neskôr, keďže momentálne absolvuje dvojmesačné tréningové sústreďenie v Juhoafrickej republike. Zo žien mali rovnaký počet hlasov Martina Hrašnová a Veronika Kaňuchová, kla-

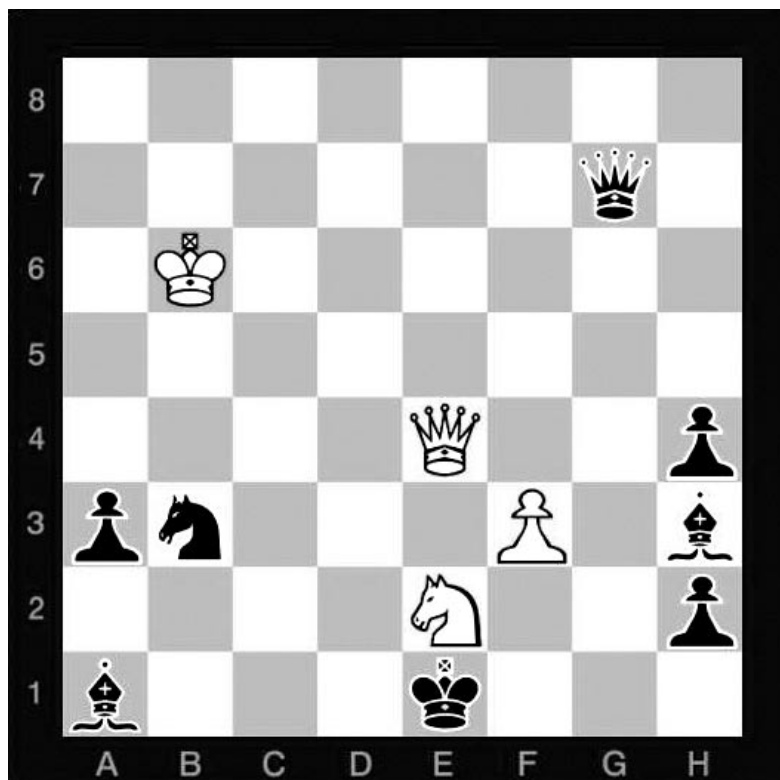
divárske členky banskobystrickej Dukly. Mládežnícky trón pripadol guliarke Patrícii Slošárovej, trinástej z majstrovstiev sveta 2015 kategórie U-17 v kolumbijskom Cali. Vrháčskú nádej z mesta pod Urpínom dekoroval v Trnave generálny sekretár Slovenského atletického zväzu Vladimír Gubrický. Pre úplnosť doplníme, že druhý post získal víťazkin oddielový kolega vo VŠC Dukla, kladivár Karol Končoš. Bronzovým mládežníkom sa stal Adrián Baran (MŠK Vranov nad Topľou, guľa a disk). ■

GK

Hrajte kráľovskú hru s Novinkami z radnice ..

Skladba č. 30, Peter Gvozdják, Pravda 15. 11. 1985. Biely vyhrá (4 – 8)

Šachová rubrika v denníku Pravda v tomto roku slávila významné jubileum. Už 50 rokov ju pripravuje súčasný predseda Slovenskej organizácie kompozičného šachu Bedrich Formánek z Bratislavy. Počas polstoročnice bolo v nej uverejnených viacej ako 4 000 šachových problémov rôzneho žánru a väčšinou originálov. Medzi autormi skladieb boli aj viacerí trnavskí šachisti ako napr.: Ján Kozinka, Ján Hrušovský, Jan Svoboda, Marián Sýč, Milan Moravec, Milan Ješka, Marián Zaľko a ďalší. Zapájali sa tiež aj do riešiteľských súťaží. Konkurenciu jej v dĺžke trvania robili rubriky v Práci, Smene a Hlase ľudu, ktoré však po zániku týchto denníkov tiež zanikli. Tam by sme našli skladby Jozefa Veselského a Alojza Gajarského. Jedným zo šachových skladateľov, ktorý posielal na uverejnenie svoje skladby do Pravdy (tiež tam uverejnil aj svoju prvotinu r. 1979) bol aj inžinier architekt a grafik Peter Gvozdják (* 16. 11. 1965) z Bratislavy, ktorý sa stal prvým slovenským veľmajstrom v šachovej skladbe. Tento titul mu bol udelený na kongrese kompozičného šachu v japonskej

Kóbe v septembri r. 2012. Doteraz uverejnil 668 skladieb rôzneho žánru (161 spoločných), za ktoré dostal viacero vyznamenaní (244 cien a 105 prvých cien): 319 dvojťažiek, 46 trjťažiek, 3 mnohoťažky, 40 pomocných matov, 120 samomatov, 130 exo-prob-

lémov a 4 retro, 6 šachových štúdií, ale medzi nimi sa nájde aj jedna, ktorú predkladáme našim čitateľom – riešiteľom na vyriešenie. Biely je materiálne slabší ako čierny a ešte má aj odokrytého kráľa, na ktorého môže čierny zaútočiť svojimi aktívnymi figú-

rami. Preto nezostáva bielu nič iné, len šachovaním dostať čierneho kráľa do matovej siete. Biely ťahá a vynúti výhru.

P. Gvozdják sa zúčastnil aj na viacerých riešiteľských súťažiach. Je tiež aj literárne plodný v oblasti kompozičného šachu. Vydal dva albumy FIDE za roky 2004 – 2006 a 2007 – 2009 a dve knihy Cyklone 1 a Cyklone 2. Podľa počtu bodov dosiahnutých v Albumoch FIDE za svoje skladby v období r. 1914 až 2012 získal 95,05 bodu (k 6. 9. 2015) a je na prvej priečke v slovenskom rebríčku a medzi riešiteľmi na štvrtej. Dvakrát bol majstrom Slovenska v riešení, trikrát získal striebro a štyrikrát bronz. Petrovi želáme pri príležitosti jeho významného životného jubilea pevné zdravie, rodinnú

pohodu a nech mu aj naďalej skladanie a riešenie šachových skladieb spôsobuje veľkú radosť.

Riešenie pozície z diagramu Bañas vs. Carlsen: Tlačiarenský škriatok v úvode šachovej rubriky vymazal ťah 24.Se1, po ktorom biely hrozí 25.Dd2 a čierny jazdec nemá vhodné ústupové pole okrem brania bieleho pešiaka. Čiernemu nepomôže 24. - Sh6, lebo biely prekryje uhlopriečku ťahom 25.f4. Čierny sa nevyhne braniu pešiaka na poli a2: 24. - Vec8 25.Dd2 (25.Kh1? J: d5 26.Sd2 Jf6 27.De1 Kf8 28.c5 Jd5 29.c:d6 D:d6 30.Sc4 Kg8 31.De4 e6 32.S:d5 D:d5 33.D: d5 e:d5 34.Sf4 V:c1 35.V:c1 Ve8 36.Kg1 Sd4+ 37.Kf1 Sb6 38.Vd1 d4 39.Ve1 V:e1+ 40.K:e1 Kg7 41.Ke2 Kf6 42.Kd3 Kf5 43.Sg3 g5 44.Kc4 g4 45.f:g4+? Ke4! -+) 25.

- J:a2 26.Vc2 Jc3 27.Vdc1 Dc5+ (27. - Db3 28.V:c3 S:c3 29.V: c3 Db4 30.De2 a3 31.Vc2 Db1 32.Va2 Ve8 33.Sc3 e5 34.d:e5 f: e6 35.Dd2 Db3 36.Sf6 Kf7 37.Sa1 Kg8 38.Vc2 Ved8 39.Vc1 e5 40.f4 atď. +-) 28.Sf2 Db4 29.V:c3 S: c3 30.V:c3 a3 31.Sd4 a2 32.Dh6 f6 33.Vc1 Va3 34.Dh3 Dd2 35.D: c8+ Kg7 36.S:f6+ e:f6 37.Dd7+ Kh6 38.Dh3+ Kg7 39.Dd7+ (39. - Kf8? 40.D:d6+ Kg7 41.D:a3 +-) Kh6 s pozíciou remízou opakovaním ťahov, ale po 24. - Vec8 25.Dd2 J:a2 26.Va1 S:a1 27.V: a1 Db3 28.D:a2 D:a2 29.V:a2 a3 30.Sd3 Va4 31.Kf2 Kf8 32.Sd2 Ke8 33.Sc1 Vca8 34.Ke2 Kd7 35.Kd2 e6 36.d:e6+ f:e6 37.c:d5 e:d5 38.Kb3 Vd4 39.Se2 Vh4 40.h3 Vha4 41.V:a3 V.a3+ 42.S:a3 Ve8 43.Sd3 Ve1 44.Sc5 s výhodou bieleho. ■

Jaroslav Lieskovský, foto: Jozef Žitňanský

Rekordná účasť mládežníckych karatistov

Štvrtstoročný KK Slovsport Trnava zorganizoval piaty raz majstrovstvá Slovenska dievčat a chlapcov od 12 do 20 rokov a 34. diel Vianočného turnaja v kumite pre trojčlenné zostavy dospelých borcov

Karate v Trnave má niečo cez štyri desaťročia. V sezóne 1975 totiž predstavila hárka nadšencov pod vedením Tibora Mikuša nový úpolový šport. Žičlivé prostredie pre svoju športovú záľubu v kimonách našli u vedenia športovej haly na Rybníkovej. Po štyroch rokoch prijali agilnú partiu do radov Telovýchovnej jednoty Slovsport. Pod týmto názvom účinkujú trnavskí karatisti doteraz. Ďalším neprehliadnuteľným dátumom bol 14. jún 1990. Od vtedajšieho valného zhromaždenia si spomínaný karate klub zvolil osamostatnenie. Táto zmena sa teda udiala pred štvrtstoročím. Zo záplavy cenných úspechov na medzinárodnej scéne uvedme aspoň jeden. Ide o klubový titul európskych šampiónov z 3. júna 1989. V bratislavských ME sa vtedy predstavilo vyše štvortisícovému vypredanému hľadisku

Decembrové majstrovstvá Slovenska v karate mládeže prilákali do Trnavy doteraz najväčšiu masu. Záber je z úvodnej súťaže v súbornom cvičení kata.

40 najlepších klubov zo štrnástich krajín. Posledný mesiac starého roka sa v trnavskej hale pravidelne snúbi

s početne obsadeným festivalom karatistov. Ani lanský december nebol výnimkou. Piate mládežnícke majstrovstvá SR (kata,

kumite) prilákali do haly rekordný počet. Publiku sa predstavilo dovedna 60 kategórií so 410-členným pretekárskym obsadením. Tiež klubov bolo šesťdesiat. Konečné sumarizovanie národného šampionátu dievčat a chlapcov od 12 do 20 rokov i tentoraz najviac prialo talentom z nitrianskeho Farmexu. Do účastníckeho menoslovu vpísali aj tucet mladých karatistov z domáceho Slovsportu. Trnavskú klubovú vitrínu obohatili o štyri bronzové medaily, z toho tri v hodnotení jednotlivcov: Matúš Stúpala s Martinom Hačkom v kumite 16 a 17-ročných juniorov, kým Nicol Zvolenská sa dočkala dekorovania na stupňoch za súborné cvičenie

Mikuláš Rožňák

Štrnásť prvenstvo Internacionálov Spartaka

Najstarší halový turnaj bývalých futbalistov nad 40 rokov na Slovensku zapísal do svojej kroniky už dvadsiaty šiesty ročník. Predsilvestrovská futbalová šou (PFS) o putovný Pohár primátora mesta sa uskutočnil tesne po Vianociach, v nedeľu 27. decembra v trnavskej mestskej športovej hale.

Na podujatí štartovali tri historicky najúspešnejšie mužstvá. Dvaja päťnásobní víťazi – obhajca vlaňajšieho prvenstva Slovácká Slavia Uherské Hradiště a celok spod staroslávneho Zobora – Old Boys Nitra. Tretím účastníkom boli domáci Internacionáli Spartaka Trnava, ktorí turnaj vyhrali po štrnásty raz. V prvom zápase triumfovali domáci spartakovci nad Nitrou tesne 4:3, keď góly začali padať až od dvadsiatej minúty. Za päť minút padlo päť gólov a hoci domáci zásluhou Mareka Ujlakyho viedli 2:0, po chvíľke prehrávali 2:3. Na radosť prítomných sto päťdesiat divákov však v závere zásluhou Petra Hluška a opäť Mareka Ujlakyho strhli víťazstvo na svoju stranu.

kata v podaní 14 a 15-ročných kadetiek. Divákovi imponovala disciplína počas jedenásthodinového súťažného maratónu. Odvíjal sa na šiestich samostatných tatami.

Technickí realizátori náročného programu, pod vedením Renáty Gašparovičovej a Borisa Zvolenského, pamätali aj na dospelých. Tí sa predstavili v 34. ročníku Vianočného turnaja. Tiež naň prijali pozvania tradiční hostia z Maďarska a zo Srbska. Konfrontácia trojčlenných tímov v športovom zápase kumite žičila reprezentačnému výberu Slovenského zväzu karate. Strieborní boli domáci borci v zostave Ronald Rajčány, Tomáš Lampert, Martin Hačko a Pavol Bitto. ■

Druhé stretnutie bolo ešte dramatickejšie a padlo v ňom úctyhodných šesťnásť gólov. Hostia spoza rieky Moravy trikrát prehrávali s Nitrou o dva góly, no stav otočili vo svoj prospech, keď dve minúty pred koncom viedli 7:6. V poslednej minúte padli tri góly. Najskôr Dekýš vyrovnal na 7:7, ale posledné slovo mali Nĕmčický a Soviš, a tak sa to skončilo 9:7 pre Slováckú Slaviu.

O prvenstve sa rozhodovalo v treťom dueli. V polčase viedol Spartak 3:0 zásluhou dvoch utešených gólov Richarda Hašu a jedného Mareka Ujlakyho. V druhej časti sa za hostí dvakrát presadil Soviš, no keďže Trnavčania zaznamenali až päť gólov, ich autormi boli Marek Ujlaky, Petr Čmilanský, Marián Černý, Vladimír Ekhardt

Šport v skratke

■ **CYKLISTIKA** – Úvodný deň nového roku 2016 privítali trnavskí cyklisti už viackrát vyskúšaným spôsobom, na dvoch kolešákoch. Manifestačnú cyklojazdu mal pod palcom Erik Hirner. Pelotón tvorili bývalí aj terajší pretekári. Nechýbal v ňom ani dlhoročný reprezentant Karol Lipovský (nar. 23. 11. 1957), okrem iného prvý Trnavčan s majstrovskou výkonnostnou triedou (1982) a víťaz vrchárskej súťaže na Okolo Slovenska 1985. „Teším sa, že táto pekná trnavská tradícia na Nový rok pokračuje. Po kamarátskych vinšoch sme sa z Trojičného námestia vydali na približne štyridsaťkilometrovú trasu,“ uviedol pre Novinky z radnice.

■ **HALOVÝ FUTBAL** – Predsilvestrovská futbalová šou sa hrala 26. raz. Na palubovke mestskej športovej haly triumfovali v ostatnom ročníku bývalí prvíligisti domáceho Spartaka. Koučoval ich Stanislav Jarábek. Druhú priečku obsadili moravskí hostia z Uherského Hradišťa a tretí skončili Nitrania. Organizátori odmenili aj najlepších jednotlivcov. Súťaž strelcov vyhral Marek Ujlaky s piatimi gólmi, z brankárov najviac zaujal Marián Černý (obaja Spartak) a v poli vynikol Jaroslav Dekýš (Nitra). Ďalší turnaj, O pohár predsedu Oblastného futbalového zväzu v Trnave, videli diváci 9. januára v podaní ôsmich vidieckych mužstiev, ktorým po jesennej časti majstrovských súťaží patrí vedúca pozícia. Veľmi dobre zorganizované celodenné podujatie sledovalo plné hľadisko trnavskej haly. Z prvenstva sa tešil kolektív MTK Leopoldov pred Voderadmi a Špačincami.

■ **ĽADOVÝ HOKEJ** – História tohto olympijského športu je v slovenskom Ríme poriadne bradatá. Prvý oficiálny zápas medzi Športovým klubom Trnava a jeho bratislavským menov-

a Peter Hluško, dosiahli výraznú výhru v pomere 8:2.

V prvej prestávke si zahrli exhibične dva tímy dievčat Spartaka. Po dvadsiatich minútach sa rozišli zmierlivo 1:1, keď góly dali Ema Trajlínková a Zuzana Karabová. V druhej prestávke prišlo na blahoželanie k 80-ke Valéra Šveca, 70-ke Vlastimila Bôžika a rovnakému jubileu aj Františka Kozinku. Všetci traja dostali pamätne plakety z logami mesta, Spartaka a fanklubu Bfíli Andeli.

Putovný pohár prevzali z rúk trnavského primátora Petra Bročku Vladimír Ekhardt a Michal Gašparík. Okrem toho získali Trnavčania aj dve individuálne ocenenia. Naj-

lepším brankárom sa stal vo veľkom štýle chytajúci Marián Černý a cenu pre najlepšieho strelca získal autor piatich gólov Marek Ujlaky. Za najlepšieho hráča vyhlásili organizátori nitrianskeho Jaroslava Dekýša. Všetky stretnutia viedol trnavský ligový arbitier a rozhodca UEFA Peter Kráľovič. Na PFŠ hral Spartak pod vedením trénera Stanislava Jarábka v zostave: Marián Černý – Vladimír Ekhardt, Michal Gašparík, Petr Čmilanský, Richard Haša, Marián Tibenský, Róbert Ovad, Marek Ujlaky, Róbert Novák, Peter Hluško a Ján Solár. Budúci dvadsiaty siedmy ročník PFŠ bude 28. decembra 2016. ■

com zaknihovali do histórie 30. decembra 1923 na prírodnom ľade Orolskej záhrady. Začínajúci hokejový celok zo slovenského Ríma vyfasoval od skúsených partnerov z mesta na Dunaji výprask 2:22. Ani to však nepokazilo početným divákom športový zážitok z dovtedy nepoznaného bandy-hokeja. Pripomenutím si tejto vzácnej udalosti bol v Trnave 28. – 30. 12. 2015 Turnaj štyroch krajín. Konfrontovali sa v ňom reprezentačné výbery chlapcov do 16 rokov. V hlavnej aréne mestského zimného štadióna získalo víťazný pohár Fínsko pred Švajčiarskom, Nemeckom a SR. ■ (lies)

Jaroslav Lieskovský, foto: Eva Charfreitagová st.

Bežali aj legendy Hlaváčková a Javorka

Trnavská bežecká trilógia 2015/2016 sa počas sviatočných dní stretla so širokým záujmom aktívnych aj rekreačných športovcov, víťazné trofeje prevzala z rúk Michaely Peškovej dvojica Michal Puškár (Slávia Trnava) a Lenka Porubská (Hviezdoslavov)

Trnava drukuje masovému behu. Vlani sa početné pelotóny zoradili na štarte trinástich podujatí. Štyri z nich dostali priestor v priesečníku rokov. Najskôr prišiel k slovu štyridsiaty piaty diel Behu priateľstva. Vyše šesťkilometrovú asfaltovú trať v športovom areáli Slávie zdolali aj nezabudnuteľné legendy, Piešťanec Anton Javorka a domáca Ľudmila Hlaváčková (za slobodna Lovečková), víťazi 1. ročníka tohto vytrvalostného zápisu z 15. decembra 1970. Obaja nosili reprezentačný dres a s kráľovnou športov sa aktívne kamarátia doteraz. Do moderátorovho mikrofónu prezradili, že takúto zdraviu prospešnú záľubu odporúčajú všetkým váhavcom. Prirodzene, vzápätí nemohla chýbať Trnavská bežecká trilógia. Išlo najmä o oslavu džogingu. Tiež preto v prvom a treťom podujatí (Zimný beh zdravia, Trojkraľová šesťka) sa vecné ceny rozdeľovali me-

Anton Javorka a Ľudmila Hlaváčková pri 45. ročníku Behu priateľstva v Trnave.

dzi štartujúcich tombolovým spôsobom. Na Nový rok, pri Memoriáli Ladislava Kmeča, si zasa mohli zasúťažiť v ôsmich vekových skupinách. Žiactvo rozdelili do dvoch, dospelých do šiestich. Úvodný deň 2016 bude aktérom pripomínať vkusná účastnícka medaila. Dekorovali ňou i zahraničných bežcov zo

štyroch krajín (ČR, Francúzsko, Rakúsko, Ukrajina). Bol medzi nimi aj Hendrik Böttger, rakúsky žurnalista z portálu Run International EU. „Pred rokom som mal zo silvestrovsko-novoročného pobytu v starobylej Trnave ten najkrajší dojem, preto teraz prišla moja repríza,“ uviedol hosť z Villachu. Tiež Milan Dvorščík,

dvojnásobný olympionik (1996, 2000) a vicemajster sveta v cestnej cyklistike mužov zo Sicílie 1994, si zopakoval predošlú bežeckú účasť v TBT. „Aj po zanechaní pretekárskej činnosti na dvoch kolesách sa džogingom udržiavam v kondícii. Naostatok som si zvolil dva trnavské štarty, novoročný a trojkraľový. Bežať v takejto mase je vždy úžasný pocit,“ konštatoval kedysi slávny cyklista, okrem iného víťaz

celoslovenskej ankety Športovec roka 1994. Mladí členovia usporiadateľského štábu z Atletického klubu AŠK Slávia, na čele s Mariánom Hammelom, Ondrejom Puškárom a Vladimírom Gubrickým, prichystali sviatočný seriál v maratónkach opäť vo veľkom štýle. Celkovo potešili vyše sedem stovák štartujúcich. Doteraz najviac. Poradie Trnavskej bežeckej trilógie 2015/2016, muži: 1. Michal Puškár (súčet

umiestnení 8), 2. Lukáš Záhorec (obaja Slávia Trnava, um. 9), 3. Andrej Orlický (Triatlon Team Trnava, um. 17); ženy: 1. Lenka Porubská (Hviezdoslavov, um. 3), 2. Petra Mráziková (ŠAK SPŠ Trnava, um. 8), 3. Dominika Kovaříková (Bernohy Trnava, um. 10). Najlepšia dvojica prevzala 6. januára víťazné trofeje z rúk slávistky Michaely Peškovej, šiestej juniorky lanských ME v behu na 400 m cez prekážky. ■

ZÁPADOSLOVENSKÉ MÚZEUM

BUDOVA NA MÚZEJNOM NÁM. 3
tel. 033/55 12 913, 033/55 12 911,
e-mail: zsmuzeum@zupa-tt.sk,
info: www.zsmuzeum.sk
Z TECHNICKÝCH PRÍČIN ZATVORENÉ

DOM HUDBY M. SCHNEIDERA TRNAVSKÉHO

Ull. M. Schneidera Trnavského 5,
Trnava
AKTUÁLNE OTVÁRACIE HODINY:
ut – pia: 8.30 – 12.30, 13.00
– 15.00 h
15.00 – 16.00 h na objednanie
033/ 55 12 913
so – ne: 11.00 – 17.00 h na objednanie
033/55 14 421
Skupiny prosíme objednať na tel.
č. 033/ 5512 913

EXPOZÍCIE:
Pamätná izba Mikuláša Schneidera Trnavského,
Dejiny cirkevného hudobného spolku, Dvorana slávy dobra

VÝSTAVY
BRADLAN – výstava k 85. výročiu trnavského speváckeho zboru, predĺžená do 31. 12. 2016

■ **POZNÁTE HUDBNÉ NÁSTROJE?**
výstava zo zbierok ZsM – predĺžená do 31. 12. 2016

MÚZEUM KNIŽNEJ KULTÚRY
Námestie sv. Mikuláša 10, tel. č.

033/55 14 421
AKTUÁLNE OTVÁRACIE HODINY:
ut – pia: 8.30 – 12.30, 13.00
– 15.00 h
15.00 – 16.00 h na objednanie
033/ 5512 913
so – ne: 11.00 – 17.00 h

■ **EXPOZÍCIA**
WILLIAM SCHIFFER – ŽIVOT A DIELO SOCHÁRA A MEDAILÉRA

VÝSTAVY
■ **SLOVÁCI, PÍŠTE PO SLOVENSKY!**
Výstava k 250. výročiu narodenia A. Bernoláka – predĺžená do 31. 12. 2016

■ **ZABUDNUTÝ DETSKÝ SVET?**
Výstava rozprávkových kníh a hračiek z 20. storočia zo zbierok Západoslovenského múzea v Trnave – do 27. marca 2017

PODUJATIA.....
■ **ČÍTAME SI ROZPRÁVKU**
Sprievodné podujatie pre základnú školu k výstave Zabudnutý detský svet? MKK, pre prvý stupeň základných škôl, na objednávku počas trvania výstavy

GALÉRIA JÁNA KONIARKA

Galéria Jána Koniarka
tel.: +421 33 55 11 659
info@gjk.sk, www.gjk.sk

■ **JOZEF DÓKA ML. – LAUTREC Z TRNAVY**
Retrospektívna výstava tvorby grafika a plagátistu Jozefa Doku

ml., zakladateľa Trienále plagátu Trnava.
Výstava je sprievodným podujatím TPT 2015.
Kurátor: Ľubomír Longauer
Galéria dizajnu SATELIT, Hurbanove kasárne, Kollárovo námestie 10, Bratislava – do 7. februára 2016

■ **MIRIAMA SCHNIEREROVÁ: PSYCHEDELIA**
Autorská výstava výtvarníčky nastupujúcej generácie. Jej maliarska tvorba je tak trochu retro: miestami pripomína štruktúrnu grafiku a maľbu „boudníkovského typu“ 50. – 60. rokov, ktorú však oživuje popartovou farebnosťou.
Kurátorka: Mgr. Jana Babušiaková
Kopplova vila, Galéria Jána Koniarka, Zelený krížek 3
do 28. 2. 2016

■ **18. februára o 18.00 h v Synagóge – Centre súčasného umenia TETS OHNARI: REFLEXIA**
Vernisáž výstavy japonského vizuálneho umelca Tetsa Ohnariho (1980) koncipovanej ako site-specific inštalácia
Kurátor: Peter Megyeši
do 24. 3. 2016

AKCIE / AKTIVITY
■ **17. februára o 18.00 h v Koplovej vile**
MIRIAMA SCHNIEREROVÁ: PSYCHEDELIA – komentovaná prehliadka aktuálnej výstavy spojená s neformálnou diskusiou pre širokú verejnosť za účasti autorky a kurátorky
Vstup voľný

■ ART Laboratórium 2016

Tvorivé dielne a výtvarná tvorba nielen k aktuálnym výstavám pre MŠ, ZŠ, SŠ (podľa záujmu škôl)

KNIŽNICA J. FÁNDLYHO

■ 1. februára o 10.00 h v oddelení pre deti

FÁŠIANGOVÁ DIELNICA – tvorivá dielňa pre deti

■ 4. februára o 17.00 h v čítárni

V PONDELOK DOMA NEBUDEM – Fórum humoristov predstavuje zbierku básní Evy Jarábkovej-Chabadovej. Príďte si s nami zaspievať, sólo spieva Zuzanna Požgayová, hrá Anton Škreko

■ 19. februára o 17.00 h v čítárni

TAJOMSTVO TRETEJ RÍŠE

– stretnutie s bádateľom v oblasti záhad Milanom Zachom Kučerom. V spolupráci s Českým spolkom v trnavskom regióne

■ **JÁN LEVOSLAV BELLA**

Hudobno-slovné pásmo k 80. výročiu úmrtia významného slovenského skladateľa, predstaviteľa európskej hudby – v hudobnom oddelení, Ul. M. Schneidera Trnavského 5. Záujemcovia o kolektívnu návštevu si môžu dohodnúť termín osobne v hudobnom oddelení, telefonicky (033/55 11 590) alebo e-mailom (hudobne_oddelenie@kniznicatrnava.sk)

■ 23. februára o 14.00 h v oddelení pre deti

KINO PRE NEVIDIACICH A SLABOZRÁKÝCH

Premietanie filmu s audiokomentárom. Spoluorganizuje: Slovenská knižnica pre nevidiacich M. Hrebendu v Levoči. Vstup len pre nevidiacich a slabozrakých

■ **ZÁŽEŇ NUDU SPOLU S NAMI – ZÁBAVNÝMI SÚŤAŽAMI**

Začiatok vždy o 10.00 h v oddelení pre deti

22. februára S ABECEDOU DO SVETA

23. februára KUFOR PLNÝ VEDOMOSTÍ

24. februára VEDOMOSTNÝ MILIONÁR

25. februára TRI OTÁZKY PRE TEBA

26. februára SPOZNAJ SMELO

DIVADLO JÁNA PALÁRIKA

Tel: 033 / 551 11 25

email: pokladna@djp.sk, www.djp.sk

Veľká sála

■ **utorok 2. / 10.00 OSTROV POKLADOV**

■ **streda 3. / 10.00 OSTROV POKLADOV**

■ **štvrtok 4. / 19.00 MANDRAGORA**

■ **piatok 5. / 19.00 ACH TIE ŽENY, ACH TÍ MUŽI**

■ **nedeľa 7. / 16.00 MLYNÁRKIN PYTAČ**

■ **pondelok 8. / 10.00 MLYNÁRKIN PYTAČ**

■ **utorok 09. / 10.00 ZLATÝ KEÚČIK**

■ **streda 10. / 10.00 ZMIERENIE alebo DOBRODRUŽSTVO PRI OBŽINKOCH**

■ **piatok 12. / 19.00 ČIERNA KOMÉDIA**

■ **sobota 13. / 19.00 TRI LETUŠKY V PARÍŽI**

■ **pondelok 15. / 19.00 MANDRAGORA**

■ **utorok 16. / 10.00 TRAJA TUČNIACI**

■ **streda 17. / 10.00 BOŽÍ VTÁK**

■ **štvrtok 18. / 10.00 Mlynárkin pytač**

■ **štvrtok 18. / 19.00 Ach tie ženy, ach tí muži**

■ **štvrtok 25. / 19.00 KAMENNÝ CHODNÍČEK**

ŠTÚDIO

■ **pondelok 8. / 19.00 [NA GUT] Začínáme!**

■ **štvrtok 11. / 10.00 ĽUDOVÍT ŠTÚR – MILOVNÍK ŽIVOTA SLOVENSKEHO**

■ **piatok 26. / 10.00 Ivan Alexandrovič Gončarov: OBLOMOV – verejná generálka**

■ **piatok 26. / 19.00 Ivan Alexandrovič Gončarov: OBLOMOV – predpremiéra**

■ **sobota 27. / 19.00 Ivan Alexandrovič Gončarov: OBLOMOV – PREMIÉRA**

■ **pondelok 29. / 19.00 OBLOMOV**

Západoslovenské múzeum, Galéria Jána Koniarka, Divadlo Jána Palárika a Knižnica Juraja Fándlyho sú v zriaďovateľskej pôsobnosti Trnavského samosprávneho kraja

KALOKAGATIA

■ 2. februára o 8.00 h, ZŠ Spartakovská

STOLNÝ TENIS – Majstrovstvá kraja žiakov stredných škôl

■ 3. februára o 8.00 h, Gymnázium J. Herdu

BASKETBAL – Majstrovstvá okresu žiakov stredných škôl

■ 8. februára o 8.00 h, Gymnázium J. Herdu

BASKETBAL – Majstrovstvá okresu žiakov stredných škôl

■ 9. februára od 8.30 h na Streleckej I

ŠALIANSKY MAŤKO – krajské kolo súťaže v prednese slovenskej povesti pre žiakov základných škôl

■ 11. februára o 8.00 h v mestskej športovej hale

BASKETBAL – Majstrovstvá okresu žiakov základných škôl

■ 12. februára o 8.00 h v mestskej športovej hale

BASKETBAL – Majstrovstvá okresu žiakov základných škôl

■ 14. februára o 15.00 h na Streleckej I

DETSKÝ KARNEVAL, zábavné súťaže a disco

■ 15. februára o 8.00 h na Streleckej I

TRNAVSKÝ ŠACHOVÝ REBRÍČEK – 2. kolo šachovej súťaže pre žiakov základných škôl

■ 16. februára o 8.00 h na Streleckej I

TRNAVSKÝ ŠACHOVÝ REBRÍČEK – 2. kolo šachovej súťaže pre žiakov stredných škôl

KINO HVIEZDA

0907 673 593, 033 / 32 36 444,

kinohviezdatt@gmail.com,

www.kinohviezda.trnava.sk

■ 1. 2. / 17.30 RODINA NA PRENÁJOM

19.30 DEDO JE LOTOR

■ **2. 2. FILMOVÝ KLUB NAOKO**
18.00 PRIDE, 20.00 FÚSI

■ **3. 2. NEPREMIETAME**
19.00 TRI TVORIVÉ TVORY

■ **4. 2. / 17.30 50 ODTIEŇOV ČIERNEJ** – slovenská premiéra
19.30 13 HODÍN: TAJNÍ VOJACI Z BENGHÁZI – slovenská premiéra

■ **5. 2. / 17.30 13 HODÍN: TAJNÍ VOJACI Z BENGHÁZI**
20.00 50 ODTIEŇOV ČIERNEJ

■ **6. 2. / 18.00 DÁNSKE DIEVČA**
20.00 50 ODTIEŇOV ČIERNEJ

■ **7. 2. / 15.30 ALVIN A CHIP-MUNKOVIA: ČIPERNÁ JAZDA**
17.30 DÁNSKE DIEVČA
19.30 13 HODÍN: TAJNÍ VOJACI Z BENGHÁZI

■ **8. 2. / 20.00 DÁNSKE DIEVČA**

■ **9. 2. FILMOVÝ KLUB NAOKO**
18.00 ANTON SRHOLEC, 20.00 MLADOSŤ

■ **10. 2. / 17.30 50 ODTIEŇOV ČIERNEJ**
19.30 13 HODÍN: TAJNÍ VOJACI Z BENGHÁZI

■ **11. 2. / 17.30 AKO BYŤ SINGLE** – slovenská premiéra
19.45 DEADPOOL – slovenská premiéra

■ **12. 2. 17.30 BELLA A SEBASTIÁN 2**
19.30 AKO BYŤ SINGLE, 21.30 DEADPOOL

■ **13. 2. / 15.30 AGENTI DEMENTI**
17.30 DECIBELY LÁSKY, 19.30 AKO BYŤ SINGLE

■ **14. 2. / 15.30 AGENTI DEMENTI**
17.30 BELLA A SEBASTIÁN 2
19.30 DECIBELY LÁSKY

■ **15. 2. / 17.30 DECIBELY LÁSKY**
19.30 DEADPOOL

■ **16. 2. FILMOVÝ KLUB NAOKO**
18.00 O KURATÁCH A LUDOCH
20.00 EJZENŠTEJN V GUANAJUATE

■ **17. 2. JEDEN SVET**
20.00 CESTOVATEĽSKÉ KINO – Brazília

■ **18. 2. / 19.30 ZOOLANDER 2** – slovenská premiéra

■ **19. 2. / 17.30 ZOOLANDER 2**
19.30 DECIBELY LÁSKY

■ **20. 2. / 15.30 ROBINSON CRUSOE**
17.30 DECIBELY LÁSKY, 19.30 ZOOLANDER 2

■ **21. 2. / 15.30 ROBINSON CRUSOE**
17.30 BELLA A SEBASTIÁN 2
19.30 ZOOLANDER 2

■ **22. 2. 15.30 HOTEL TRANSYL-**

VÁNIA 2
17.30 MALÝ PRINC

■ **23. 2. / 16.00 AGENTI DEMENTI FILMOVÝ KLUB NAOKO**
18.00 AMY, 20.00 SAULOV SYN

■ **24. 2. / 15.30 LADOVÁ SEZÓNA**
19.00 ŽARTY BOKOM

■ **25. 2. / 15.30 KIKIRIKÍ A PÁR VAJEC**
17.30 BROOKLYN – slovenská premiéra

19.30 BOHOVIA EGYPTA 3D/ČD – slovenská premiéra

■ **26. 2. / 15.30 DOBRÝ DINOSAURUS**
17.30 BOHOVIA EGYPTA 2D/ČD
19.30 BOHOVIA EGYPTA 2D/ČT

■ **27. 2. / 15.30 ROBINSON CRUSOE**
17.30 ŘACHANDA
19.30 BOHOVIA EGYPTA 2D/ČT

■ **28. 2. / 13.30 ROBINSON CRUSOE**
18.30 ŘACHANDA, 20.30 BROOKLYN

■ **29. 2. / 17.30 BOHOVIA EGYPTA 2D/ČT**
19.30 BROOKLYN

Kalendár kultúrno-spoločenských podujatí

■ **2. februára o 17.00 h v západnom krídle radnice IRISFOTO 2016**
Vernisáž výstavy umeleckých fotografií – rekapitulácia tvorby členov trnavského fotoklubu Iris v roku 2015. Výstava bude otvorená do 24. februára každú stredu a nedeľu od 15.00 do 18.00 h

■ **4. februára o 14.00 h na Trojičnom námestí SVETOVÝ DEŇ PROTI RAKOVINE** – pochod do Kamenného mlyna. Cieľom podujatia je zvýšiť povedomie o globálnom narastaní epidémie rakoviny a o potrebe realizácie účinných stratégií proti tomuto ochoreniu. Organizátorom podujatia je trnavská pobočka Ligy proti rakovine

■ **4. februára o 17.00 h v Knížnici Juraja Fándlyho V PONDELOK DOMA NEBUDEM** – Fórum humoristov predstavuje zbierku básní Evy Jarábkovej-Chabadovej. Príďte si s nami zaspievať, sólo spieva Zuzana Požgayová, hrá Anton Škrekó

■ **4. februára o 20.00 h v divadelnom štúdiu DISK SEPTEMBER 2015** – predstavenie divadla DPM Bratislava Tragikomické pásmo o stave vecí, mechanizmov, vzťahov a spoločenských aj súkromných javov
Scenár: kolektív; dramaturgia: Miro Dacho; scéna a kostýmy: Zuzana Hudáková; produkcia: Hana Kopkášová; réžia: Lukáš Brutovský

Účinkujú: Katarína Andrejcová, Šimon Ferstl, Tomáš Grega, Michaela Halcinová, Jana Kovalčíková, Jaroslav Kysel', Braňo Mosný, Tomáš Pokorný, Kristína Svarinská, Tomáš Turek
DPM je novovzniknutý divadelný súbor založený súčasnými absolventmi činoherného herectva. Neutíchajúca túžba a entuziazmus je hnacím motorom mladého kolektívu, ktorý vďaka vašej podpore vyplní medzeru v súčasnom, nielen divadelnom priestore.
Vstupné: 5 eur, rezervácie na: daniel@duban.sk / 0905 930 923 alebo ticketportal.sk

■ **5. februára o 20.30 h v Music a Cafe KATARZIA** – koncert

**■ 6. februára od 17.00 do 24.00 h
v mestskej športovej hale
FAŠIANGOVÁ ZÁBAVA
SENIOROV 2016**

Účinkujú: tanečné centrum
Swing, hudobná skupina Kantori
a Róbert Cepko – oldies
Vstupné 14 eur, vstupenky si
môžu záujemcovia kúpiť od 20.
januára na recepcii v malomet-
rážnych bytoch na Clementisovej
Organizátori: Mesto Trnava
a Stredisko sociálnej starostlivosti
s dennými centrami seniorov

**■ 9. februára od 10.00 h
na Hlavnej ulici pred radnicou
TRNAVSKÉ FAŠANGI**

10.00 h Fašangové hody – zabí-
jačkové dobroty od majstra mä-
siara z Trnavského kraja
15.30 h Maškari idú – sprievod
masiek s detskými folklórnymi
súbormi Trnavček a Drienka
16.00 h Pochováme basu s ľu-
dovou hudbou Borovieňka
a folklórnym súborom Lusk

**■ 12. februára o 20.30 h
v Music a Cafe
VEČER KAROLA DUCHOŇA**
– koncert

**■ 15. februára o 19.00 h
v Berlinerí DKP, Pekárska 40
KAMBODŽA: KRAJINA,
V KTOREJ JE VŠETKO MOŽNÉ**

Katka Bartovičová porozpráva
o ceste miestnym autobusom
z hlavného mesta Phnom Penh
na juh do Sihanoukville, o krás-
nych plážach a príjemných ľu-
ďoch žijúcich na ostrovoch. Reč
bude aj o slávnom a turistami
navštevovanom chráme Angkor
Wat, o zaujímavých skúse-
nostiach z cestovania nočným
spacím autobusom okolo jazera
Tonlé Sap, o miestnej kuchyni,
pohostinných Kméroch a pozo-
ruhodnej doprave tuk – tukmi

**■ 16. februára o 20.30 h
v Music a Cafe
NA SMIECH** – stand-up comedy

**■ 19. februára o 17.00 h
v Knižnici Juraja Fándlyho
TAJOMSTVO TRETEJ RÍŠE**
– stretnutie s bádateľom v ob-

lasti záhad Milanom Zachom
Kučerom. V spolupráci s Českým
spolkom v trnavskom regióne

**■ 19. februára o 20.30 h
v Music a Cafe
WINTER JAZZFEST TRNAVA**

**■ 20. februára o 20.30 h
v Music a Cafe
VIVIEN FASHION TIME**

– talkshow o móde

**■ 23. februára o 20.30 h
v Music a Cafe
JAZZ JAM SESSION no.5**

**■ 24. februára o 19.00 h
v kine Hviezda
ŽARTY BOKOM IX.** – stand-up
comedy show

Je čas zbaviť sa zimných nánosov
a začať myslieť na plavkovú se-
zónu. To najpríjemnejšie brušné
cvičenie si pre vás prichystala
šestica naslovovzatých odbor-
níkov. Záchvatmi smiechu vás
budú trénovať Daniel Čistý, Mi-
roslav Ardon, Antonios Vlachou,
Milan Sedliak alias Docent, Hen-
rich Fačkovec a Miloš Bacigál

**■ 26. februára o 20.30 h
v Music a Cafe
NEŘEZ A ROMAN DRAGOUN**

**■ 27. februára od 8.00 do
12.00 h v reštaurácii Apolón
STRETNUTIE ZBERATEĽOV**

V centre pozornosti sú známky,
mince, bankovky, pohľadnice,
vznamenania, medaily, odzna-
ky, a pod.

**■ 27. februára o 19.00 h
v štúdiu Divadla Jána Palárika
Ivan Alexandrovič Gončarov:
OBLOMOV**

Premiéra legendárneho príbe-
hu o človeku, ktorého systém
a s ním spojené zmeny vykorobili
z dovtedy poznaného a zažitého
sveta. Oblomov nachádza útechu
len vo svojich snoch a nerealizo-
vaných predstavách

Preklad: Zora Jesenská; réžia: Ján
Tomandl; dramaturgia: Martin
Hodoň; scéna a kostýmy: Lucie
Halgašová; hudba: Juraj Bielik
Oblomov: Michal Jánoš; Oľga:
Silvia Holečková; Tarantiev: Bra-
ňo Mosný a. h.; Štolc: Tomáš

Mosný; Zachar: Vladimír Jedľov-
ský; Mária Michajlovna: Kristína
Tóthová

**■ 27. februára o 20.00 h
v divadelnom štúdiu DISK
OPULENTNÁ SVIŇA**

Účinkujú: Monika Babicová, Jozef
Belica, Milan Brežák, Daniel Du-
ban, Missi Chudá, Braňo Mosný,
Ján Rampák, Betka Sersenová
a Peter Tilajčík

Scenár: Blaho Uhlár a kolektív
DISK s použitím citátov Ladislava
Klímu a slovenskej ľudovej tvorby
Hudba: Jozef Belica; výtvarná spo-
lupráca: Miriam Struhárová; réžia
a svetlá: Blaho Uhlár; zvuky: Sláv-
ka Banárová

Vo svojej päťdesiatej deviatej se-
zóne divadelný súbor DISK Trnava
stavia opäť na kvalitných herec-
kých výkonoch, na paradoxnom
pohľade na svet, kde sa vulgárne
mieša s krásnym, tragické s ko-
mickým a groteskným. Opulentná
sviňa je významový nezmysel, pre-
tože tento prívlastok ťažko možno
priradiť k životnému podstatnému
menu. Zároveň je kontradiktické
hovoriť o opulentnosti v súvislosti
s ochotníckym divadlom, ktoré
historicky stavia primárne na ne-
hmotných hodnotách.

Vstupné: 4 eurá, študenti 3,50,
rezervácie na: daniel@duban.sk
/ 0905 930 923, predpredaj v TIC
– mestská veža Trnava a v sieti
Ticketportál

**■ 3. marca o 18.00 h
v Zrkadlovej sieni Divadla
Jána Palárika**

OČI VLČÍCH MAKOV – uvede-
nie novej knihy Miroslava Danaja
pri príležitosti životného jubilea
autora

Účinkujú: Peter Bonzo Radványi,
Mike Kramár, Marian Remená
Moderuje Pavol Tomašovič
Organizátori: Klub priateľov
Trnavy, Spolok slovenských spi-
sovateľov, odbočka Trnava, TTSK
a Mesto Trnava

*Informácie o podujatiach
aj na www.trnava.sk
a www.vitajtevtrnave.sk*

TRNAVSKÉ FAŠANGI

9. február 2016
Hlavná ulica,
Trnava

10.00 Fašangové hody

zabíjačkové dobroty od majstra mäsiara
z Trnavského kraja

15.30 Maškari idú

sprievod masiek s DFS Trnavček a DFS Drienka

16.00 Pochováme basu

s ĽH Borovienka a folklórnym súborom Lusk